

Grenzeloos Weerbaar Waterland

Quick-scan
Grensoverstijgende
Gebiedscoalities

LONGREAD | 16.12.2025

Francis Schoups & Bram Vandemoortel

fschoups@architectureworkroom.eu

bvandemoortel@architectureworkroom.eu

INHOUDSTAFEL

INLEIDING

Scope van de opdracht | JC AR ATRACE en Focusgebieden 3

DEEL A - SCAN

Bovenstrooms vs. Benedenstrooms 6

Wat is de opgave? | Droogte en wateroverlast in de stroomgebieden van de Mark en de Dommel 10

Waar zit de energie? | Grensoverstijgend bestuurlijk overleg en gebiedscoalities 23

DEEL B - SCENARIO'S

Gelijk ~~hebben~~ krijgen | Naar een gedeeld belang op stroomgebiedsniveau 47

Grenzeloze stroomgebiedsaanpak: een drietrapsraket | Overzicht - modelleren - investeren 58

BIJLAGEN

Literatuurlijst en interviews 71

Joint cooperation on flood and drought management

Facilitating regional governments in better preparedness for extreme climate events and fostering long-term research partnerships to enhance the knowledge base and inform flood and drought strategies in transboundary regional river basins.

Onze opdracht:

Quick-scan Grensoverstijgende Gebiedscoalities

Inzicht krijgen in en verkennen van de bereidheid bij Nederlandse en Vlaamse actoren om een gebiedscoalitie te vormen en mogelijk in de toekomst in een grensoverstijgend Living Lab samen te gaan werken aan weerbare waterlandschappen.

Extreme Hazards

Compound risks and adaptation solutions

Exposure

Technology development

Vulnerability

SCOPE - FOCUSGEBIEDEN

Onze opdracht:

Binnen deze opdracht focussen we ons in eerste instantie op de stroomgebieden Brabantse Delta (Mark - Aa of Weerijs - Kleine Aa of Molenbeek) en Dommel (Rovertse Leij - Dommel - Warmbeek of Tongelreep).

Explore the transboundary regional basins

Gentse kanalen

Dommel →

Jeker

Geul →

Roer →

Niers

Oude IJssel →

Vecht →

Brabantse Delta →

Uffelschebeek

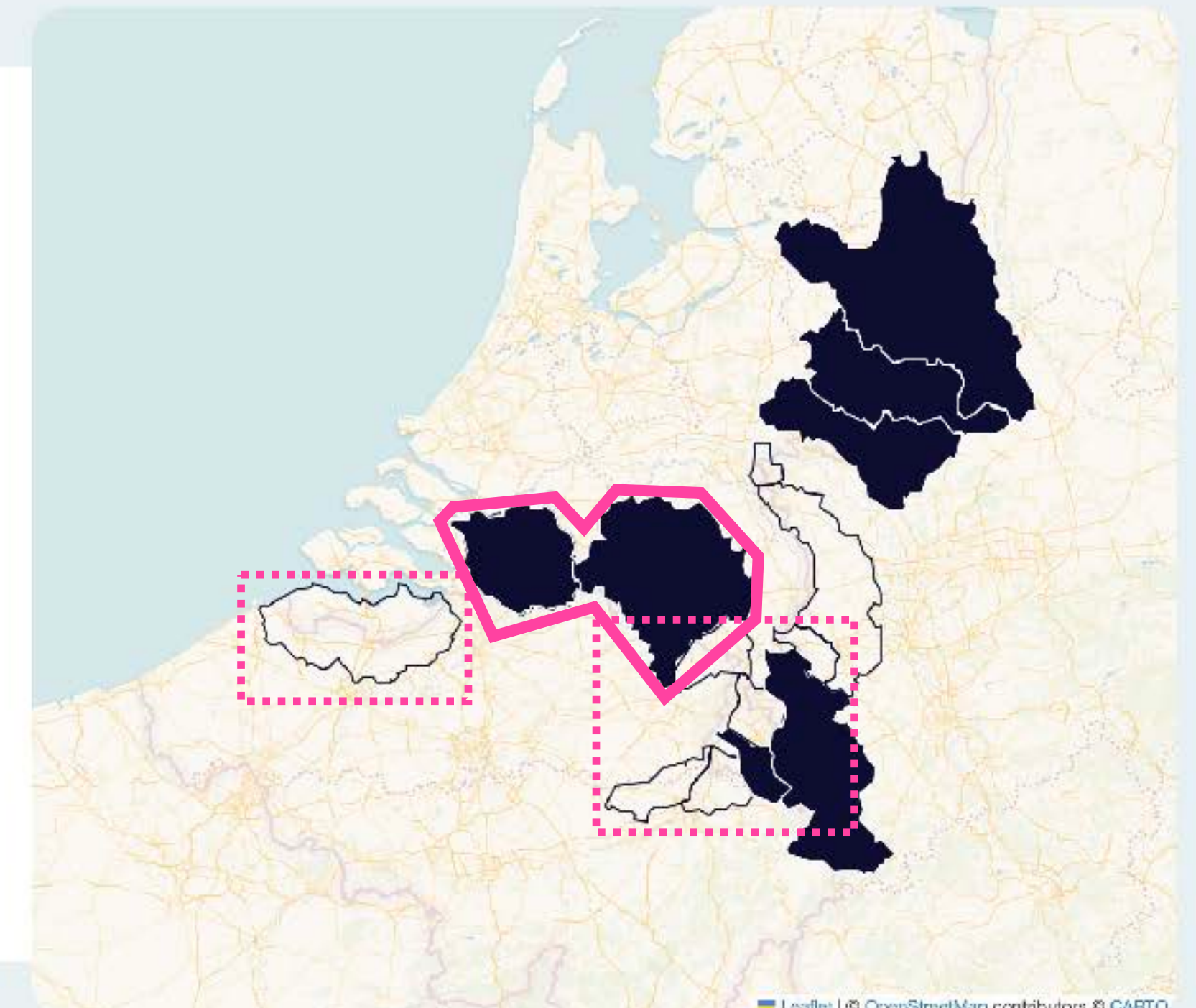
Voer

Rode Beek

Swalm

Groesbeek

Berkel →

DEEL A
BOVENSTROOMS VS. BENEDENSTROOMS
WAT IS DE OPGAVE?
WAAR ZIT DE ENERGIE?

*Bovenstrooms versus
benedenstrooms*

van weerbarstig naar weerbaar

BOVENSTROOMS VS. BENEDENSTROOMS - Heuvelland & Ieper (2019-2025)

gemeente
HEUVELLAND

Technologie & Wetenschap

Heuvelland erg gevoelig voor erosie

Van alle landbouwgronden in West-Vlaanderen zijn die in het Heuvelland het meest gevoelig voor erosie. Dat blijkt uit onderzoek van het Departement Omgeving en Milieu. Het invoeren van een 'bodempaspoort' kan helpen.

DROOGTE!

stad
IEPER

Ooit werd het Ieperse water tot beste leidingwater van het land verkozen.

Ooit werd de "champagne van het drinkwater" er gemaakt, nu moet de minister ingrijpen: wie durft nog van de kraan drinken in de Westhoek?

MUIDE De Westhoek werd een kwarteeuw geleden genoemd naar Bruns (CD&V) die toen voor ziele was. Wie durft daar nog van de kraan drinken? En hoe moet het

Weggespoelde landbouwgrond aan Dikkebusvijver bij Ieper moet weg: "Kosten kunnen oplopen tot 2,7 miljoen euro"

Bij Dikkebusvijver in Ieper bekijkt de provincie hoe ze 180.000 kubieke meter weggespoelde landbouwgrond kunnen wegbrengen, en bij voorkeur teruggeven aan de landbouw. Jaar na jaar spoelt er door erosie landbouwgrond weg die via de Kemmelbeek in Dikkebusvijver terecht komt. Om er drinkwater te kunnen blijven produceren, wordt dat al regelmatig uit Dikkebusvijver gehaald en onmiddellijk gestockeerd. Maar de vergoeding om de aarde daar op te slepen, loopt nu ten einde. Met mogelijk een stevig prijskaartje tot gevolg.

DIKSMUIDE / Het Weer

Net nu schade dreigt door droogte, valt vergoeding na overstroming voor velen in het water: "Een Rampenfonds kan niet het enige antwoord zijn"

Dossier Wateroverlast

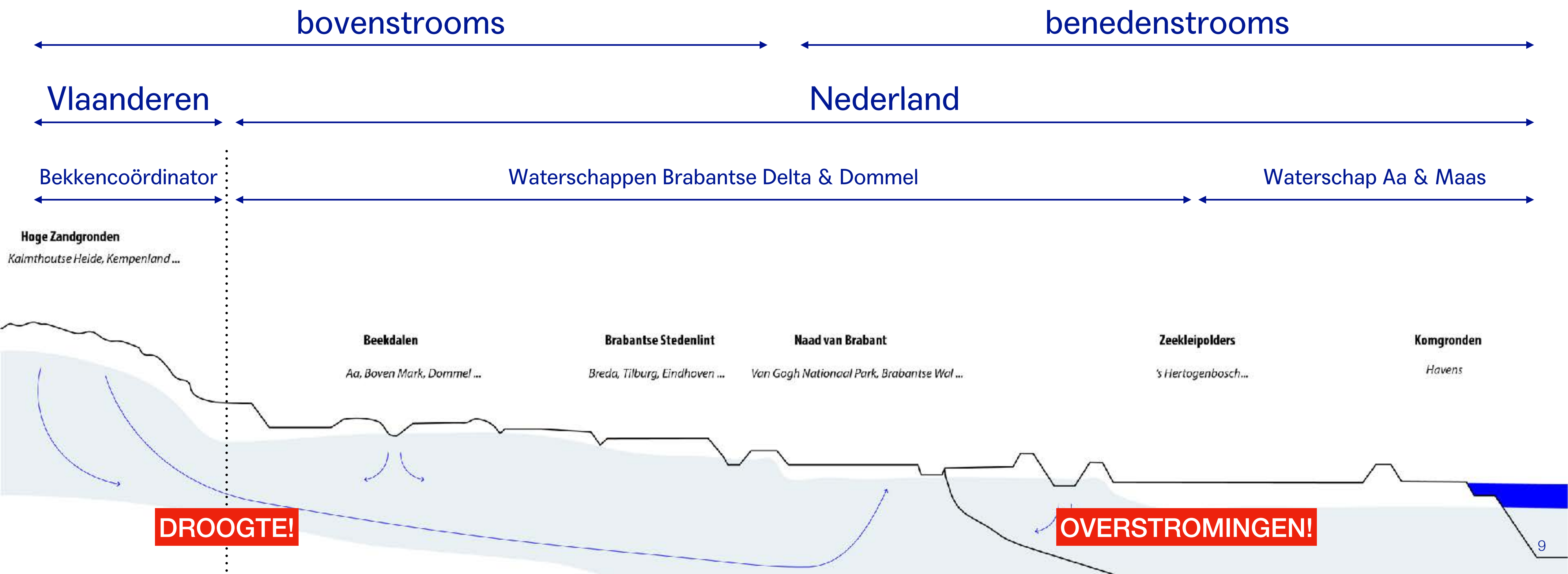
Vlaamse regering erkent watersnood van november als ramp

De Vlaamse regering erkent november 2023 als

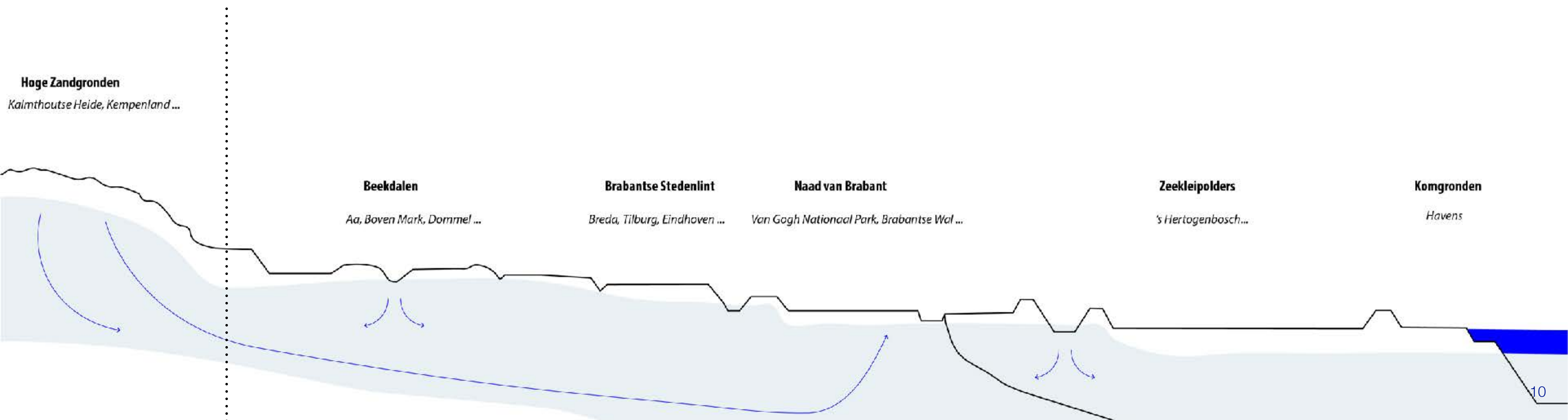
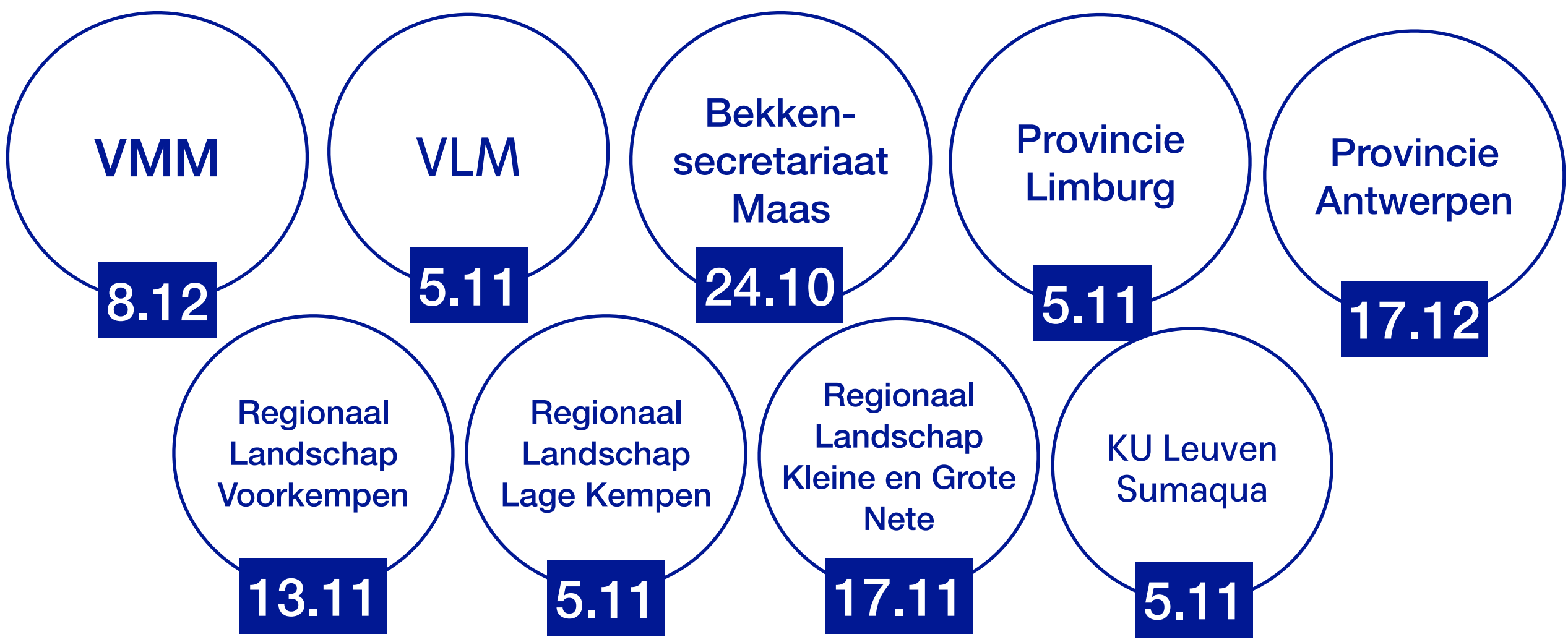
Heuvelland en Ieper, twee aangrenzende gemeenten kennen al jarenlange problemen op watergebied. Bovenstrooms is er een erosieproblematiek en benedenstrooms is er ook daarom veel slibuiming slechte waterkwaliteit etc. Ze geraken er niet uit: de kosten liggen in Heuvelland, maar de baten in Ieper.

OVERSTROMINGEN!

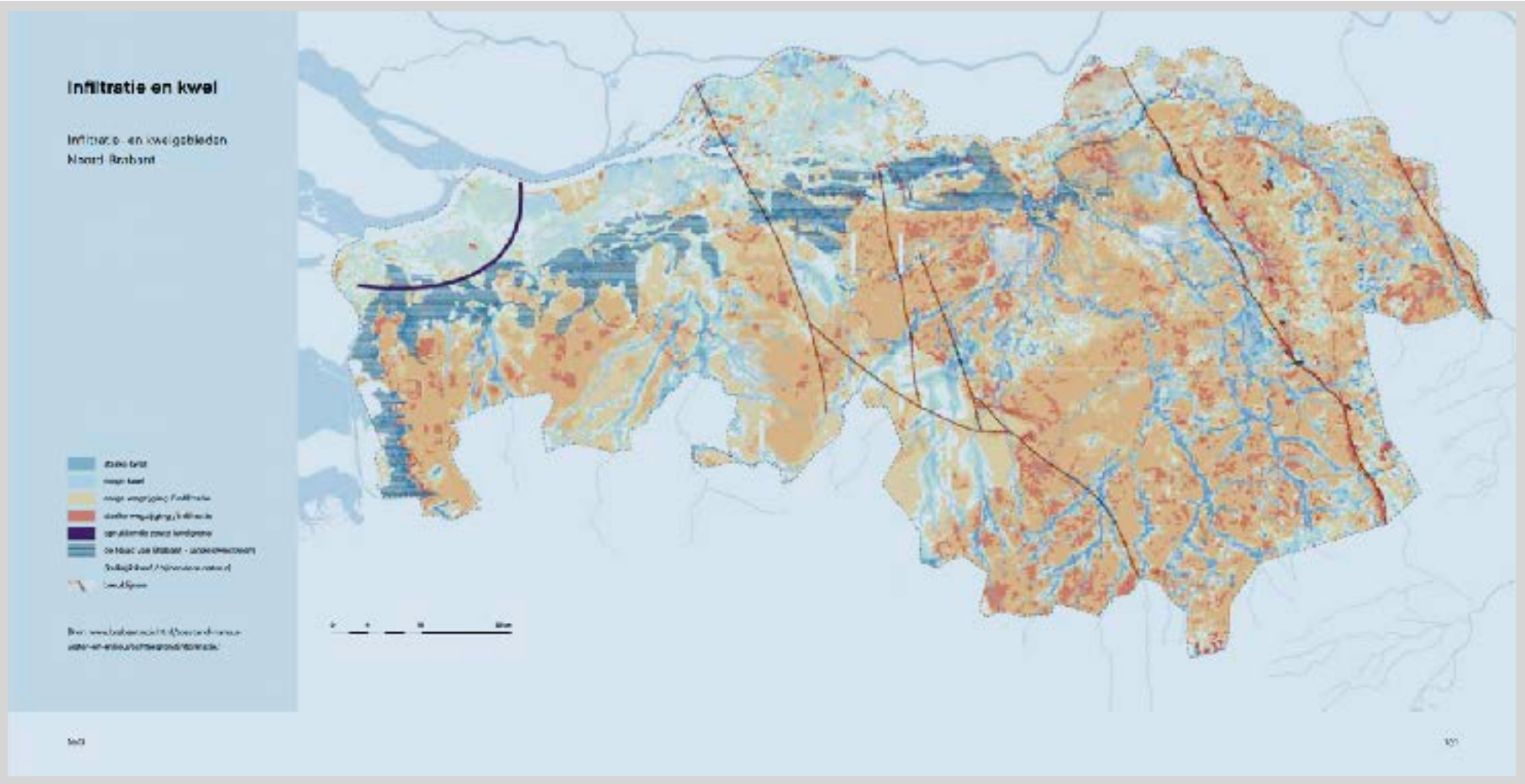
sounds familiar?

BOVENSTROOMS VS. BENEDENSTROOMS - Mark & Dommel

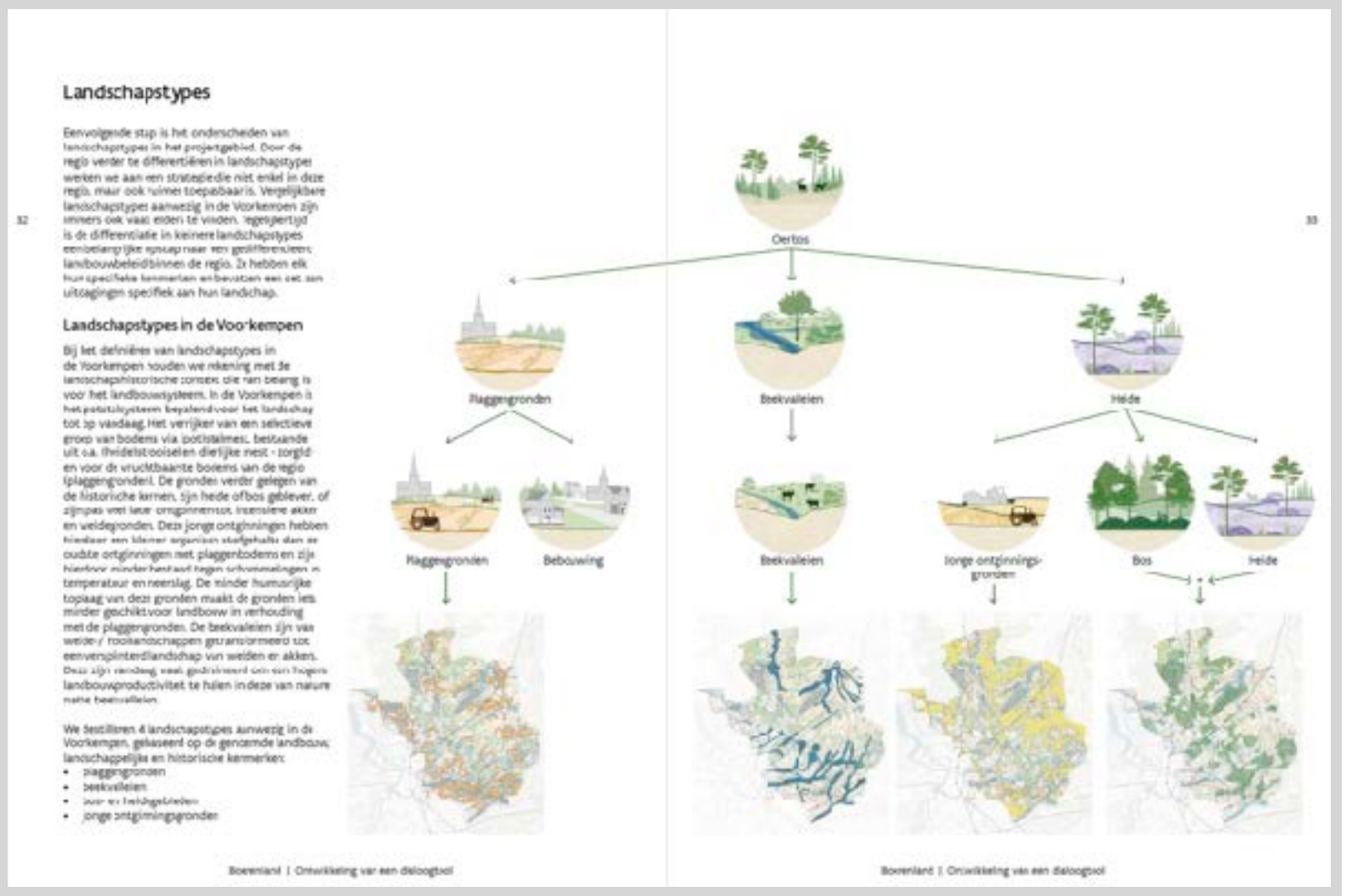
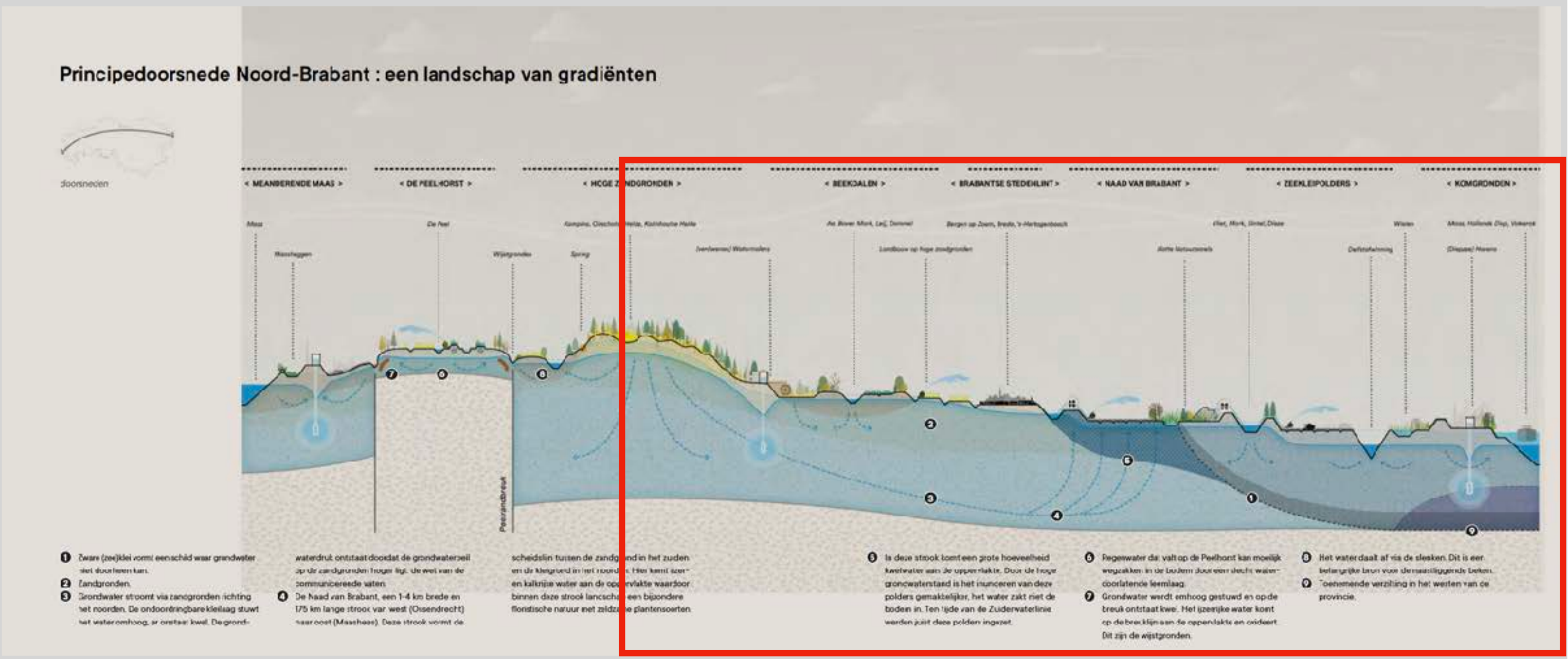

WAT IS DE OPGAVE? - ACHTERGROND: Landschapstypologieën

LANDSCHAPSTYPOLOGIEËN

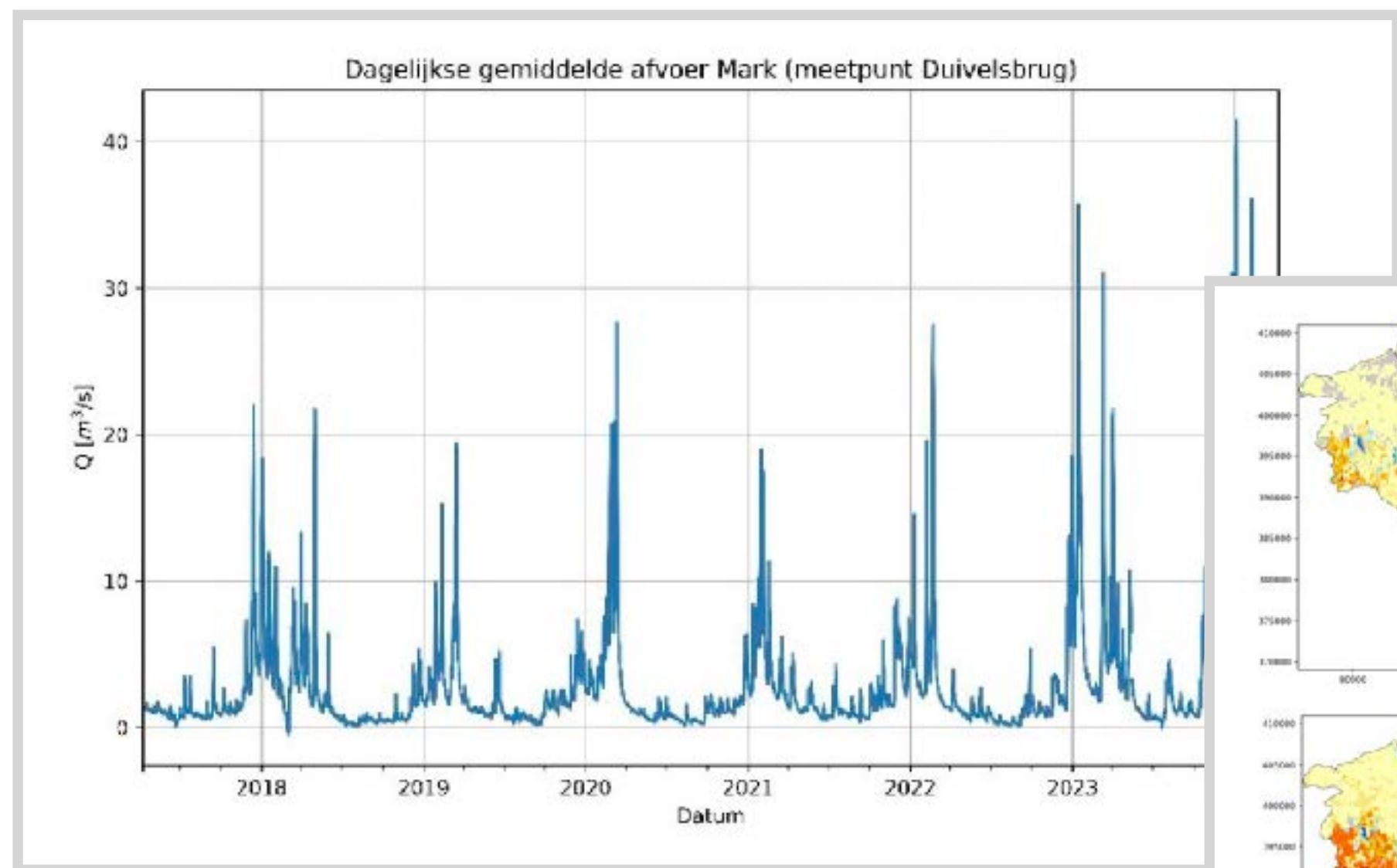
- Langs beide zijden van de grens worden een aantal landschapstypologieën onderschreven, die het gedrag van water in het landschap mee sturen:
 - De bovenstroomse hoge zandgronden
 - De beekdalen in de valleien
 - Het Brabantse stedelint
 - De Naad van Brabant en hoger gelegen Heide gronden
 - Zeekleipolders en komgronden ter hoogte van de Maas

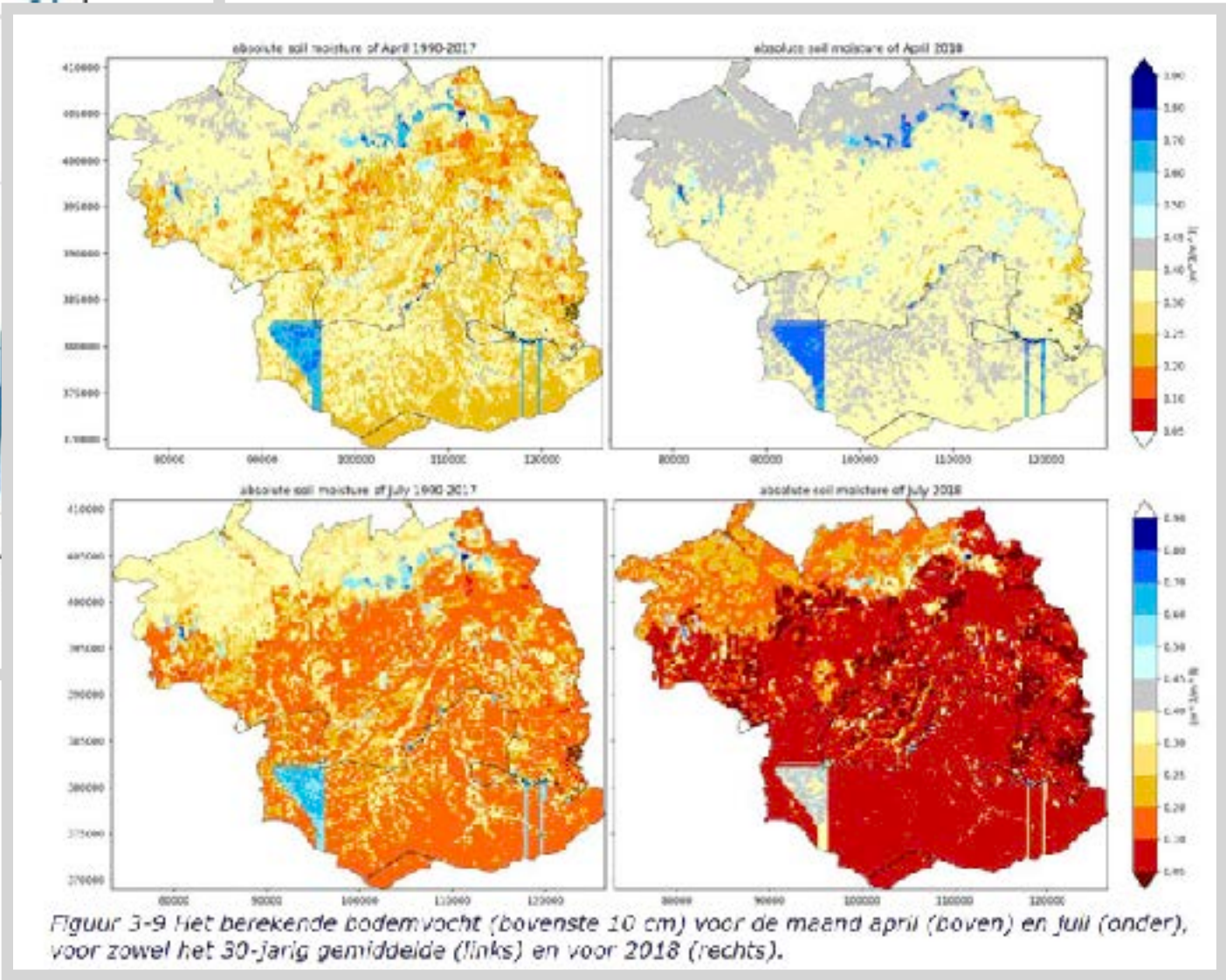
Uit Boerenland De Voorkampen, 2024

Uit Zonder water, geen later 2021

WAT IS DE OPGAVE? - Opgave bovenstrooms

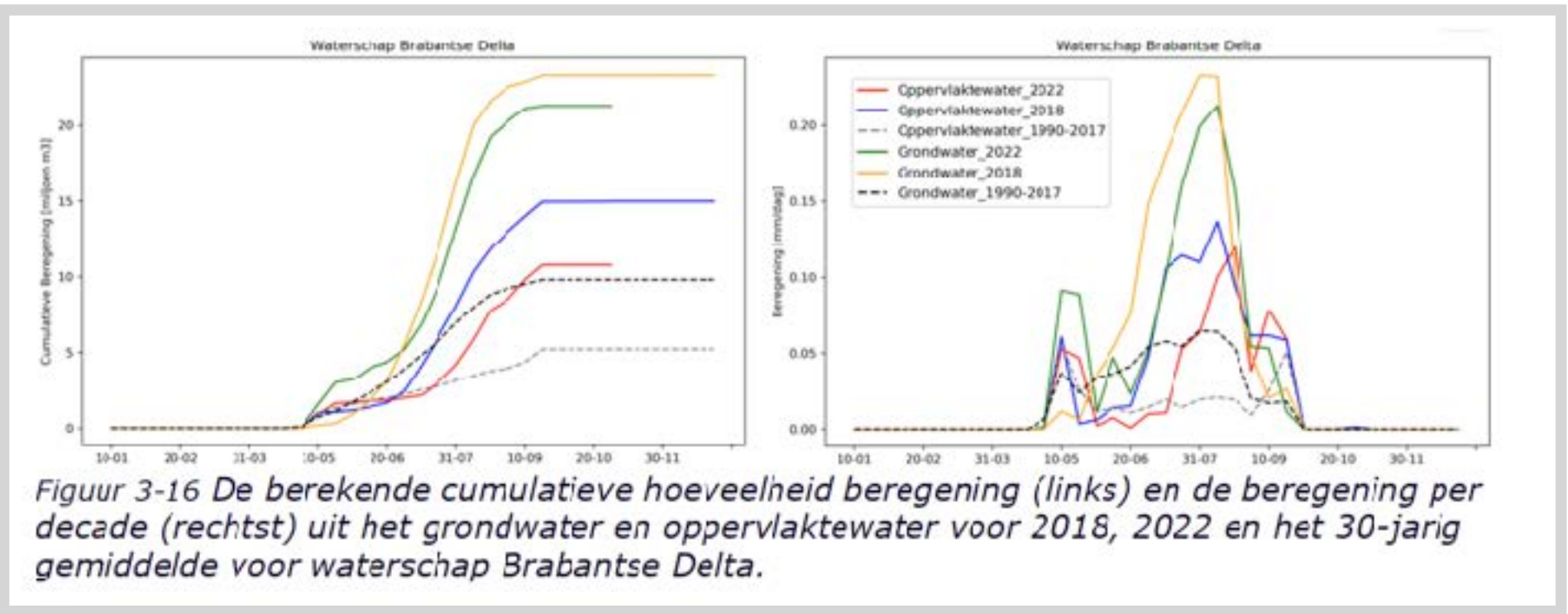
Uit Scoping grensoverstijgende stresstest, Patrick Willems 2023

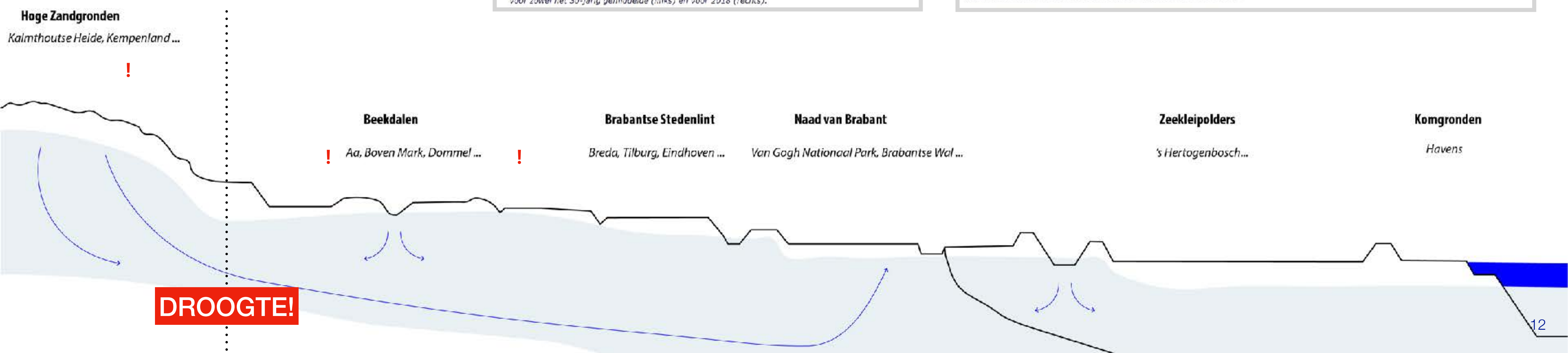
Figuur 3-9 Het berekende bodemvocht (bovenste 10 cm) voor de maand april (boven) en juli (onder), voor zowel het 30-jarig gemiddelde (links) en voor 2018 (rechts).

TE DROOG - Mark

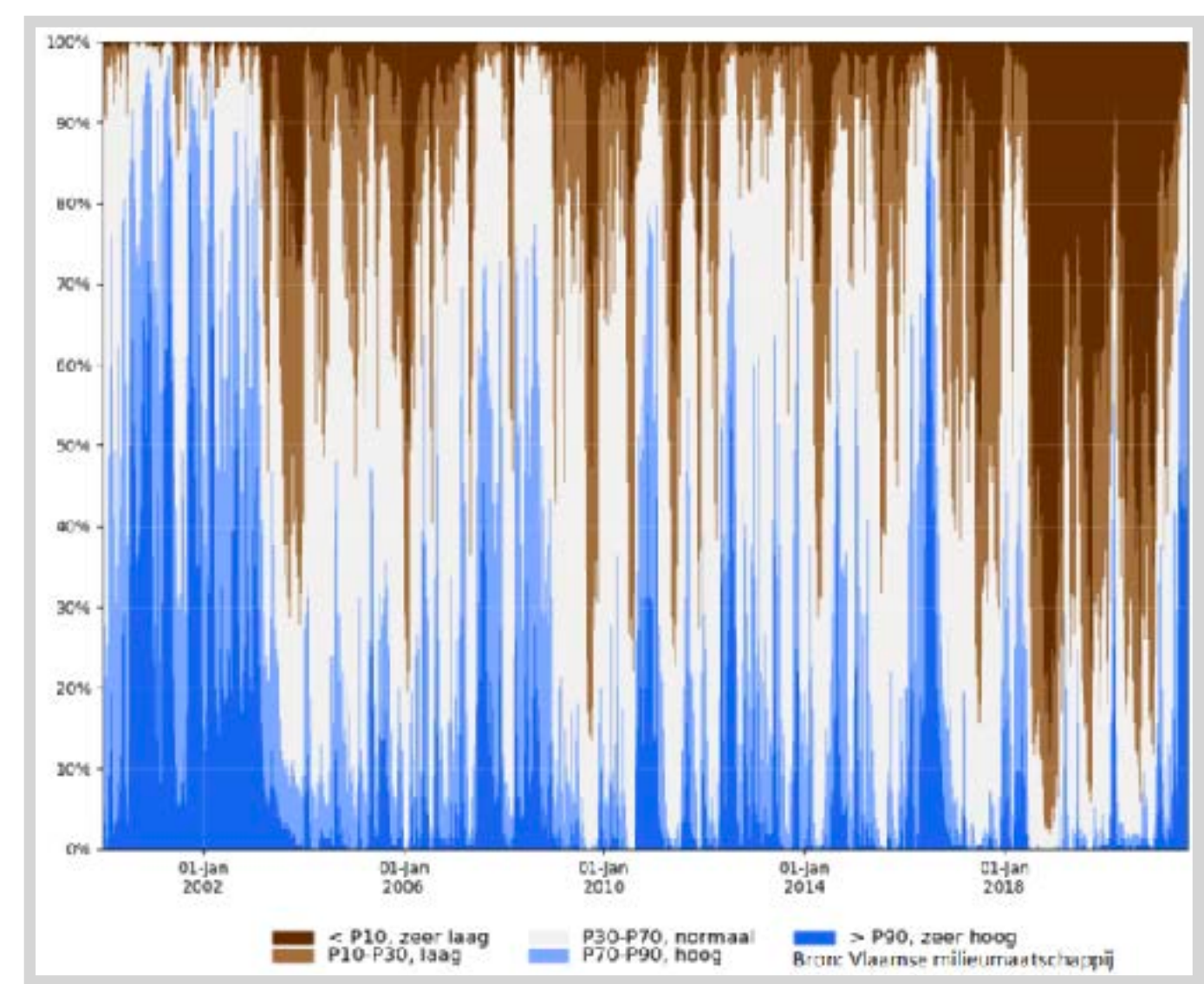
- Bovenstroomse hoge zandgronden zijn extreem droogtegevoelig (bodemvochtgehalte).
- Opeenvolgende zomers valt het debiet van de Mark terug tot 0.
- Hierdoor stijgt ook het grondwaterverbruik in de regio.

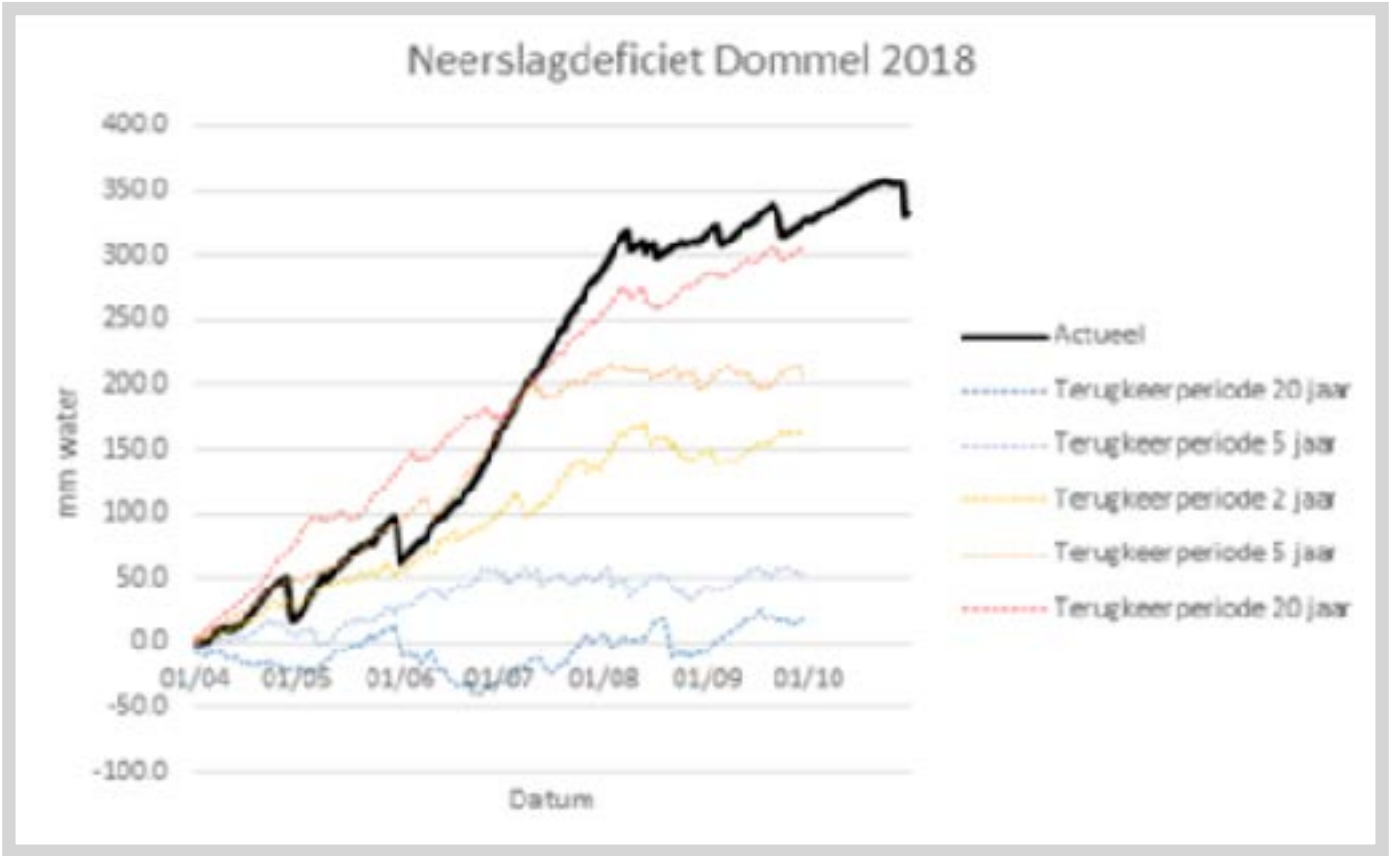
Figuur 3-16 De berekende cumulatieve hoeveelheid beregning (links) en de beregning per decade (rechtst) uit het grondwater en oppervlaktewater voor 2018, 2022 en het 30-jarig gemiddelde voor waterschap Brabantse Delta.

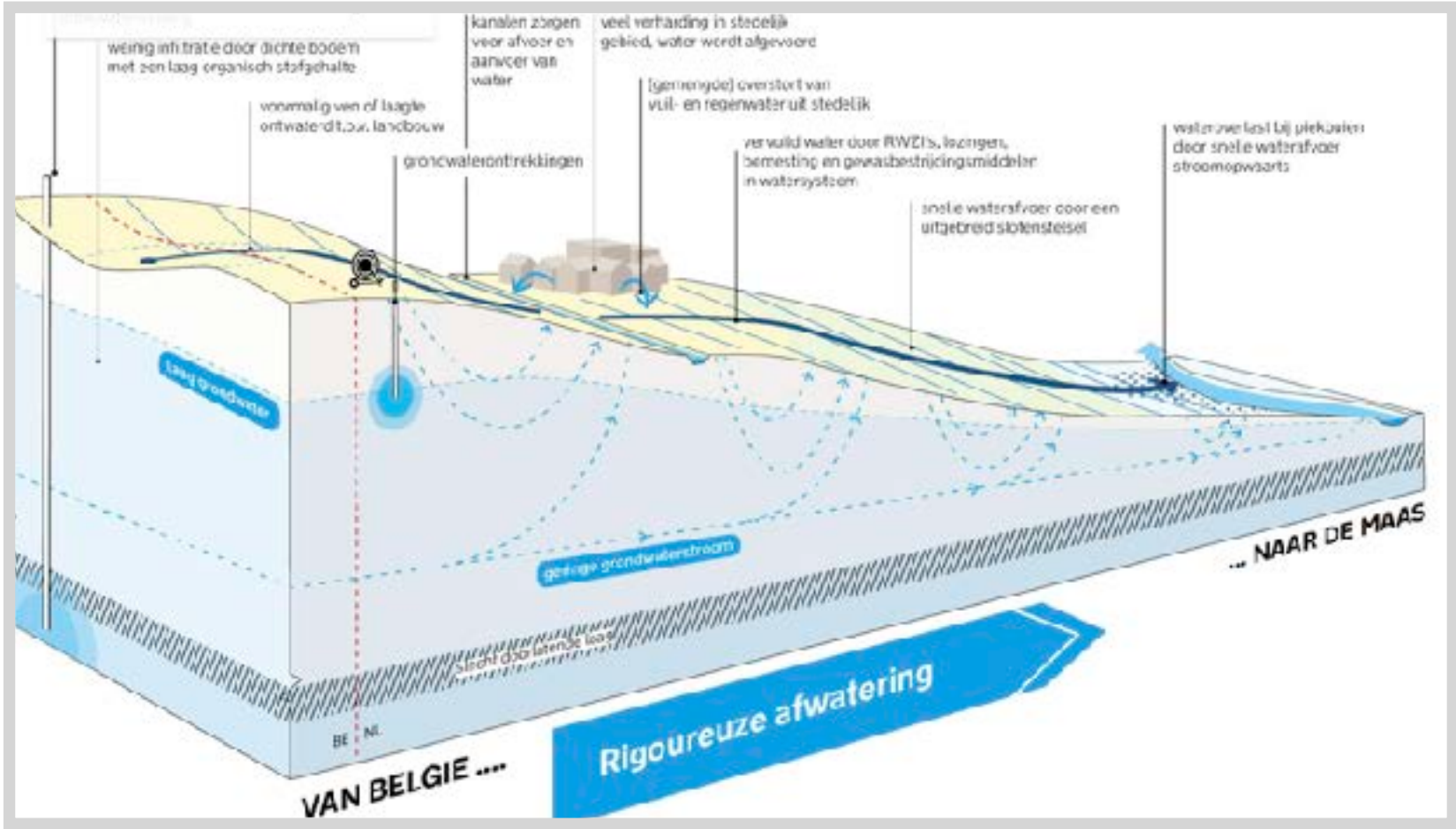
WAT IS DE OPGAVE? - Opgave bovenstrooms

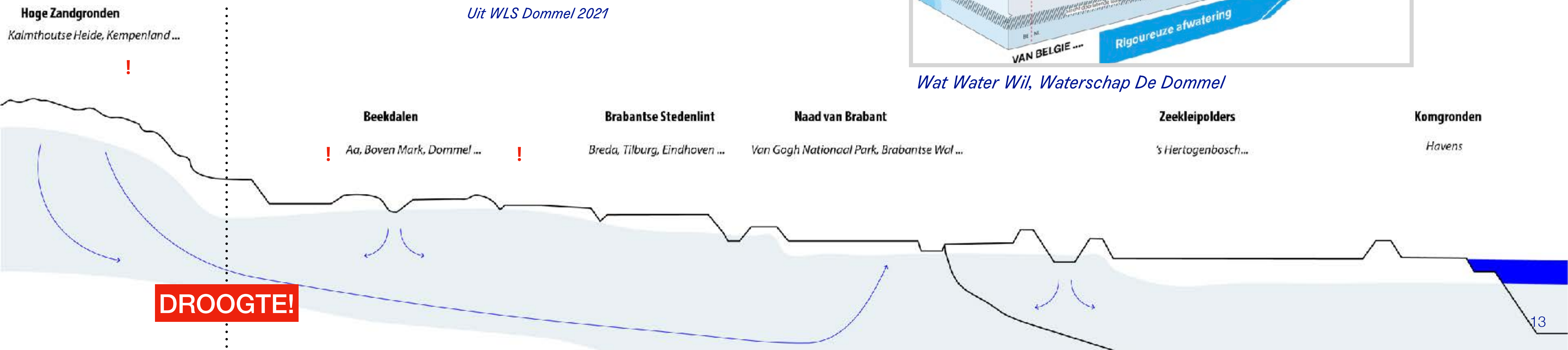
Uit *Riviercontract Dommelvallei 2022* en *WLS Dommel 2021*

Uit *WLS Dommel 2021*

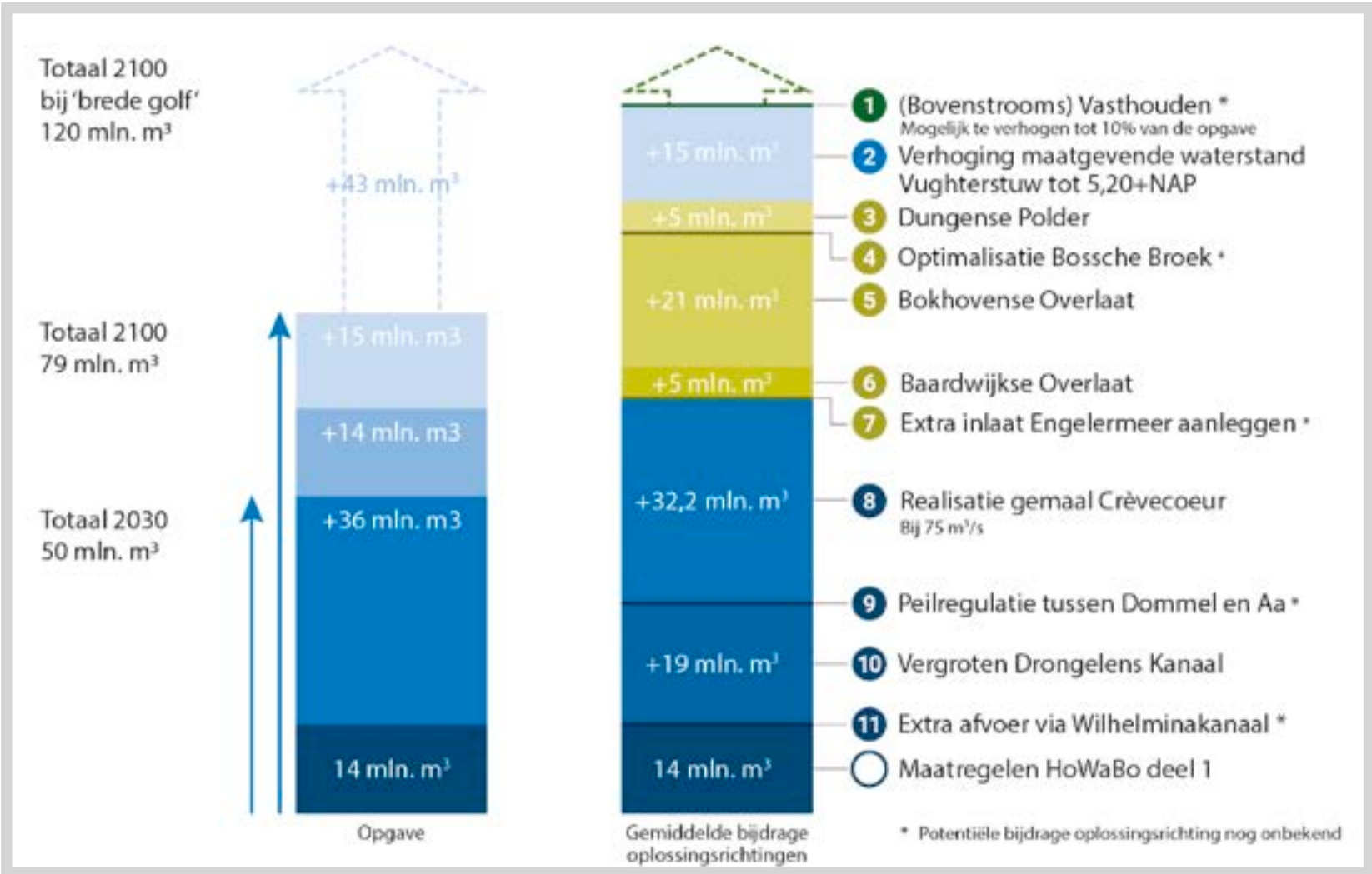
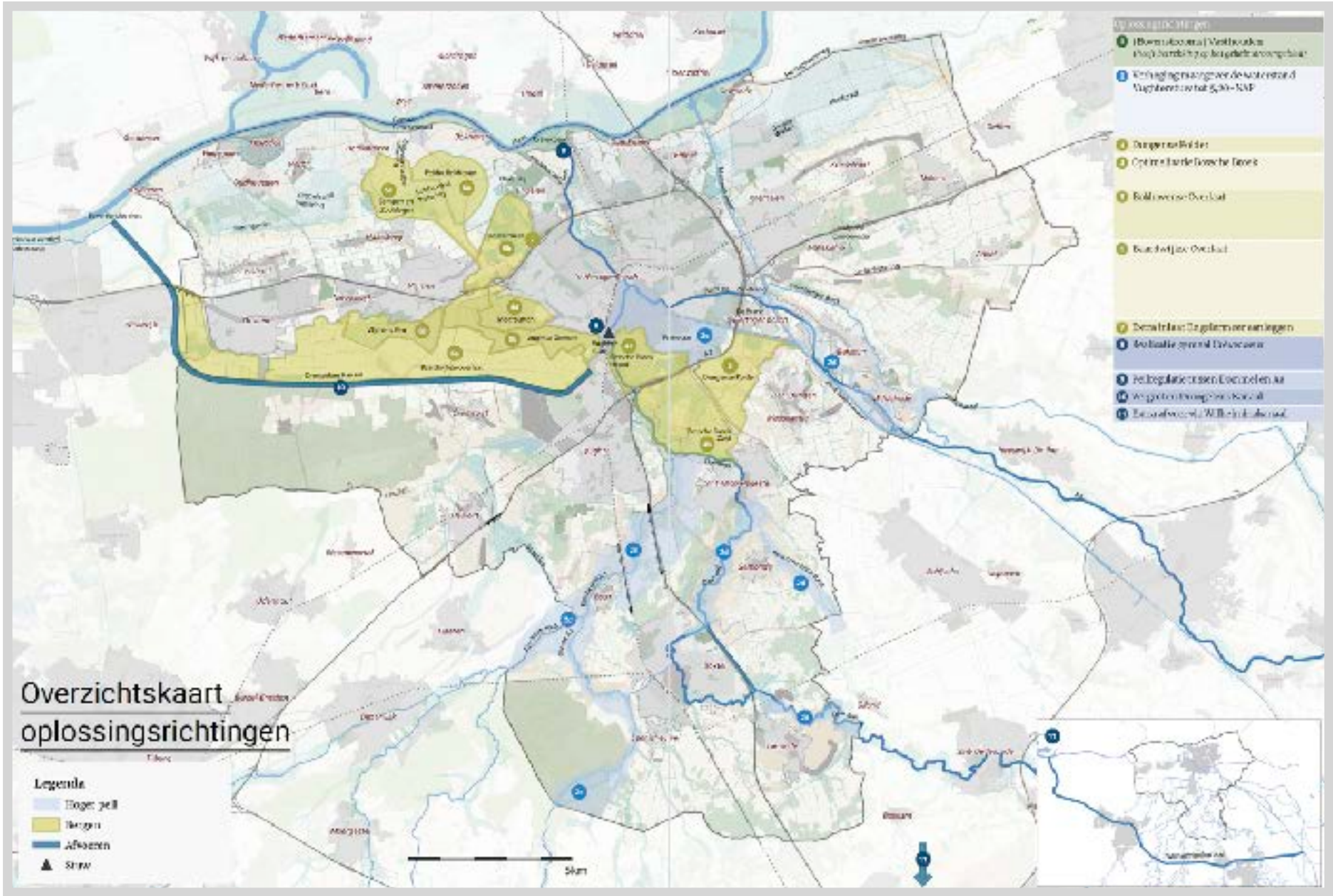
Wat Water Wil, Waterschap De Dommel

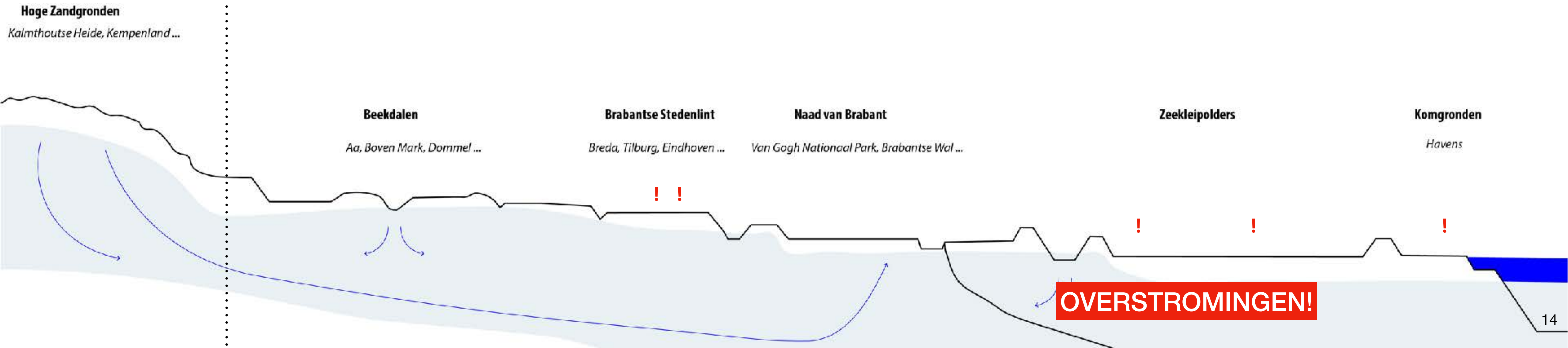
WAT IS DE OPGAVE? - Opgave benedenstrooms

TE NAT - Dommel

- De combinatie van hoogwater in de Maas met toevoer vanuit Dommel en Aa creëert bij extremen knelpunten bij 's Hertogenbosch (stroomgebied Waterschap Aa en Maas).
- Bovenstrooms vasthouden helpt, maar is beperkt tot 10% bij extremen en wintersituaties.

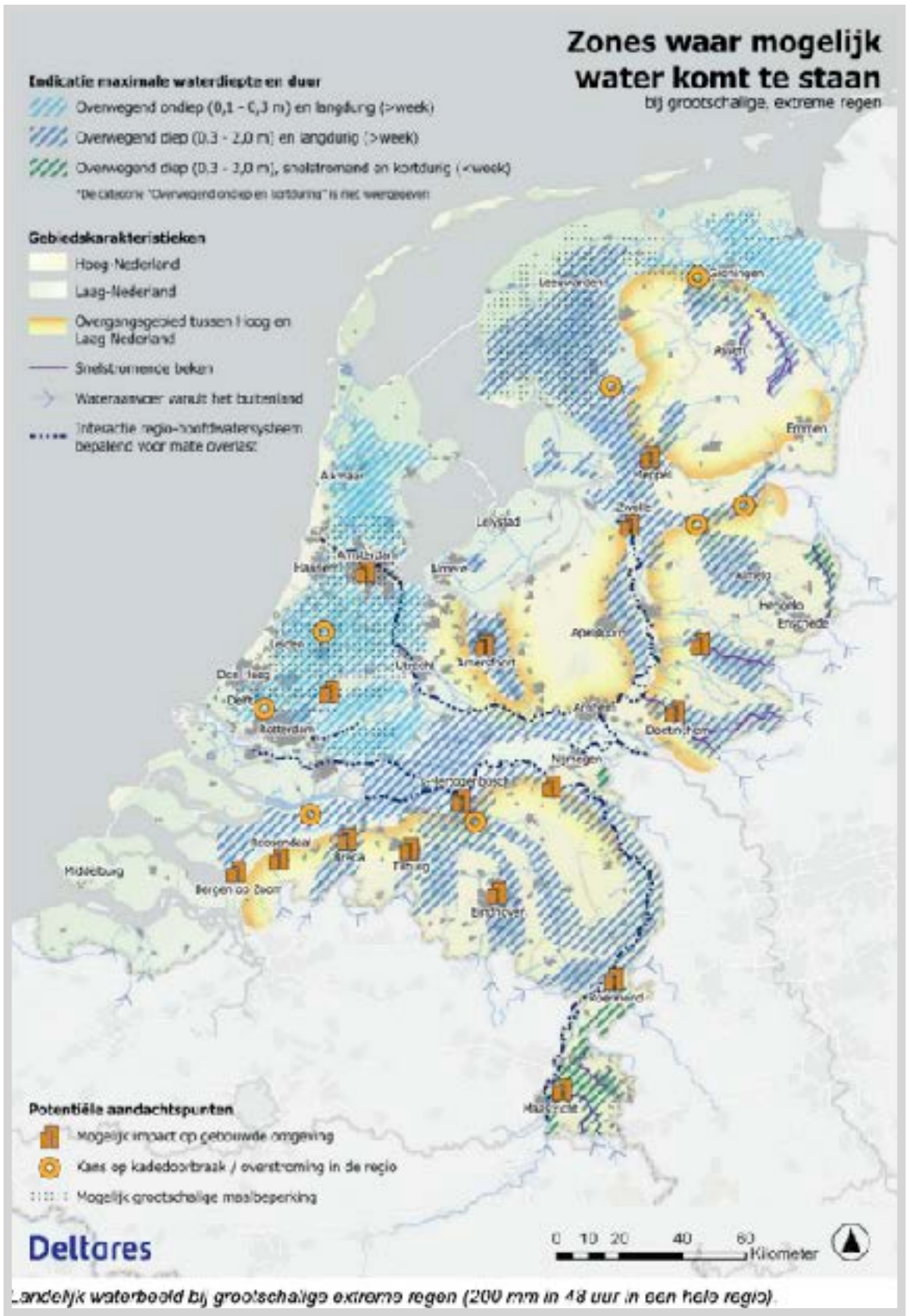
Uit Werkboek HoWaBo, HNS 2023

WAT IS DE OPGAVE? - Opgave benedenstrooms

TE NAT - Dommel

- De regio rond Breda, Tilburg en Eindhoven meer bovenstrooms wordt bij extreme regen ook getroffen door overstromingen.
- Objecten zoals wegen, bruggen of andere versmallingen in de gebouwde omgeving vormen hier knelpunten.
- Bovendien is de afvoercapaciteit bij waterlopen hier beperkt bij extremen.

Uit Landelijk waterbeeld grootschalige extreme regen, Deltares 2025

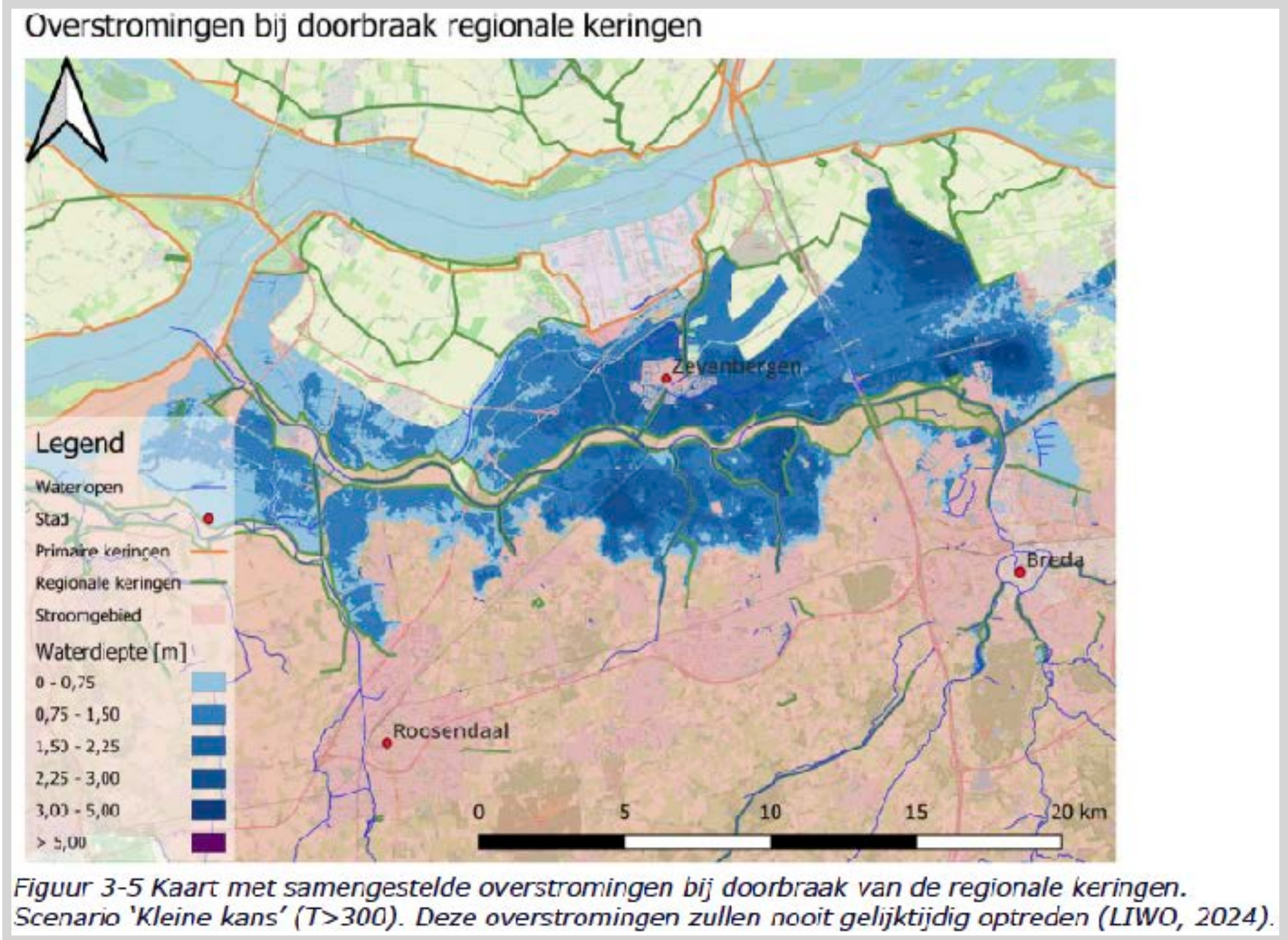
Details > Ferdinand

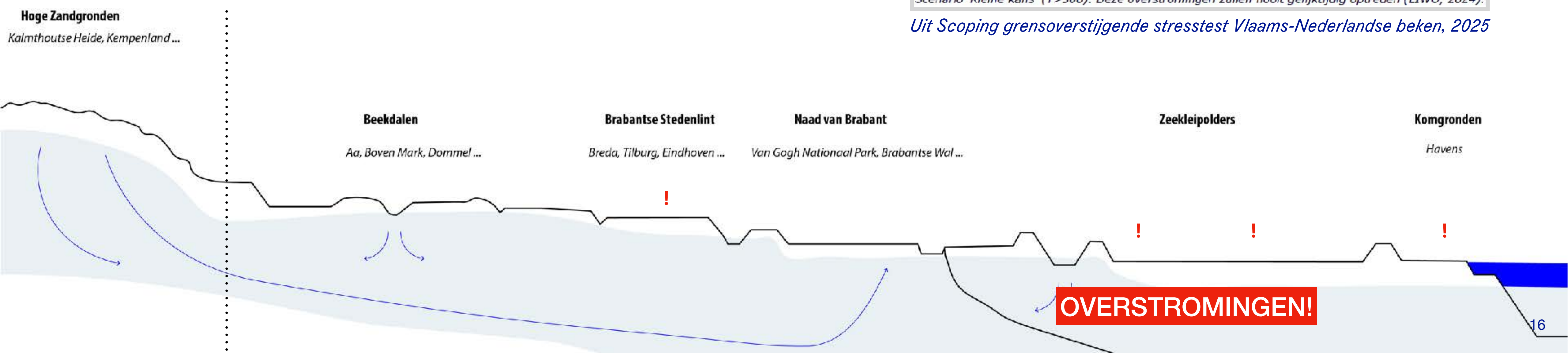
A. Hoogwater

TE NAT - Mark

- Bij doorbraak van de regionale keringen aan de MDV-boezem, kunnen er snel diepe overstromingen ontstaan in de polders.
 - Binnen deze gebieden liggen kades waardoor een doorbraak steeds gecompartmentaliseerd zal worden.
 - Momenteel is er weinig inzicht in de impact van het doelbewust doorbreken van dijken om bepaalde gebieden te beschermen.

Uit Scoping grensoverstijgende stresstest Vlaams-Nederlandse beken, 2025

WAT IS DE OPGAVE? - Opgave benedenstrooms

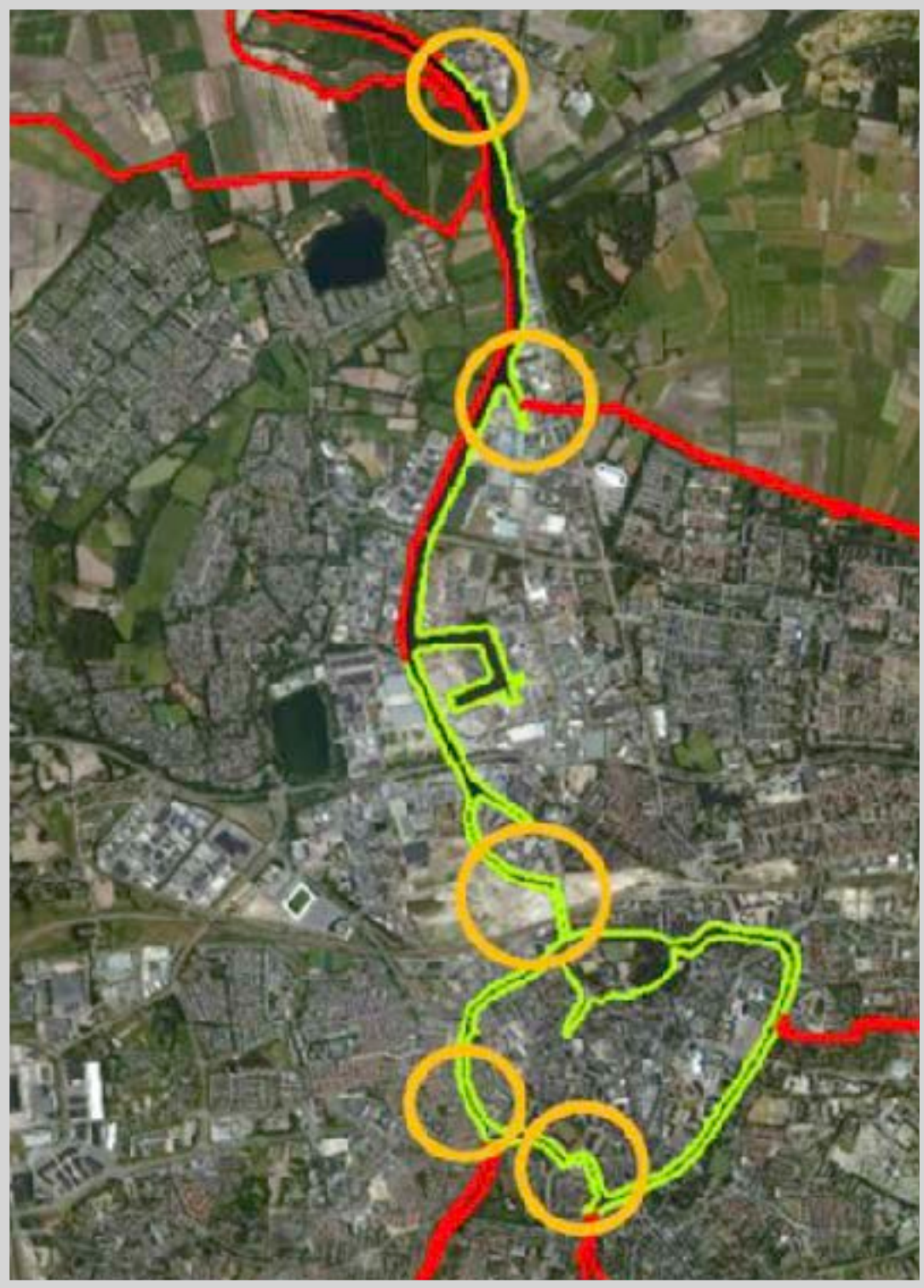
TE NAT - Mark

- De combinatie van hoogwater in de MDV-Boezem met toevoer vanuit de Bovenmark levert knelpunten op ter hoogte van Breda.
 - Hiervoor zijn reeds een aantal bergboezems aangelegd ter bescherming van Breda.
- Indien bij neerslag piekafvoer van de Mark en Aa of Weerij levert dit ook knelpunten op.
- Uit de studie Optimalisatie Hoogwaterbescherming Breda en de toetsing Nationaal Bestuursakkoord Water onderstrepen effect van bovenstroomse maatregelen over het gehele gebied.

Figuur 3-3. Kwetsbare wijken Boeimeer (onder) en Haagse Beemden (boven) in

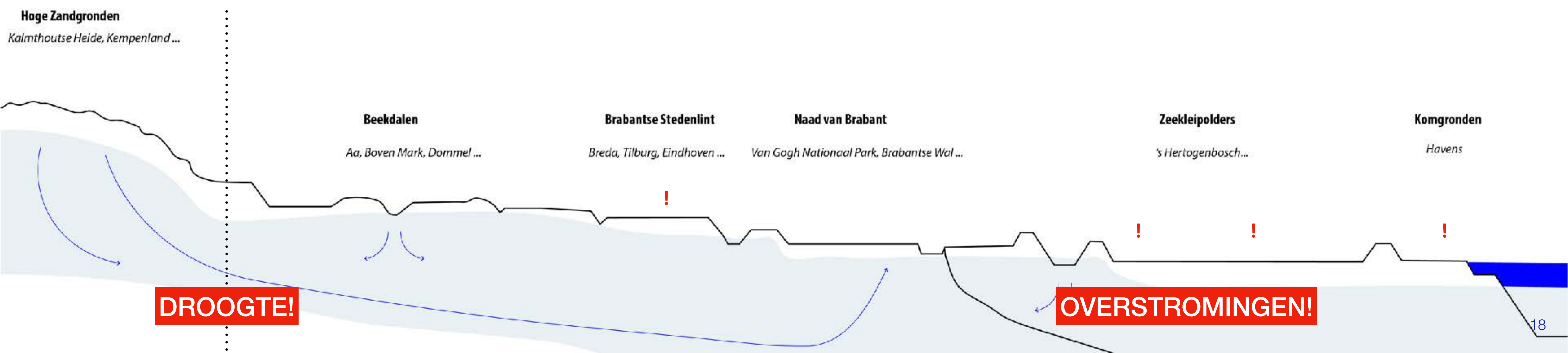
Uit Scoping grensoverstijgende stresstest, Patrick Willems 2024

Uit Scoping grensoverstijgende stresstest Vlaams-Nederlandse beken, 2025

*We hebben elk onze
eigen problemen...*

WAT IS DE OPGAVE? - Drinkwater

DRINKWATER EN INDUSTRIE

- In Vlaanderen en Nederland belangrijke drinkwaterwinningen (PIDPA en BrabantWater).
- Voornamelijk ter hoogte van Tilburg en 's Hertogenbosch industriecusters die hier afhankelijk van zijn!

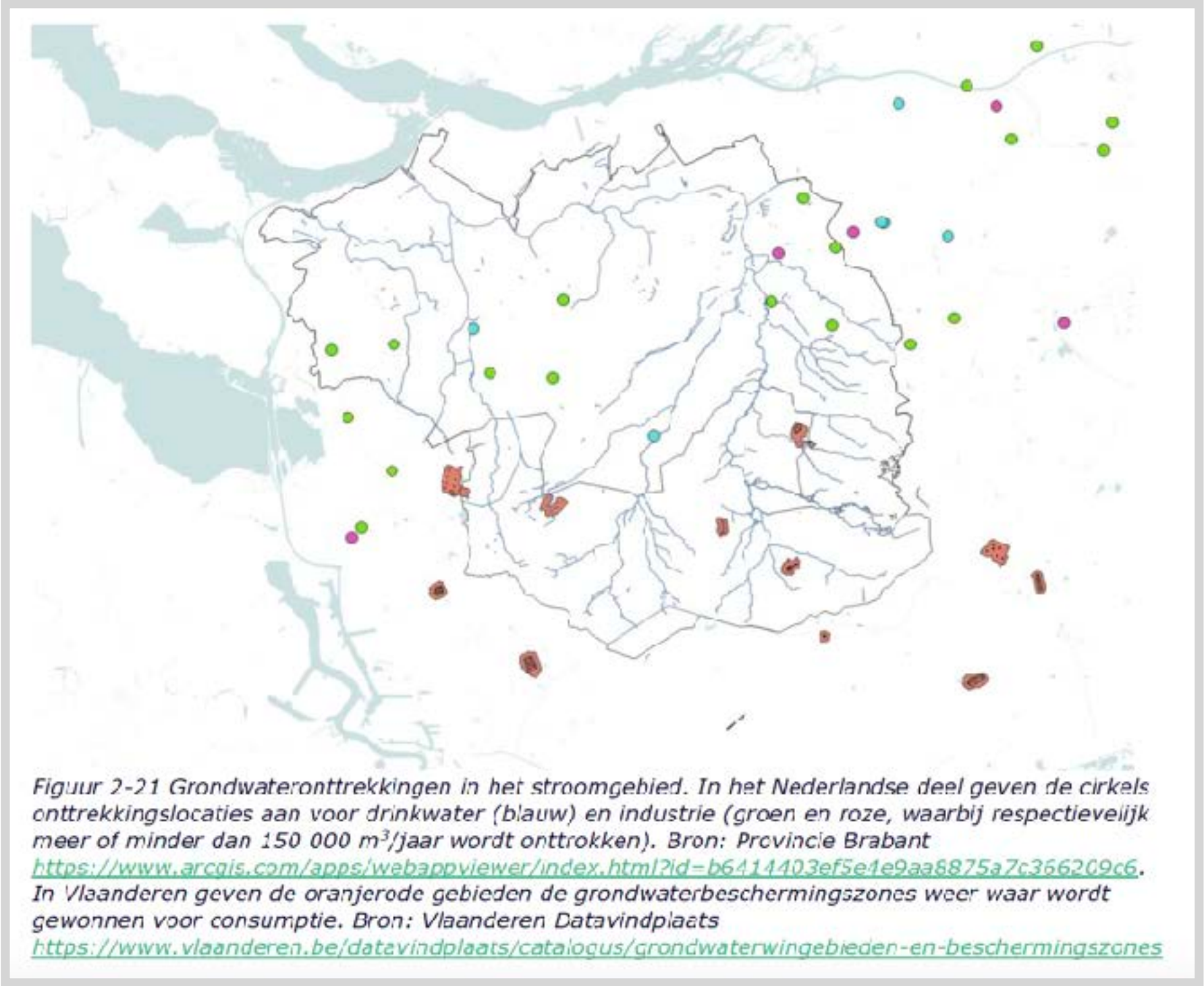
VerenigingIndustriewater

HET BESTUUR

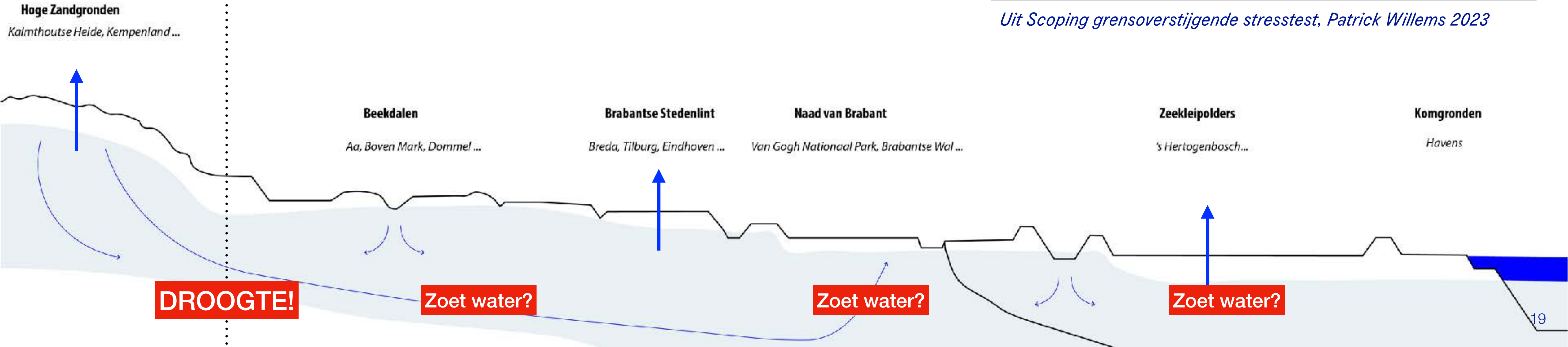
De leden kiezen gezamenlijk het bestuur. De samenstelling van het bestuur ziet er als volgt uit:

 FrieslandCampina Ingredients VERTEGENWOORDIGD DOOR DHR. SEBASTIAAN MORRE Bestuurslid	 FUJIFILM VERTEGENWOORDIGD DOOR DHR. ALEX VAN RIJN Secretaris	 Royal Swinkels family brewers VERTEGENWOORDIGD DOOR MW. CHRISTEL VAN OTTERDIJK Bestuurslid
 Coca-Cola EUROPEAN PARTNERS VERTEGENWOORDIGD DOOR DHR. JOS PEETERS Voorzitter	 Mado conserven VERTEGENWOORDIGD DOOR DHR. CEES MATTHEUSSENS Bestuurslid	 HEINEKEN VERTEGENWOORDIGD DOOR DHR. GEERT VERBRUGGEN Penningmeester

Bestuur van Vereniging Industriewater

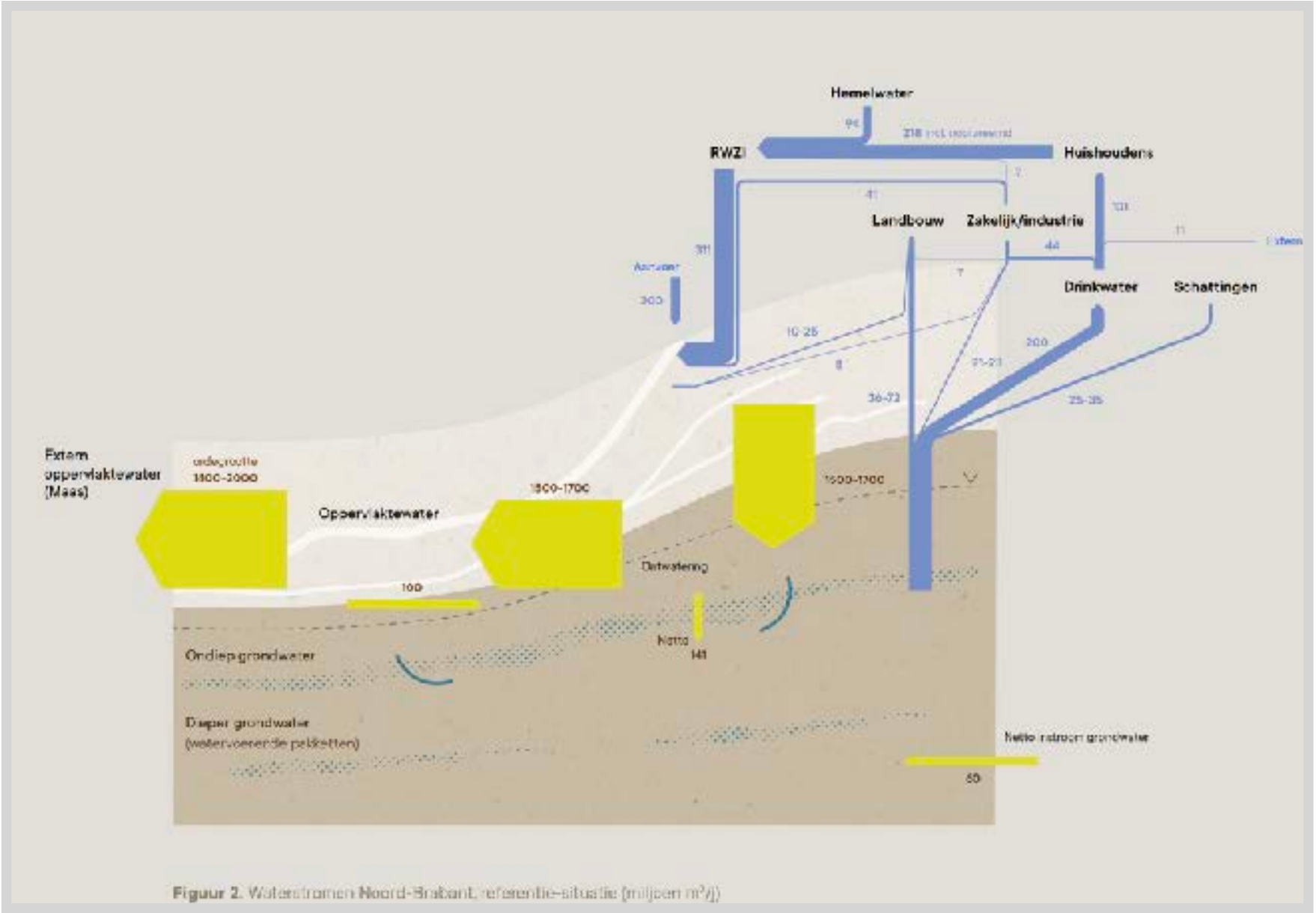
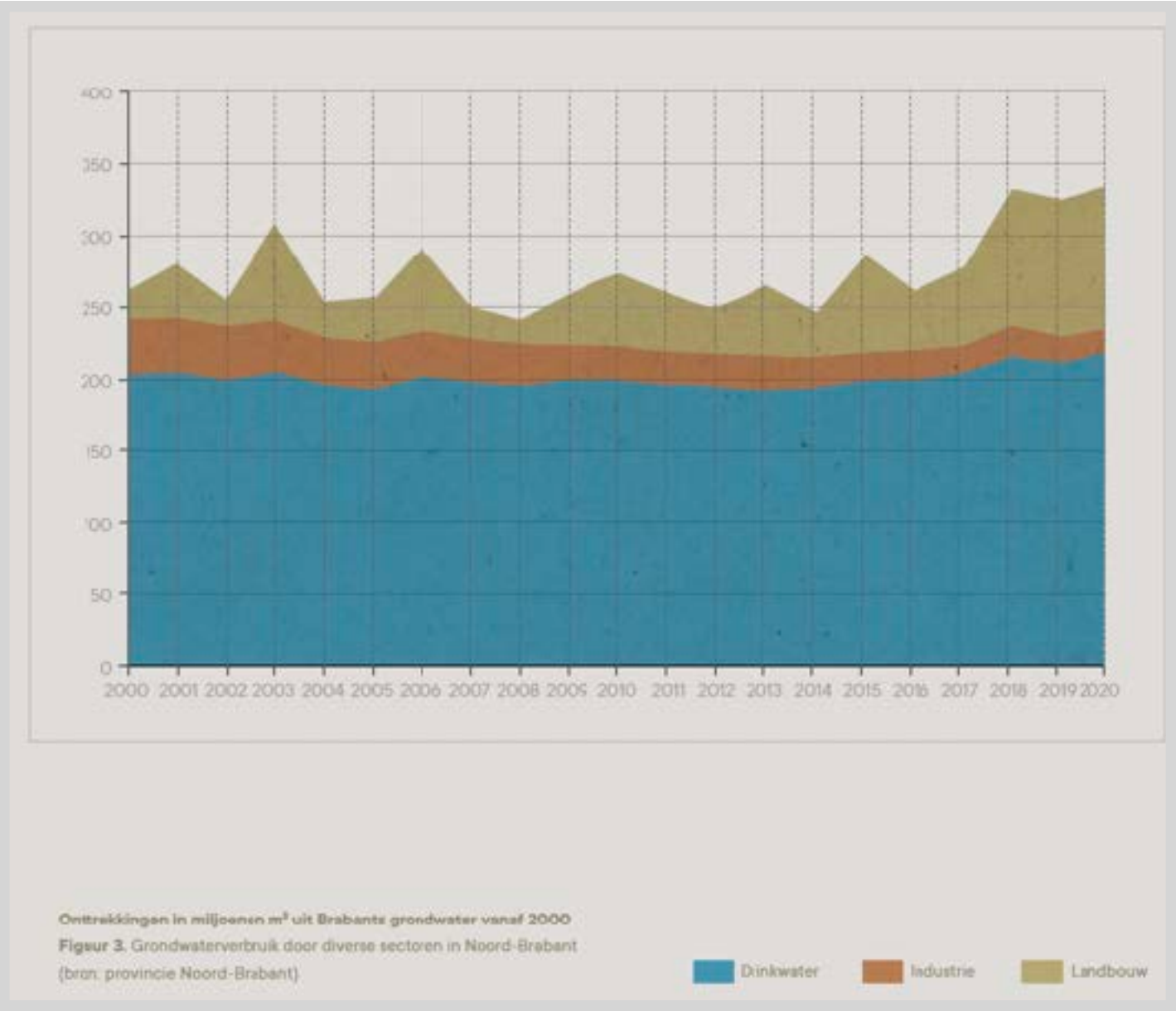
Uit Scoping grensoverstijgende stresstest, Patrick Willems 2023

WAT IS DE OPGAVE? - Landbouw

DRINKWATER EN LANDBOUW

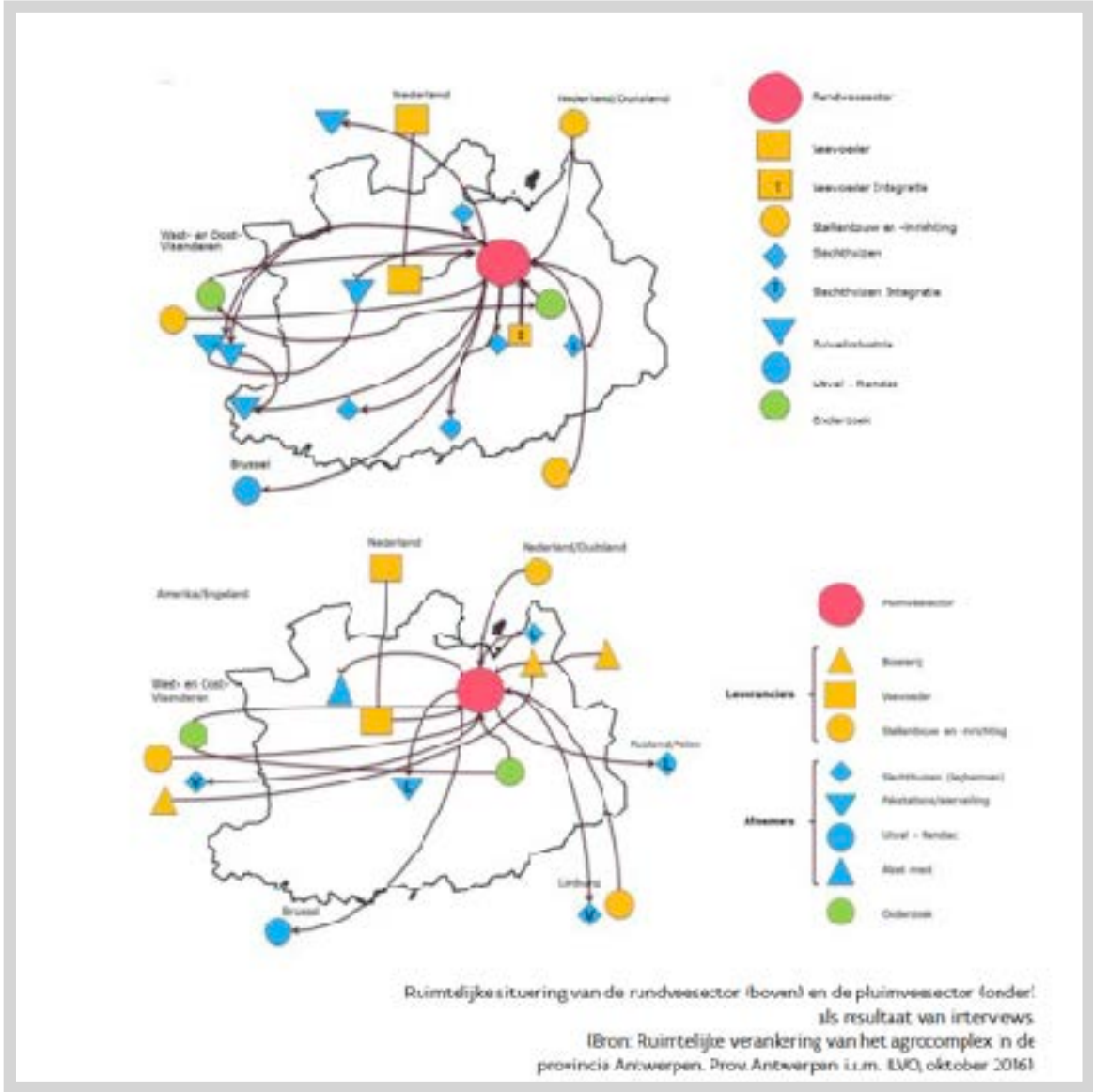
- De drinkwatervraag van de landbouw neemt de laatste jaren toe: door het wisselend klimaat én een intensivering!
- Het grondwatersysteem is vandaag overbenut
- Vermoeden van veel niet aangegeven grondwaterwinningen

Uit Zonder water, geen later 2021

WAT IS DE OPGAVE? - Landbouw

Boerenland De Voorkampen 2024

Hoge Zandgronden
Kalmthoutse Heide, Kempenland ...

Arte 2022

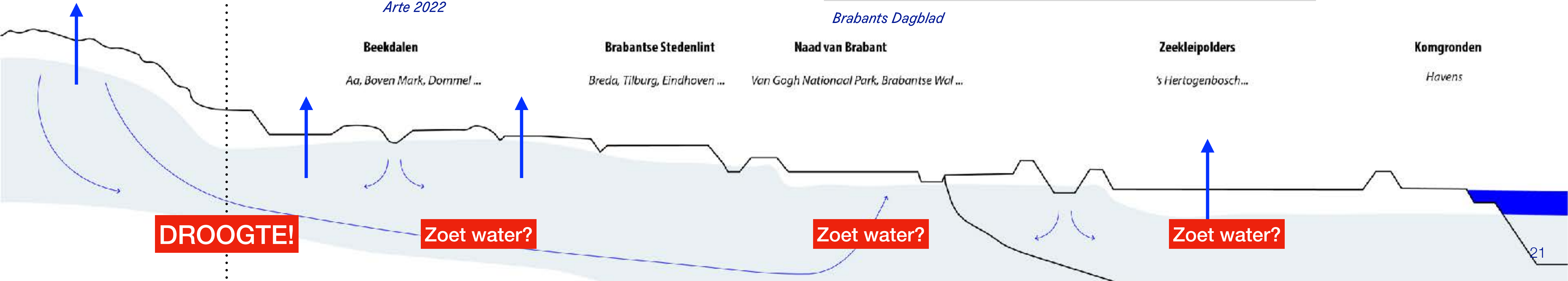

Brabants Dagblad

LANDBOUW EN STIKSTOF

- De regio is gekenmerkt door een zeer intensieve veeteelt.
- Historisch ongelukkig gegroeide nabijheid van vee en schrale natuur leidt tot explosief stikstof dossier

“We merken dat de sierteelt toeneemt in de regio.” (...)
“Boomkwekerijen in de beekdalen bemoeilijken de herinrichting van valleien.”

WAT IS DE OPGAVE? - Natuur

NIEUWE OOGST

NIEUWS

VERHOUDING

AKKER- & TUINBOUW

REGIO

VIDEO

PODCAST

UIEN

CONSUMPTIEARTIKKELEN

VLEESWAKERS

BROODEN

ZUVEL

GRANEN

Miljoenen voor behouden zoet water op Brabantse Wal

NIEUWS

NOORD-BRABANT

10 APRIL 2021

17:00

De provincies Noord-Brabant en Zeeland, de waterschappen Brabantse Delta en Scheldestroom en het Brabants Landschap investeren gezamenlijk 6 miljoen euro om zoet water vast te houden op de Brabantse Wal.

4. 10 Zuidwestelijke Delta

Binnen het project Water tussen Wal en Schelde willen de samenwerkende partijen maatregelen treffen om alstromend zoet water, dat nu nog in de Schelde stroomt, te behouden. Vanuit de Brabantse Wal komt een grote hoeveelheid zoet water vrij, afkomstig uit de bodem (kwell) en van regen. Op dit moment stroomt dit water, ongeveer 32 miljoen kubus per jaar, ongebruikt de Westerschelde in.

	Onttrokken hoeveelheid grondwater in miljoenen m³ per jaar	Onttrokken hoeveelheid grondwater in miljoenen m³ per jaar	Percentage (%) drinkwater-onttrekking	Percentage (%) beregenen uit grondwater
Waterschap	Totale gebied	In natuur en bufferzone	In natuur en bufferzone	In natuur en bufferzone
Aa en Maas	39	12	31	23
Brabantse Delta	87	41	47	19
De Dommel	61	37	60	37

Tabel 1: Onttrokken grondwater in of rondom grondwaterafhankelijke natuurgebieden per waterschapsgebied in Noord-Brabant.
Bron: Droogtestudie, 2021.

Uit Zonder water, geen later 2021

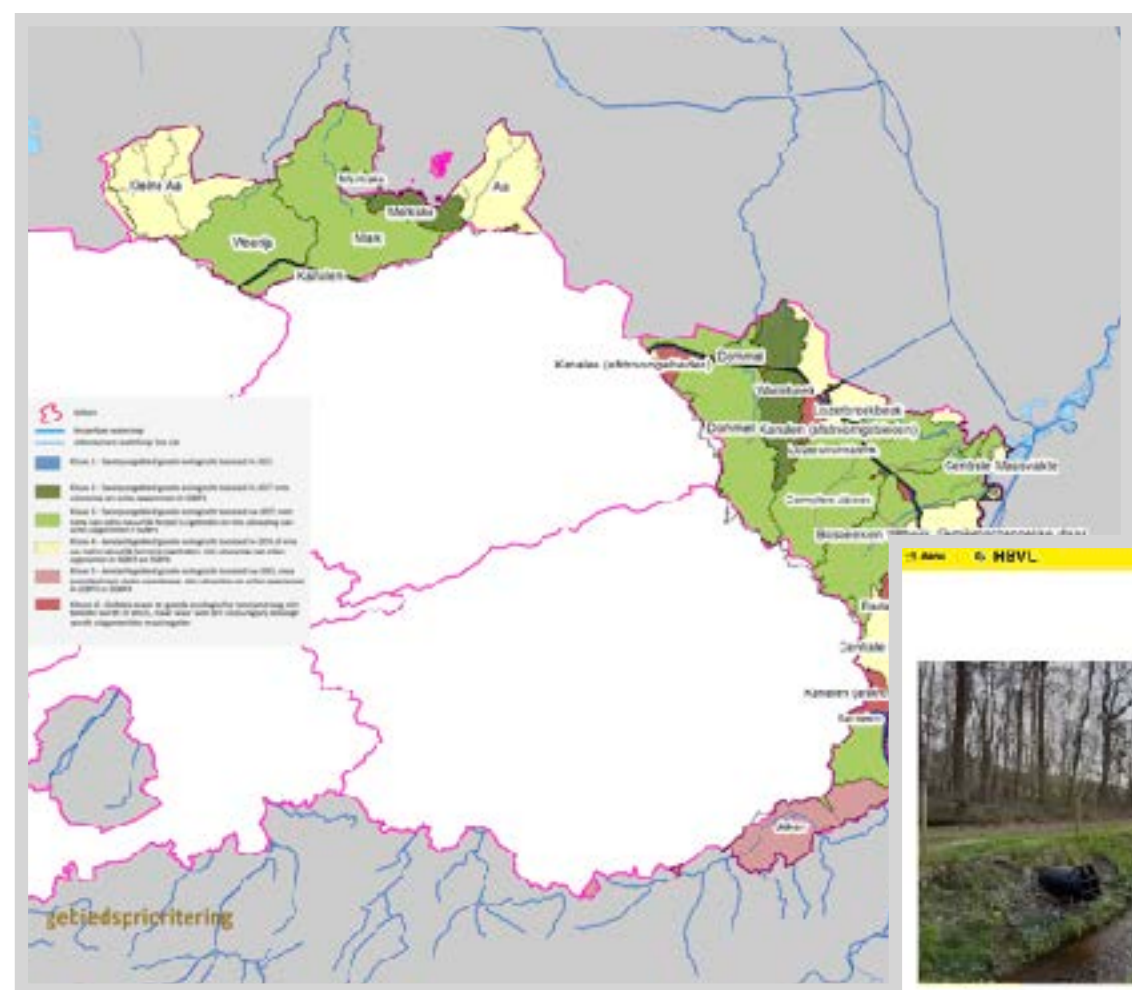
NATUUR

- Deze onttrekkingen, groot- en kleinschalig, hebben een directe impact op (nabije) natuurgebieden.

“We hebben de afgelopen jaren gereageerd op vergunningen in Vlaanderen vanuit de provincie en het waterschap. We weten dat deze onttrekkingen effect hebben op onze natuur”

22

WAT IS DE OPGAVE? - Waterkwaliteit

Gebiedsprioritering waterkwaliteit, CIW

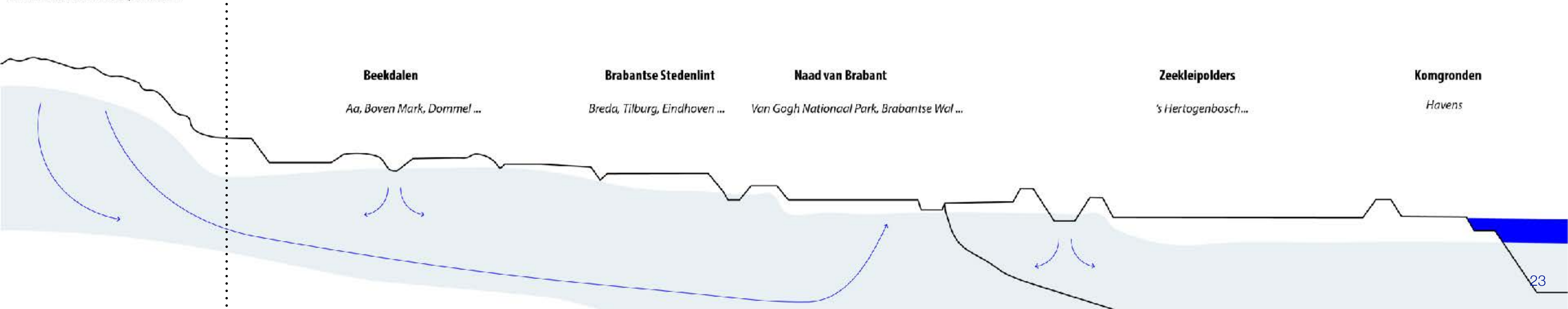
Het belang van Limburg 2024

Actiegroep Geen Rommel in de Dommel

Hoge Zandgronden
Kalmthoutse Heide, Kempenland ...

WATERKWALITEIT

- In Vlaanderen is een goede waterkwaliteit nabij (2027)
- De Nederlandse opvattingen vertellen een ander verhaal...

“Nederland en Vlaanderen hebben voor bepaalde stoffen een andere invulling van de KRW. Een druppel in Vlaanderen of in Nederland heeft dus een andere kwaliteit“

*We hebben elk onze
eigen problemen...
En we zijn al
aan de slag!*

GRENSOVERSCHRIJDEND WATEROVERLEG

Hoge Zandgronden
Kalmthoutse Heide, Kempenland ...

PROJECT DYNAMIEKEN

Beekdalen
Aa, Boven Mark, Dommel ...

Brabantse Stedenlint
Breda, Tilburg, Eindhoven ...

Naad van Brabant
Van Gogh Nationaal Park, Brabantse Wal ...

Zeekleipolders
's Hertogenbosch...

Komgronden
Havens

DROOGTE!

OVERSTROMINGEN!

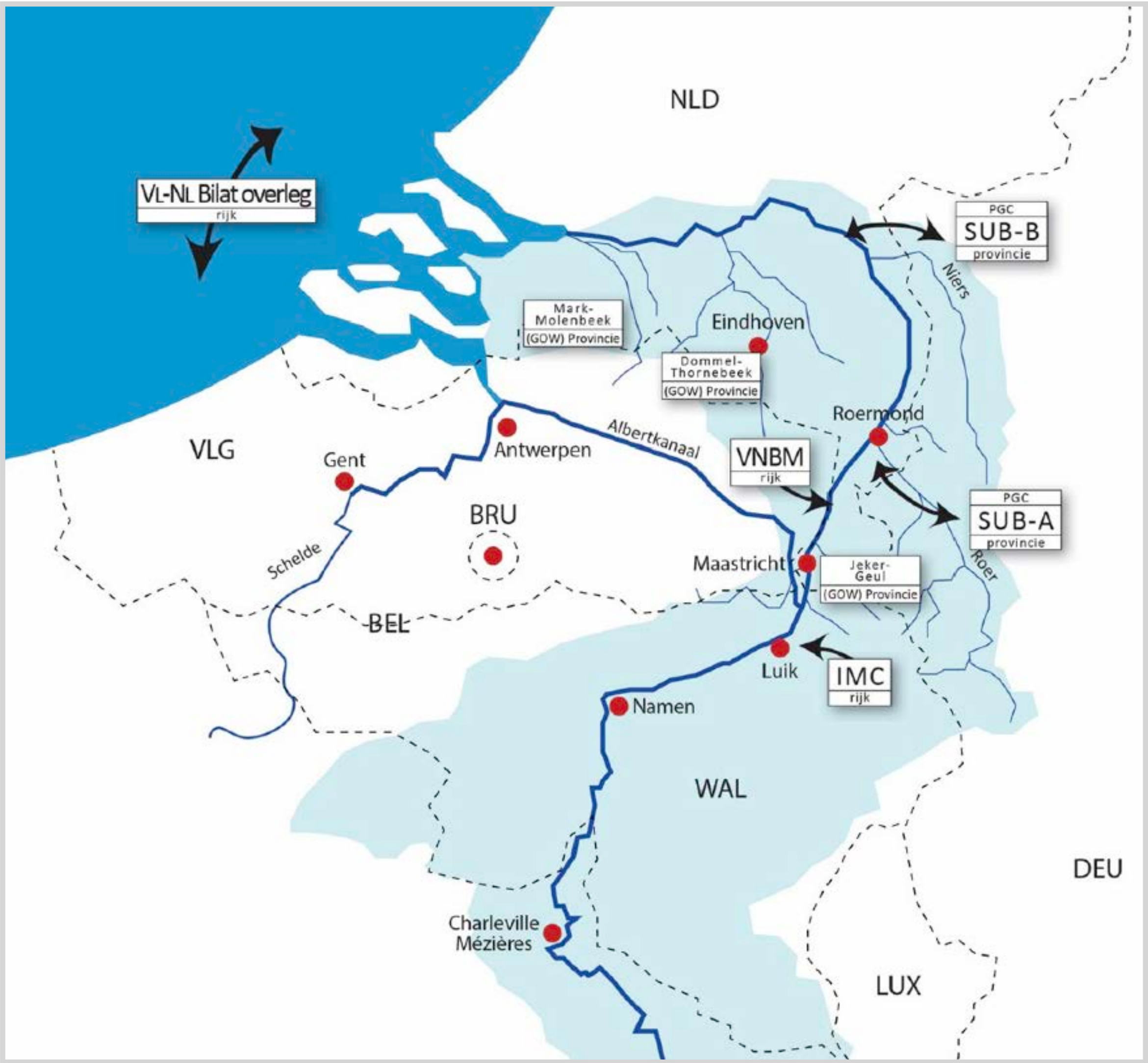
WAAR ZIT DE ENERGIE? - GoW's en IWP's

BESTAANDE FORMELE OVERLEGSTRUCTUREN

- Overleg voor grensoverschrijdend wateren gebeurt tussen Vlaanderen en Nederland via:
 - GoW's per gebied (provinciaal): GOW Mark-Molenbeek en GOW Dommel-Thronebeek
 - Projectmatig zoals via IWP's of Interreg platformen: IWP Merkske, IWP Dommel en IWP Warmbeek, Interreg Weerbaar Dommeland, Interreg Triple-C (afgelopen)
- Uit gesprekken blijkt dat Interreg projecten, vaak de rol van IWP of zelfs GOW overnemen.

Grensoverschrijdend Wateroverleg	Integraal Waterproject
Minstens 1/jaar	Halfjaarlijks
Afstemmen van operationele aspecten en uitwisselen van informatie en ervaringen + platform voor opstart van projecten.	Nederlandse vertegenwoordigers zijn opgenomen in de ledenlijst van gebiedsgerichte projectwerking

Gebaseerd op webpagina CIW Maasbekken

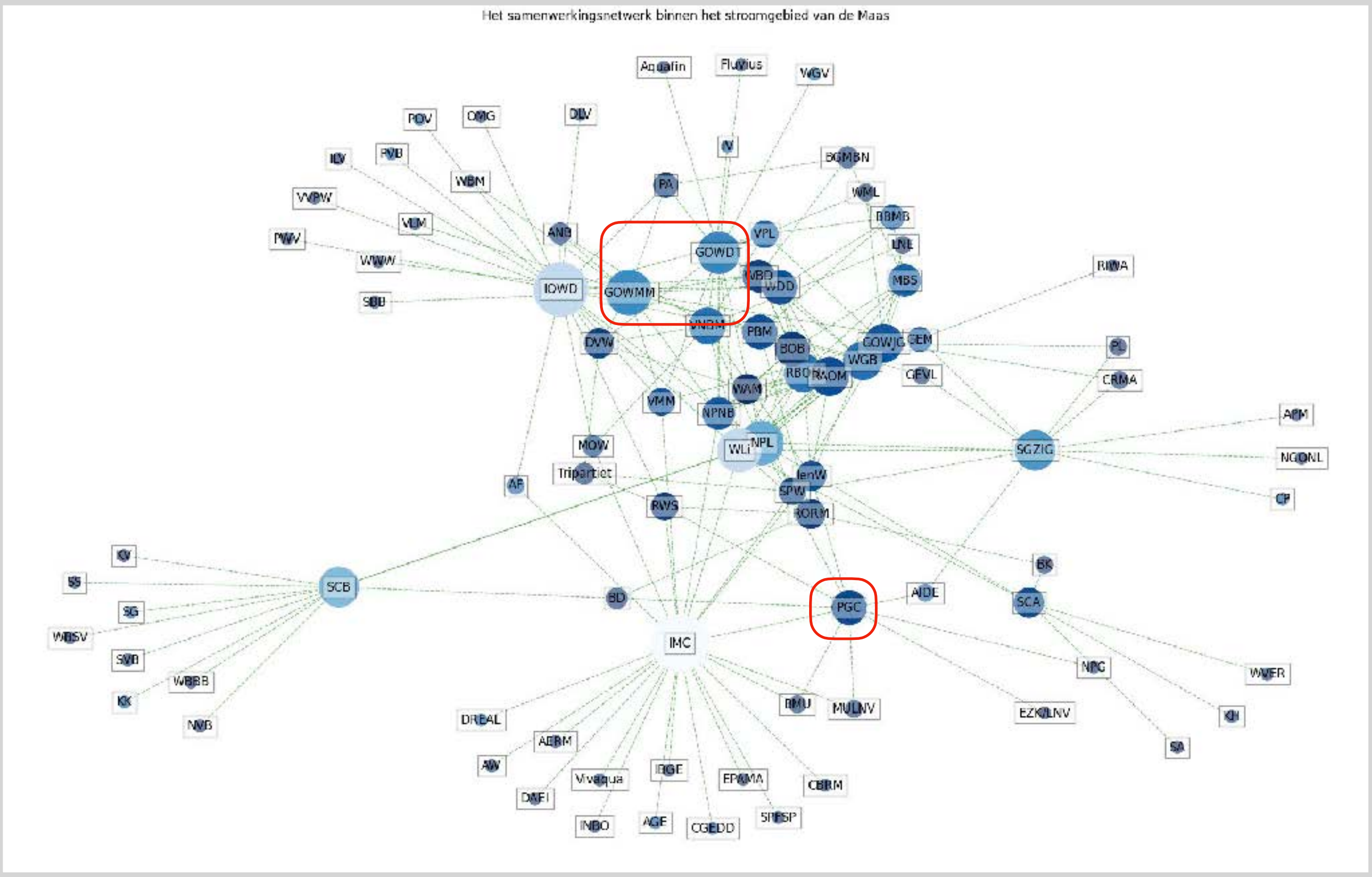

Uit Netwerkanalyse samenwerking binnen de Maas, 2023

WAAR ZIT DE ENERGIE? - GoW's en IWP's

BESTAANDE FORMELE OVERLEGSTRUCTUREN

- Eigenschappen samenwerking Vlaanderen Nederland
 - GoW's zijn een belangrijk contact orgaan
 - MAAR in vgl. met Duitsland staan deze minder centraal en worden minder frequent geraadpleegd (cf. projectmatige samenwerking)
 - Vlaanderen en Nederland zijn door deze projectmatige basis sterker **ambtelijk verweven** dan bijv. met Duitsland.
 - MAAR de overleggen hebben veelal een **operationeel** karakter en niet strategisch/bestuurlijk! Dat is met Duitsland wel het geval met PGC (Permanente Grenswatercommissie)
 - Samenwerking met Duitsland is formeler en centraler georganiseerd via PGC
 - Thematisch een sterke focus op de Kaderrichtlijn Water
- Vroeger bestond er wel een bestuurlijke tafel boven de GOW's: Nederlands - Vlaams Integraal Water Overleg, maar dat is een zachte dood gestorven

Uit Netwerkanalyse samenwerking binnen de Maas, 2023

“Het kan van belang zijn om meer oog te hebben voor strategische en/of tactische samenwerking waarbij meer oog is voor samenhang en overkoepelende thema’s.”

WAAR ZIT DE ENERGIE? - GoW's en IWP's

BESTAANDE FORMELE OVERLEGSTRUCTUREN

- Op de laatste Nederlandse top, 1 april 2025, werd beslist om een jaarlijkse bestuurlijke tafel op ministerieel en provinciaal niveau op te tuigen
- Op 1 oktober 2025 kwamen de VL-NL topambtenaren overeen frequenter strategisch overleg over de omgevingsvraagstukken te laten plaatsvinden =

Omgevingsoverleg

- Halfjaarlijks samenkomst met deelname van SG's (landbouw, natuur, water, infrastructuur, mobiliteit en energie)
- Komt in de plaats van jaarlijkse bestuurlijke tafel waterbeheer uit de VL-NL slotverklaring van 1 april.

Binnenland Politiek

Vlaanderen en Nederland sluiten akkoorden rond stikstof en grensregio's op regeringstop in Gent

Vlaanderen en Nederland hebben tijdens de Vlaams-Nederlandse regeringstop in Gent overeenkomsten gesloten over stikstof, industriële innovatie en grensoverschrijdende samenwerking. Op Europees niveau gaan ze ook samen pleiten voor het voortbestaan van de zogenoemde boomkorvisserij.

VRT Nieuws, 2025

WAAR ZIT DE ENERGIE? - Projectmatige samenwerking

EEN WOLK AAN PROJECTEN

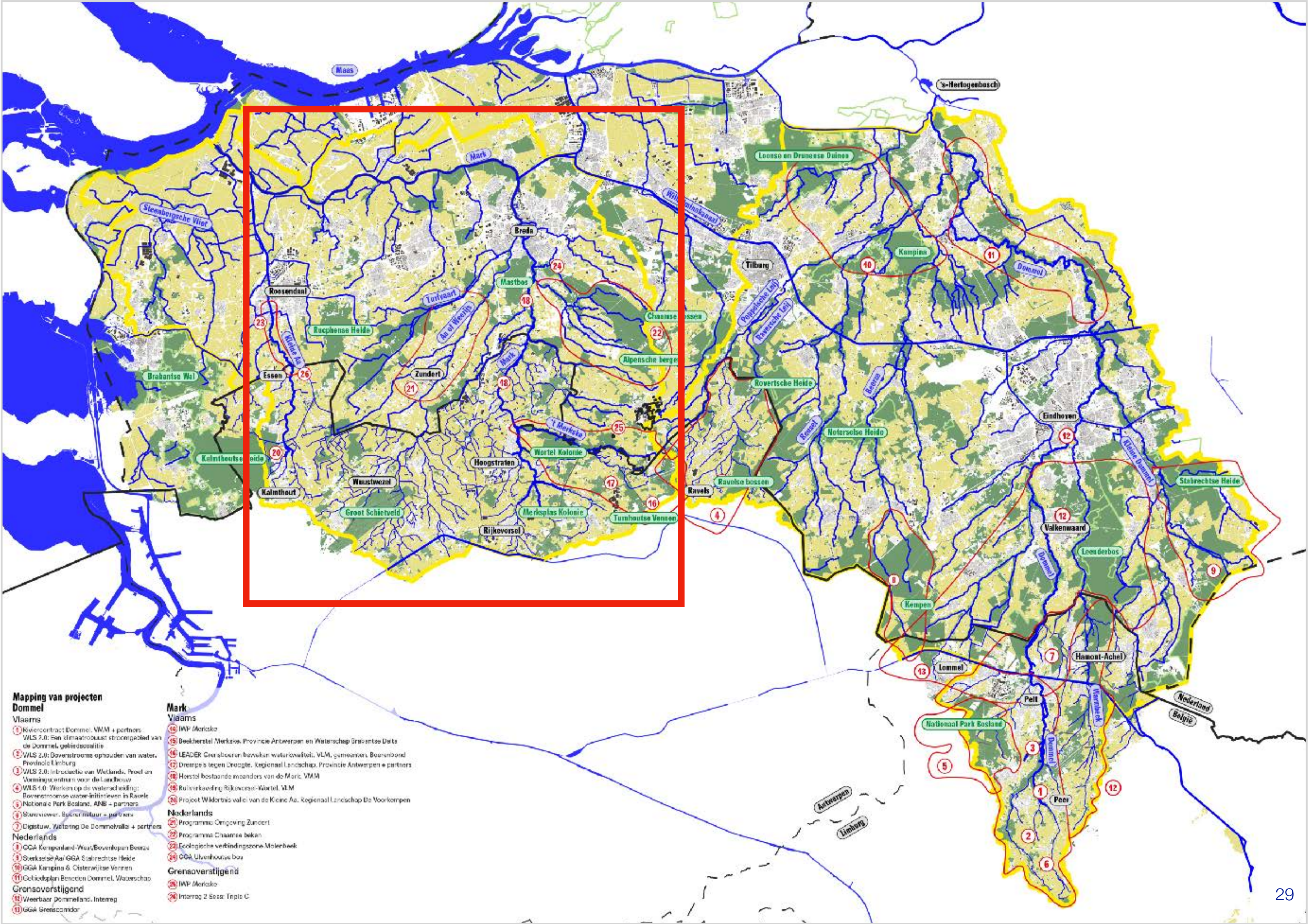
- Het is duidelijk dat de samenwerking VL-NL zich vooral richt op projectbasis.
- Via een reeks van gesprekken mapten we waar vandaag **de energie** zit en welke actoren hierbij betrokken zijn.

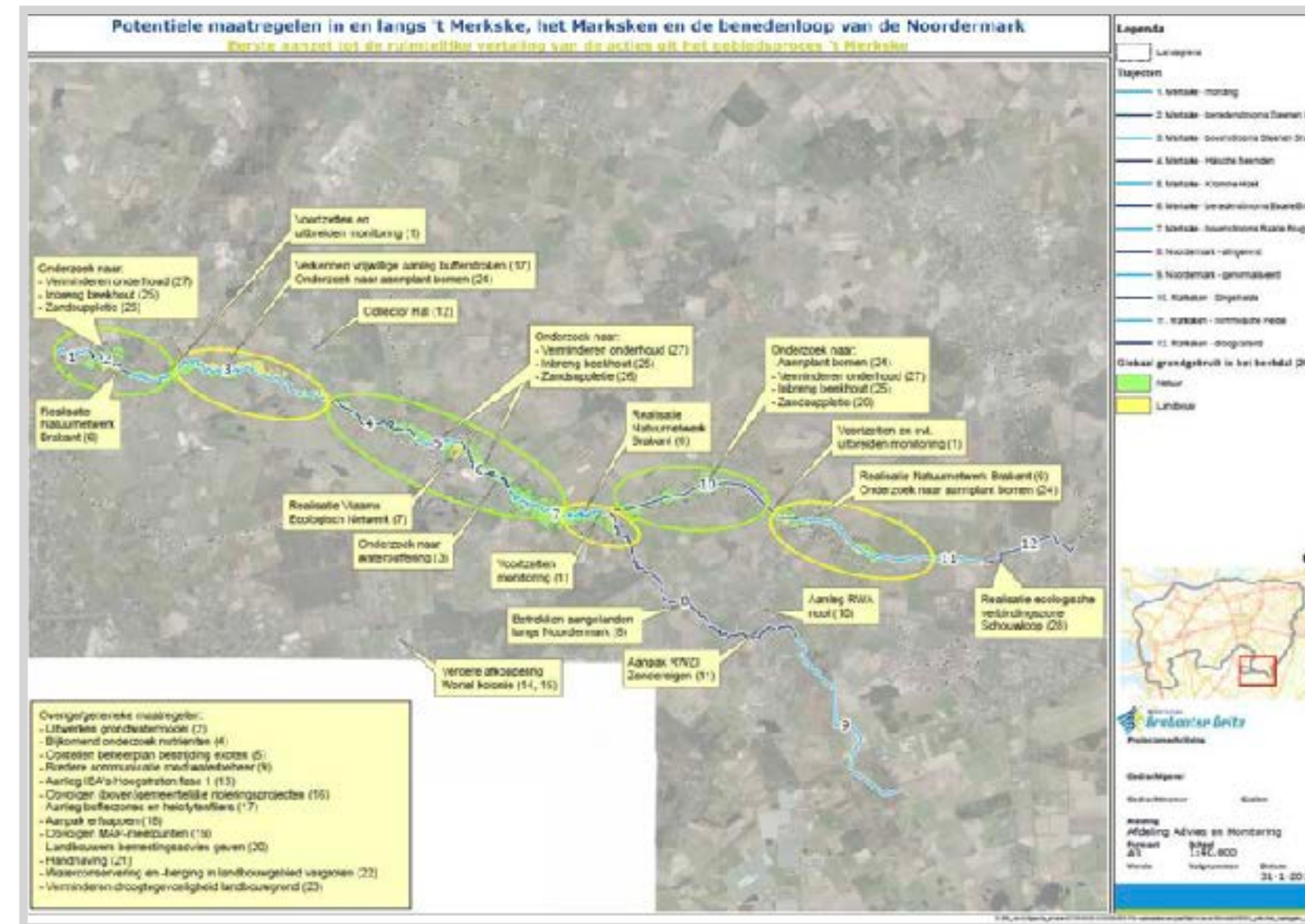
WAAR ZIT DE ENERGIE? - Projectmatige samenwerking

DE MARK

- IWP Merkske
- Enkele bovenstroomse initiatieven
- Potentieel: de Kleine Aa en de microcuesta van de Voorkempen
- GGA in Nederland
- Conclusies

WAAR ZIT DE ENERGIE? - Projectmatige samenwerking

DE MARK - IWP MERKSKE

- Speerpuntgebied en daardoor prioritair (KRW)
- Getrokken door Provincie Antwerpen en waterschap Brabantse Delta + gebiedspartners (sinds 2017), mede gefinancierd door Vlaamse overheid via Levend Water
- Beekherstel maatregelen en doelen van Kaderrichtlijn Water

“Het gebiedsproces is door zware Vlaamse dossiers (NP, PAS ...) verzwaard, hierdoor is er weinig draagvlak.”

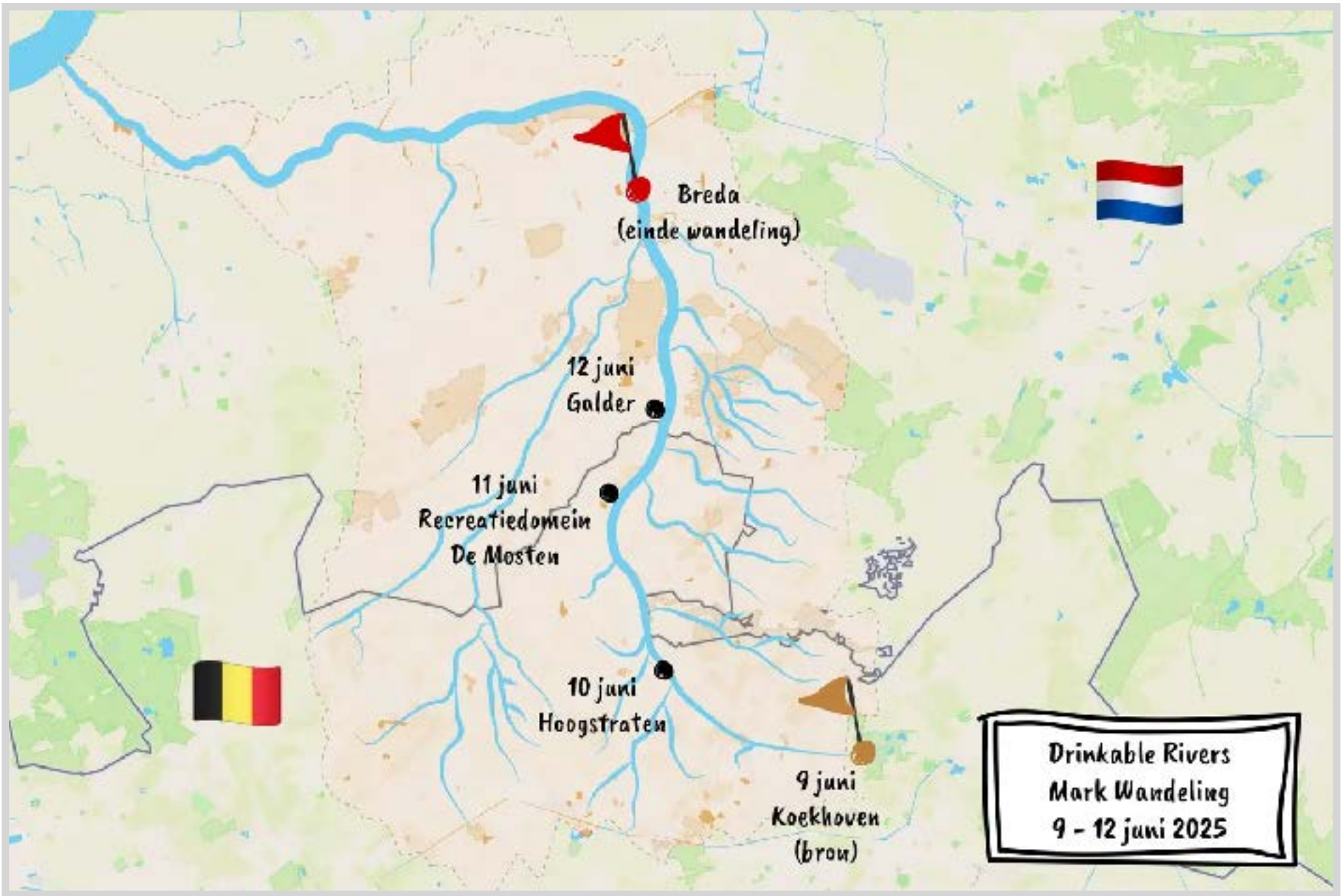
IWP Merkske

WAAR ZIT DE ENERGIE? - Projectmatige samenwerking

DE MARK - MARKWANDELING

- In juni 2025 werd een driedaagse wandeling georganiseerd door Vlaams - Nederlandse gebiedsactoren samen met Drinkable Rivers (Li An Phoa)
- Hierbij stonden de gezondheid van de Mark en projecten zoals het IWP, de Turnhoutse Vennen, beekherstelmaatregelen en herinrichting rond Breda centraal.

“Er is niet echt een gebiedsproces lopende in de Mark, maar er is wel een bepaald momentum.”

WAAR ZIT DE ENERGIE? - Projectmatige samenwerking

DE MARK - INITIATIEVEN

- Drempels tegen droogte (LEADER): opstuwen langs waterlopen met landbouwers in Hal
- Vallei van de Kleine Beek (LEADER): water vertragen op gepachte landbouwpercelen
 - Beide getrokken door Regionale Landschappen met steun van Provincie Antwerpen. Duidelijk animo rond waterbeschikbaarheid langs Vlaamse zijde.

“Waterbeschikbaarheid laat toe om het verhaal van de landbouwers te begrijpen en te activeren. De bereidheid neemt toe.”

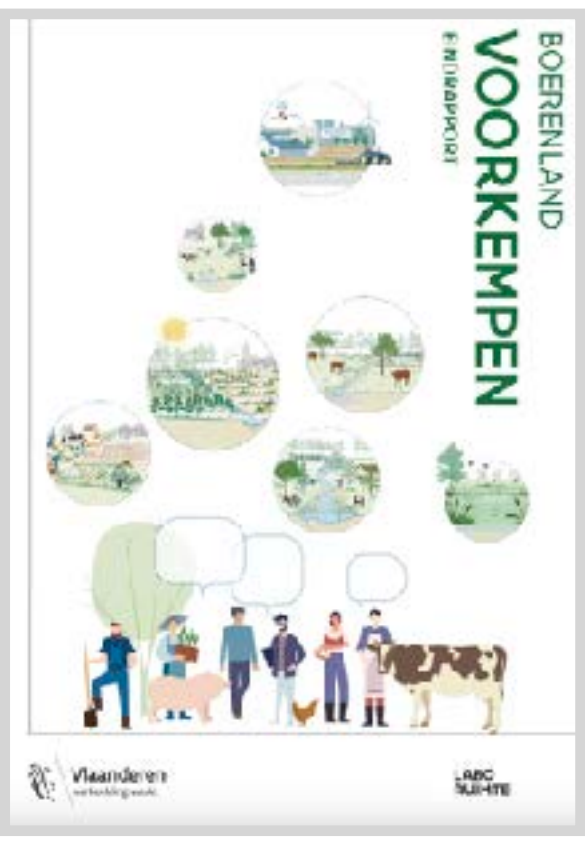
“Er is hier nog zoveel winst te boeken door het fijnmazig grachtennetwerk aan te pakken.”

WAAR ZIT DE ENERGIE? - Projectmatige samenwerking

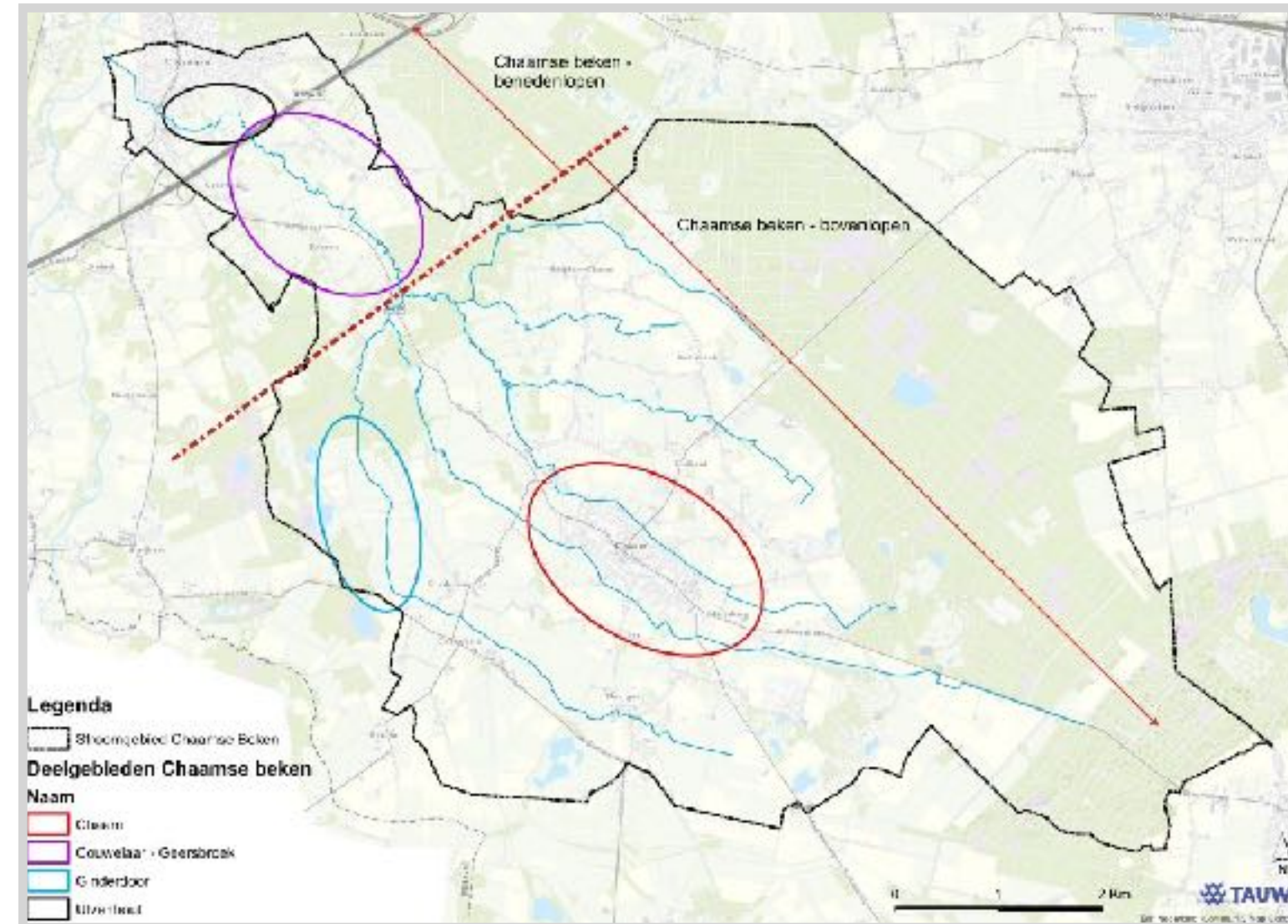
DE MARK - POTENTIEEL

- Vallei van de Kleine Aa (Interreg KLEVVER) langs Vlaamse en Nederlandse zijde (gemeente Rozendaal) wordt er geïnvesteerd in deze waterloop. Zie ook Interreg 2 Zeeën.
- De Voorkempen wordt aan Vlaamse zijde gezien als een prioritair gebied voor droogtebestrijding en een toekomstbestendige landbouw.

“Dit gebied (Kleine Aa) is voor ons prioritair en we merken ook dat er animo voor is bij particulieren, bij actoren over de grens maar ook bijv. voor vismigratie“

WAAR ZIT DE ENERGIE? - Projectmatige samenwerking

DE MARK - NEDERLAND

- Ook bovenstrooms in Nederland spelen gelijkaardige/dezelfde uitdagingen.
- Groenblauwe Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) zoals de Chaamse beken of Programma omgeving Zundert zijn gelijkaardige initiatieven aan Nederlandse zijde.

“De
Gebiedsgerichte
werking in Brabant staat
best sterk. Hier willen we
opgaven samen
aanpakken en projecten
realiseren.”

WAAR ZIT DE ENERGIE? - Projectmatige samenwerking

DE MARK - CONCLUSIES

- **Waterbeschikbaarheid** werkt bovenstrooms (in Vlaanderen en Nederland) beter dan waterkwaliteit.
- De dynamiek in dit gebied zat even in het slop door het stikstof, nu komt de dynamiek terug op gang.
- Nieuwe investeringen kunnen mogelijk **versnellend** werken, maar we dienen te waken over het ambitieniveau: komen tot gedragen doelstellingen lijkt een goede eerste stap.
- Lokale actoren zoals de Regionale Landschappen schuiven de vallei van de Kleine Aa en de Cuesta van de Voorkempen naar voren als **prioritaire gebieden**.
- **Bovenlokale actoren** zoals de Antwerpse gouverneur en de VMM onderschrijven de nood om dit gebied vast te pakken, maar wijzen op het gebrek aan gebiedscoalitie.

“De laatste tijd zijn er heel wat initiatieven ontstaan rond de Mark!”

“Het gebied van de Mark is lastiger, maar heeft daardoor misschien ook meer potentieel?”

“We mogen het niet te rooskleurig weergeven: er zijn o.a. door het stikstofdossier wel wat dynamieken die ontbreken.”

*“Gekwantificeerde doelen kunnen ons echt vooruit helpen,
ook bij nieuwe projectaanvragen.”*

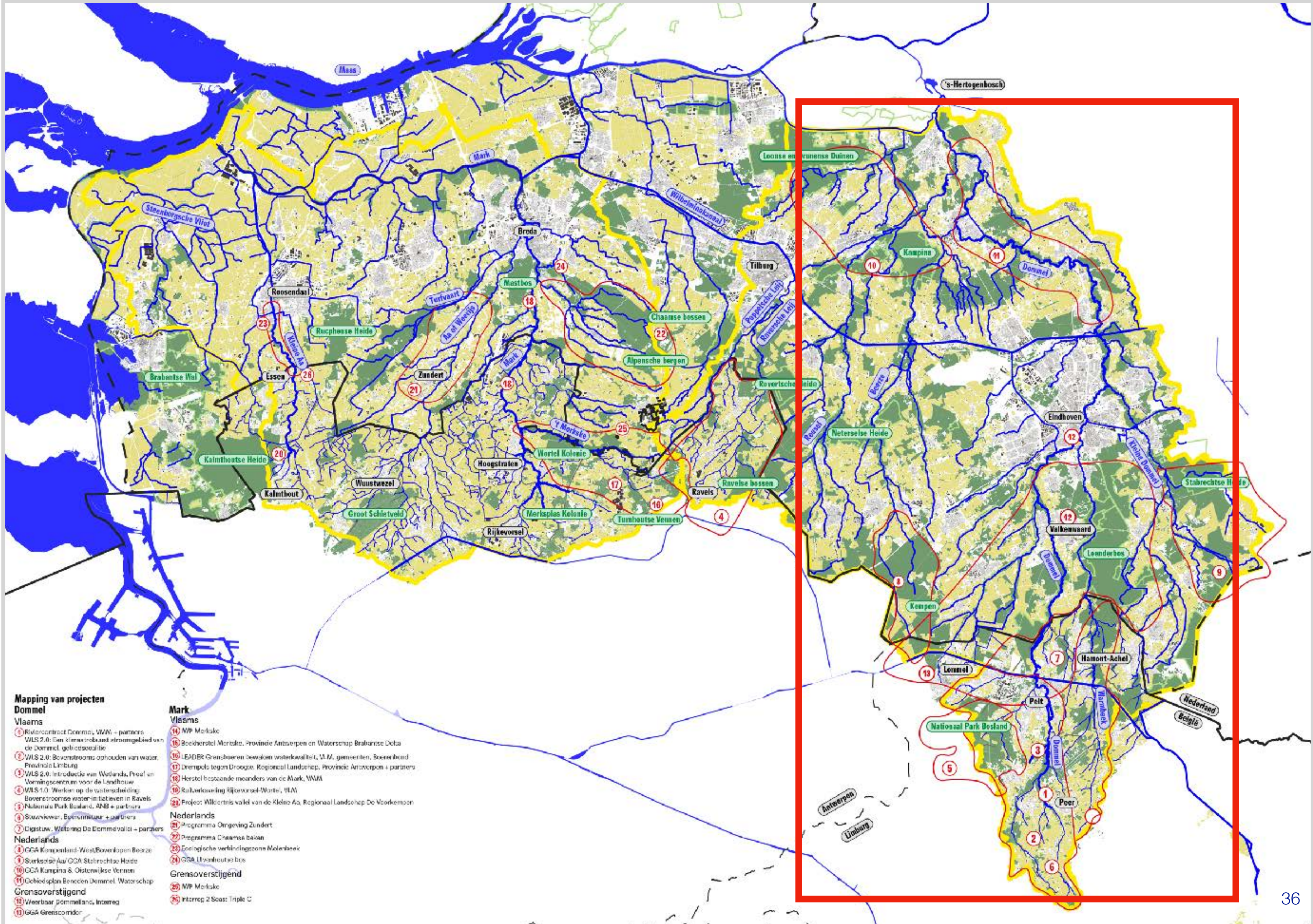
“De lokale vertegenwoordiging van de landbouw is op gemeenteniveau en bij de watering een cruciale actor.”

“De Vallei van de Kleine Aa en de microcuesta van de Voorkempen zijn voor ons uitdagende en prioritaire gebieden.”

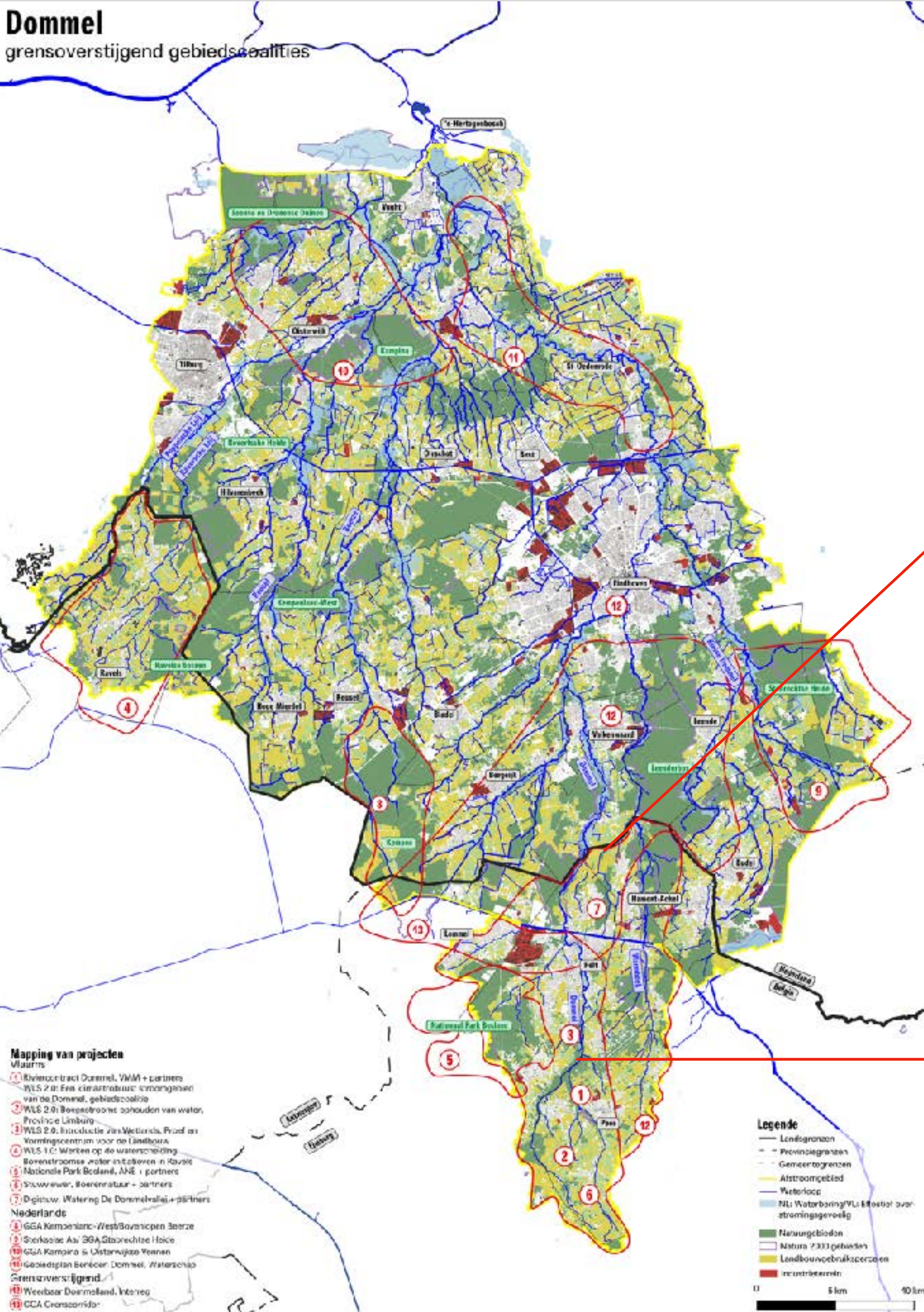
WAAR ZIT DE ENERGIE? - Projectmatige samenwerking

DOMMEL

- Riviercontract Dommelvallei
- Bovenstroomse initiatieven
- Weerbaar Dommeland
- GGA Grenscorridor
- Conclusies

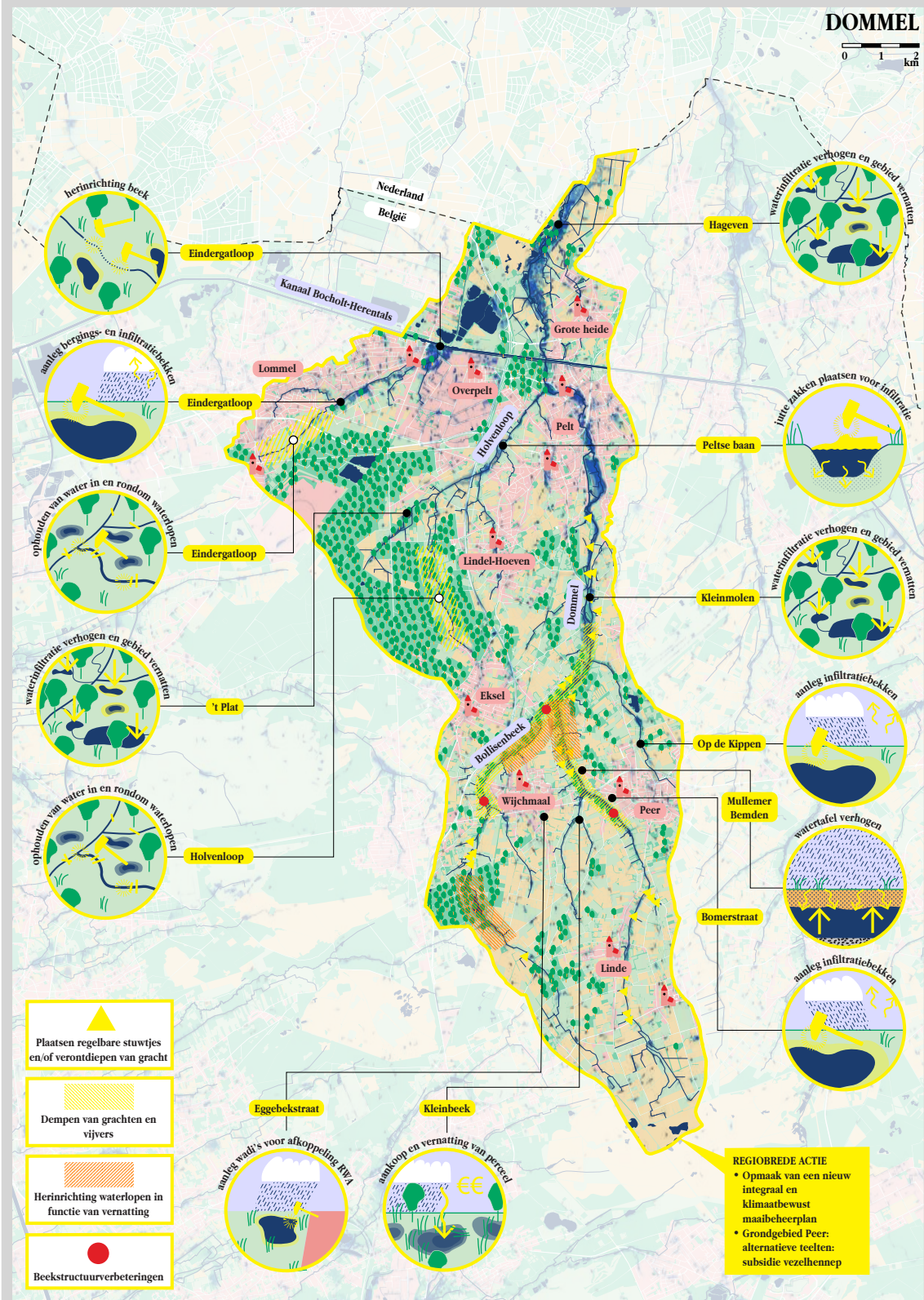

WAAR ZIT DE ENERGIE? - Projectmatige samenwerking

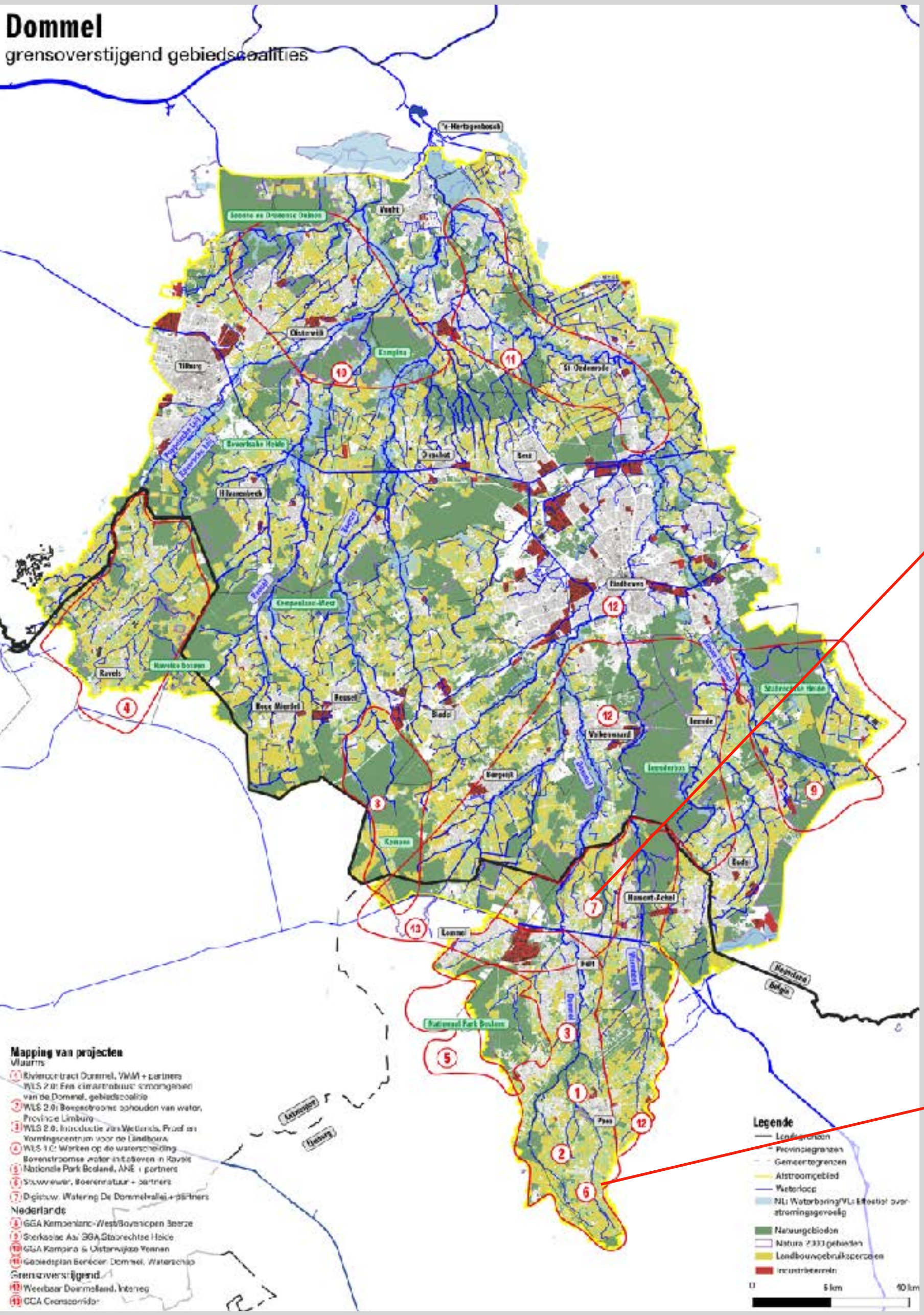
DE DOMMEL - RIVIERCONTRACT

- Initiatief getrokken door VMM. Focus op wateroverlast én droogte én waterkwaliteit.
- 18 partners ondertekend > heeft enorm veel in gang gezet.
- Waterlandschap 2.0 'Een klimaatrobuust stroomgebied van de Dommel'
 - Gebiedscoalitie met Watering, Provincie, Natuurpunt en gemeenten Pelt en Peer

“Het Riviercontract heeft in de Dommel veel in gang gezet. Het was met het contract echt een voorbeeld gebied.”

Kansen voor grensoverstijgende samenwerking

Viit alle nieuws dossiers agenda vacatures contact over Viit nieuwsbrief

Digitaal stuwbeheer blaast historisch bevoelingsysteem nieuw leven in

Een 19e-eeuws bevoelingsysteem in het landbouwgebied Buitenheide in Hamont-Achel is dit voorjaar in ere hersteld, maar dan in een modern jasje. Dankzij digitale monitoring en regelbare stuwjes wordt water uit de Prinseloop opnieuw ingezet om het gebied te bevoelen. Daarmee willen de initiatiefnemers landbouwgronden beter beschermen tegen droogte.

© 1 JUN 2025 / Viit-redactie

Lees meer over: water droogte klimaat innovatie

vrtnws Stel je vraag

Peer plaatst 54 stuwen in het landbouwgebied Siberië om met extreme weersomstandigheden om te gaan

De plannen voor een groot schaalig stuwproject in het landbouwgebied Siberië in Peer zijn vandaag voorgesteld. In het natuurgebied zullen 54 stuwen geplaatst worden die het overvloedige water kunnen afvoeren bij natte periodes. Bij droge periodes kan het water dan weer langer worden vastgehouden, en dat is beter voor de gewassen. De landbouwers zullen de stuwen zelf kunnen bedienen.

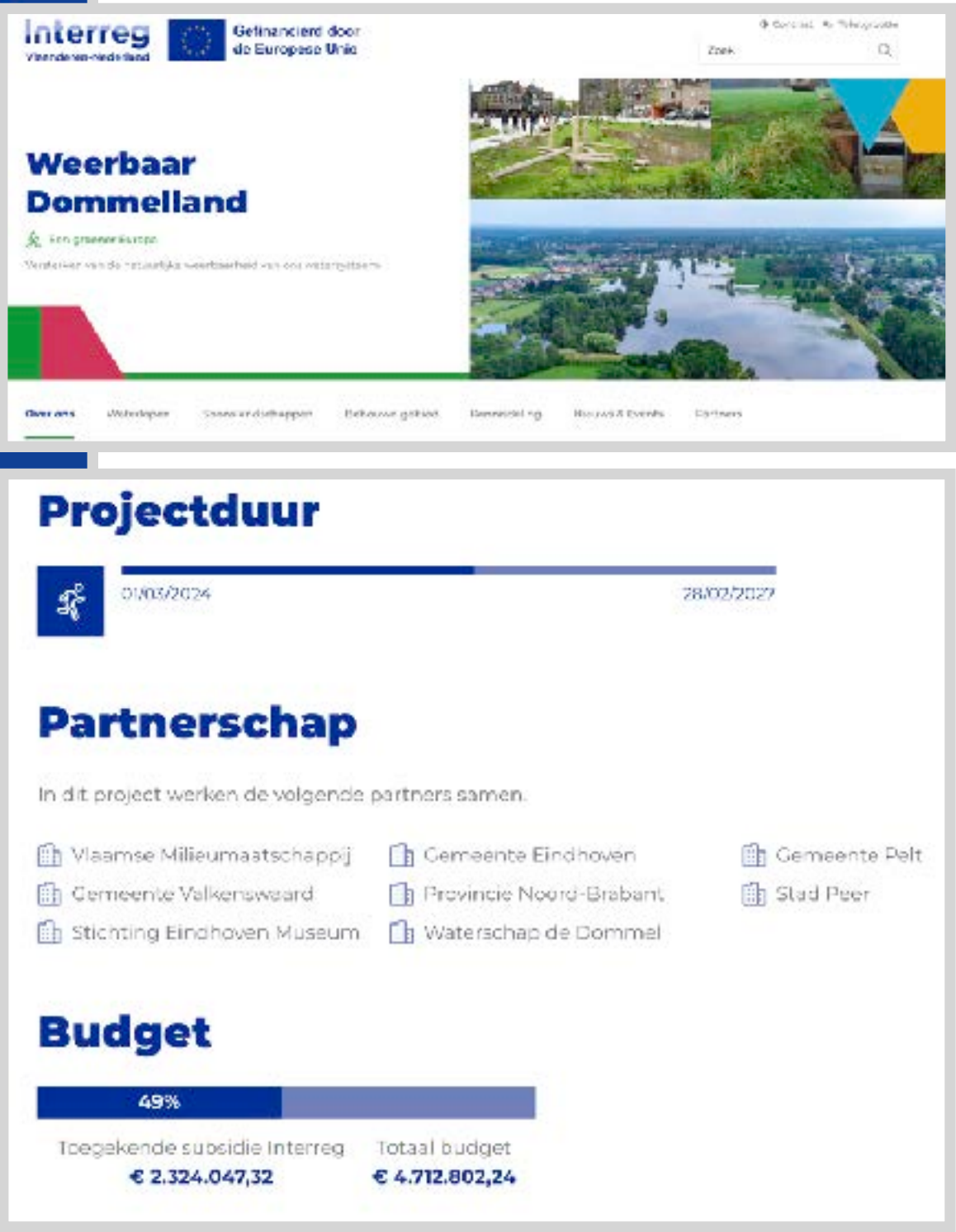
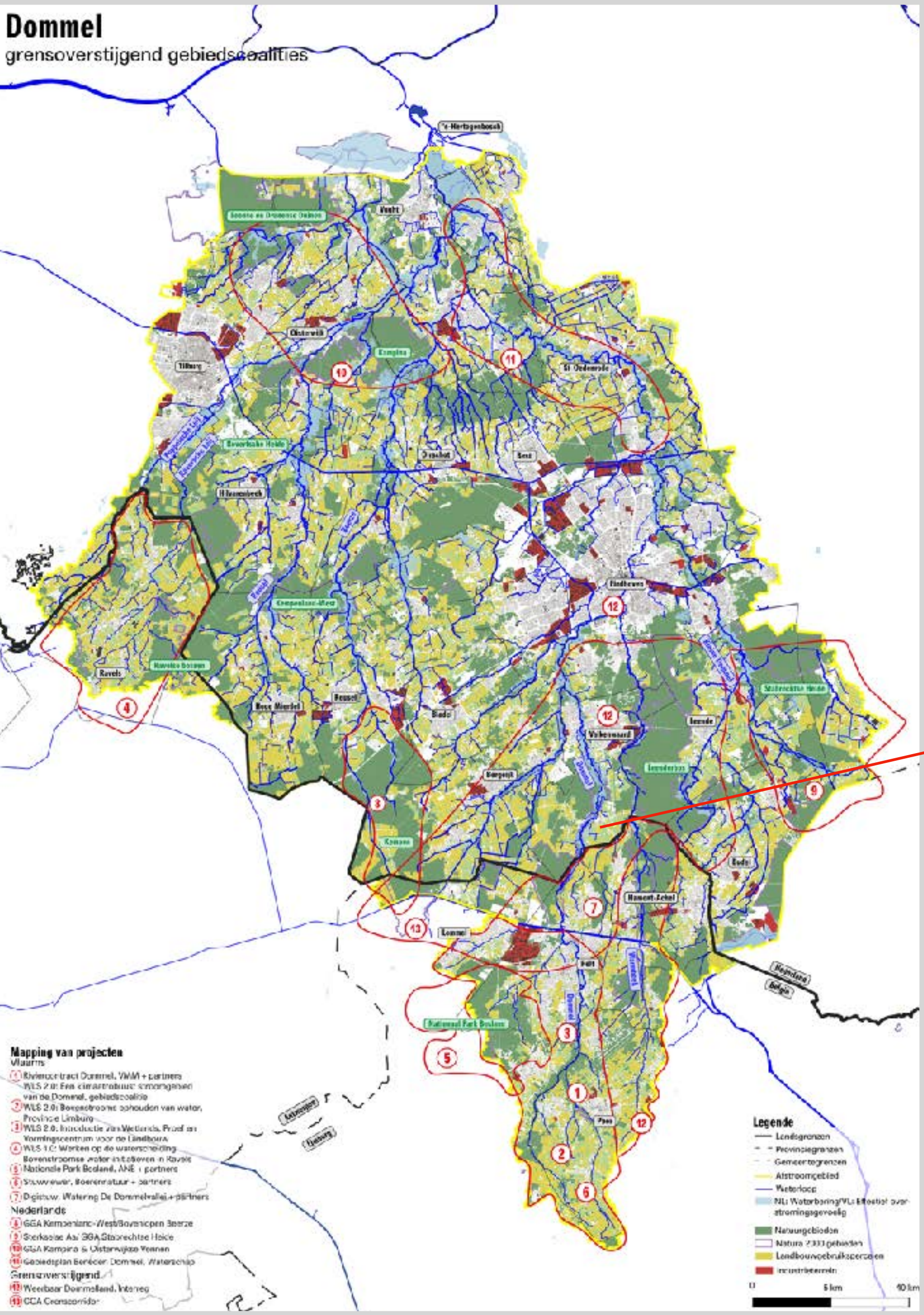
Yente Van der Sande
15 vr 31 mei 2024 14:21

DE DOMMEL - INITIATIEVEN

- Water+Land+Schap 2.0 ‘Bovenstrooms ophouden van water’: getrokken door Provincie Limburg
- Water+Land+Schap 2.0 ‘Introductie van Wetlands’: getrokken door PVL en Boeren Natuur
- Digistuw: samenwerking Wateringen met Boeren Natuur, PVL, Sumaqua ...
- Stuwviewer
- Gebied rond Peer aangeduid als peilbesluitgebied in vorige beleidsperiode

Kansen voor grensoverstijgende samenwerking

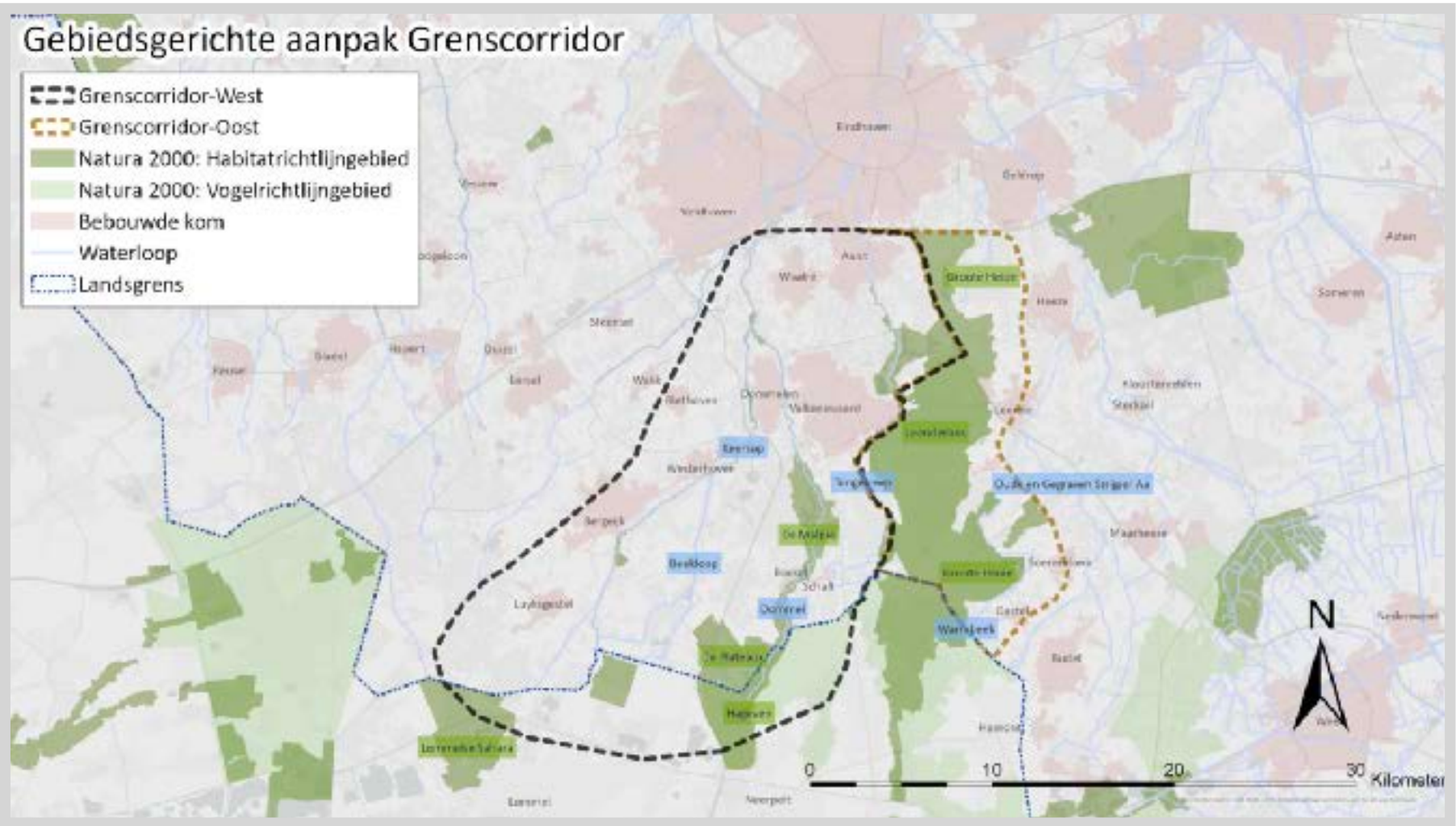
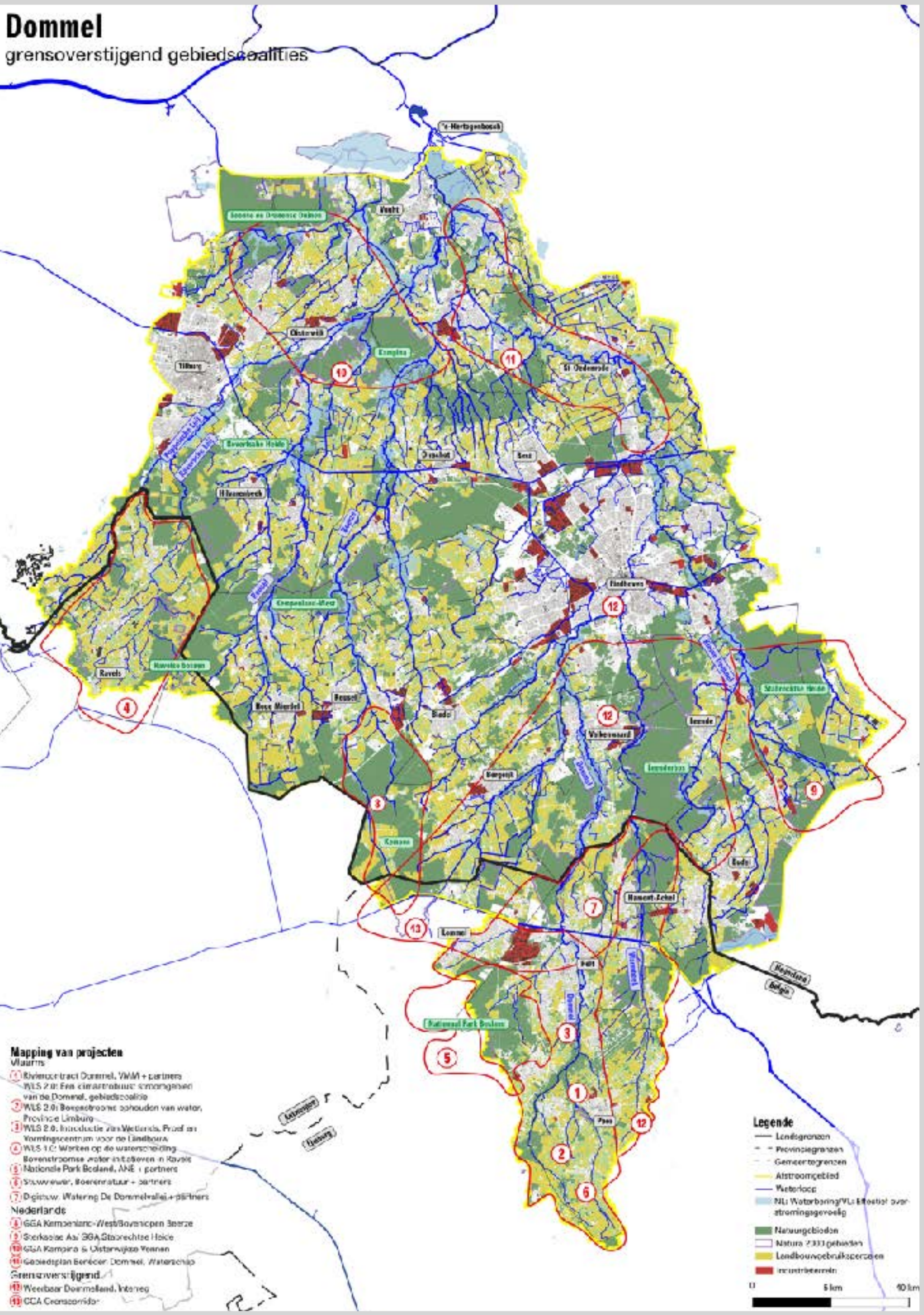
DE DOMMEL - WEERBAAR DOMMELAND

- Interreg getrokken door VMM met NL partners
- Geïnspireerd op advies Weerbaar Waterland, maar ook hier geen doelen.
- Project is ontstaan vanuit bestaande overlegstructuren (IWP Warmbeek)

“We weten dat we een positieve bijdrage leveren, maar niet hoeveel we bijdragen en hoeveel van dergelijke maatregelen nodig zijn”

“Het zijn speldenprikprojecten, we hebben nood aan gebiedsvisie en doelen. Een overkoepelend verhaal.”

Kansen voor grensoverstijgende samenwerking

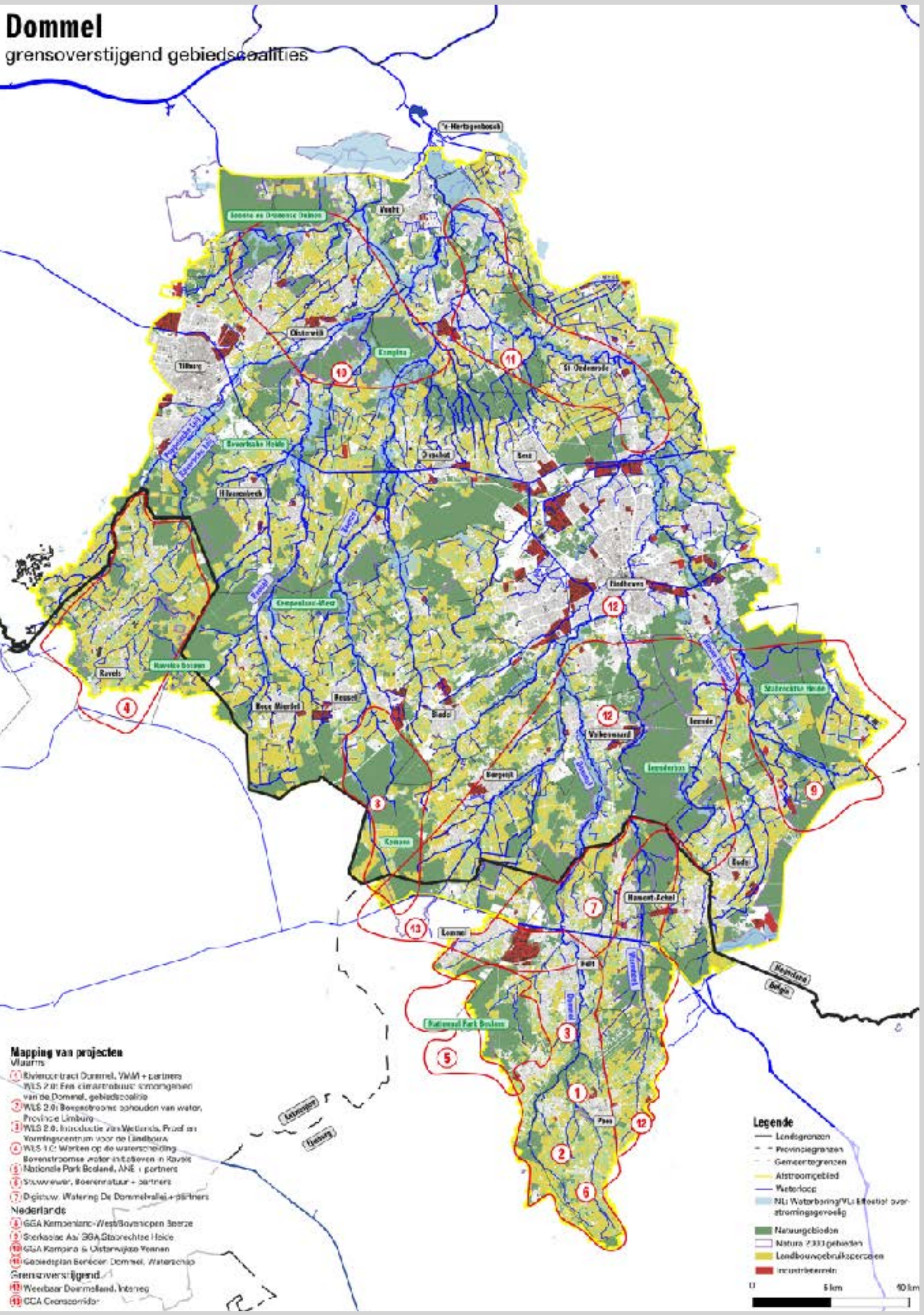
DE DOMMEL - GGA Grenscorridor

- Gebied maakt deel uit van Groenblauwe Gebiedsgerichte Aanpak (meerdoelen) en zet een meerjarig gebiedsprogramma op.
- In 6 deelgebieden wordt toegewerkt naar een maatregelenpakket, gekoppeld aan instrumenten uit de Omgevingswet.
- Vlaamse partners en grensgemeenten worden hierbij betrokken.

“We merken dat de gemeenten en provincie in Limburg erg geïnteresseerd zijn in dat project. Vlaanderen wil met Departement Omgeving hierop aanhaken.”

"Gemeente Ravels is hier bijvoorbeeld erg in geïnteresseerd: de landbouwadviesraad en schepen kwamen al langs."

Kansen voor grensoverstijgende samenwerking

DE DOMMEL - CONCLUSIES

- De Dommelvallei kent o.a. door het Riviercontract en Weerbaar Dommeland een best mature **gebiedscoalitie** (voorbij overleg). Nieuwe investeringen kunnen hier een nieuwe **impuls** aan geven.
- Vlaamse lokale actoren wijzen op de bestaande structuren dan ook aan als **kapstokken** om op door te pakken.
- Er is **binnen de lopende projecten** namelijk nood aan heldere doelstellingen en er is momenteel ook geen capaciteit voor nieuwe projecten.
- Verschillende Vlaamse actoren (VMM en Bekkenssecretariaat) wijzen op de **nood aan een gebiedsregisseur** in dit gebied, die kan optreden als trekker van nieuwe gebiedsprocessen.

“De Dommel kan een echt koplopergebied zijn maar er is nood aan capaciteit voor een lokale trekker.”

“Kapstokken voor ons, waterbeheerders, zijn de bestaande fora zoals de GOW of Interreg projecten.”

“Er loopt in dit gebied al veel, maar vaak nog teveel puntsgewijs.”

“Ook binnen lopende projecten, zoals Weerbaar Dommeland kunnen doelen ons vooruit helpen.”

“Wij gaan de komende periode hier geen nieuwe grensoverstijgende projecten uit de grond stampen.”

*We hebben elk onze
eigen problemen...
En we zijn al
aan de slag!*

Maar toch...

Hoge Zandgronden
Kalmthoutse Heide, Kempenland ...

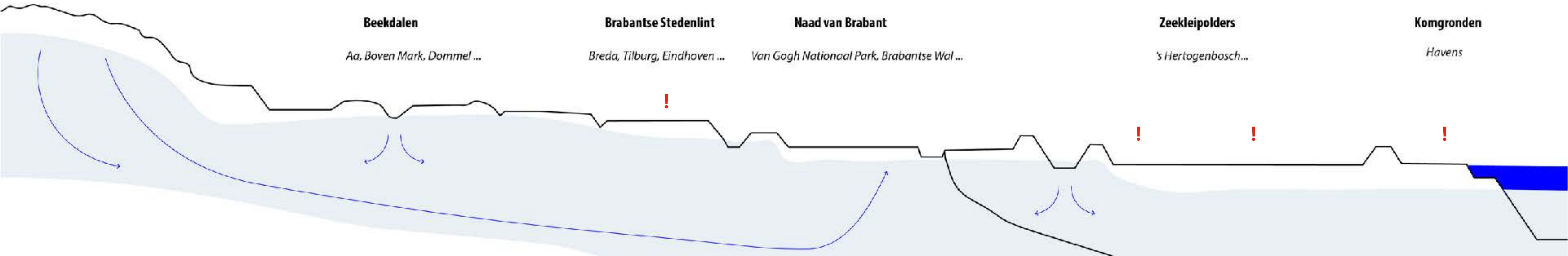
Beekdalen
Aa, Boven Mark, Dommel ...

Brabantse Stedenlint
Breda, Tilburg, Eindhoven ...

Naad van Brabant
Van Gogh Nationaal Park, Brabantse Wal ...

Zeekleipolders
's Hertogenbosch...

Komgronden
Havens

Kansen voor grensoverstijgende samenwerking?

“Nederlanders vinden zich vaak aan de trekkende kant, want ze hebben ons gewoon nodig. Voor ons zijn die gebieden momenteel **niet prioritair**.”

“Onze focus ligt komende jaren op **andere gebieden**, waar de nood hoger is of er gewoon meer energie is.”

“Nederland kijkt vaak naar ons voor de wateropgave, maar we zitten met bottlenecks: **financieel en qua capaciteit**.”

*We hebben elk onze
eigen problemen...
En we zijn al
aan de slag!*

“We hebben wel echt een partij nodig die het voortouw neemt, als **aanspreekpunt** fungeert aan Vlaamse zijde.”

“Momenteel werken we met **aannames**: we weten niet hoeveel water vanuit Vlaanderen er naar ons toe stroomt.”

Maar toch...

Hoge Zandgronden
Kalmthoutse Heide, Kempenland ...

Beekdalen

Aa, Boven Mark, Dommel ...

Brabantse Stedenlint

Breda, Tilburg, Eindhoven ...

Naad van Brabant

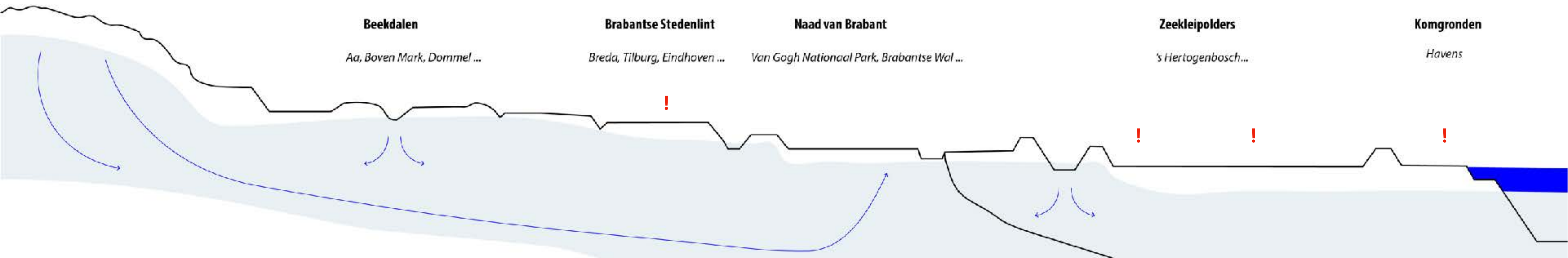
Van Gogh Nationaal Park, Brabantse Wal ...

Zeekleipolders

's Hertogenbosch...

Komgronden

Havens

Kansen voor grensoverstijgende samenwerking?

Gouverneur Cathy Berx benadrukt
nood aan duidelijke spondoelen
tijdens Watersymposium 2025

*We hebben elk onze
eigen problemen...
En we zijn al
aan de slag!*

• Bovenregionale stresstesten tonen
effecten grootschalige extreme regen
en helpen bij voorbereiding

Gepubliceerd | 31 oktober 2025
Expert(s) | Bart Maas

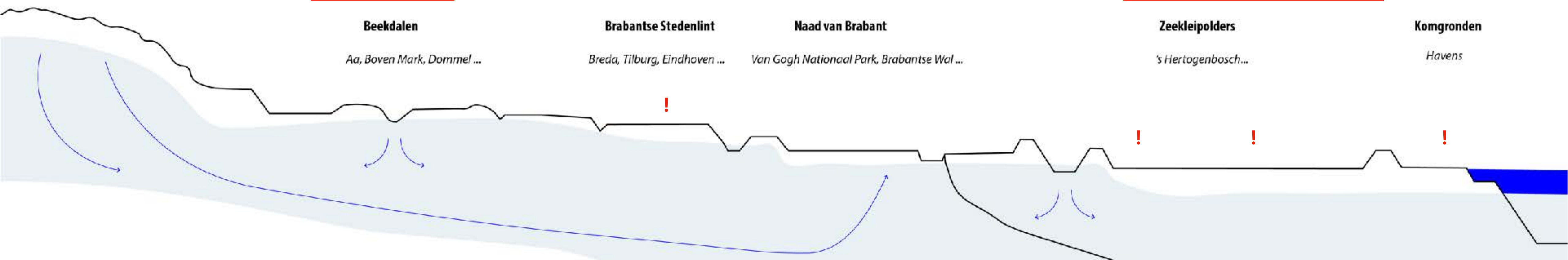
De wateroverlast in Limburg in 2021 liet zien dat Nederland zich beter moet voorbereiden op grootschalige extreme regen. Daarom heeft Deltares, in opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, een landelijk waterbeeld opgesteld: wat als deze extreme hoeveelheid regen, van 200 mm in 48 uur gelijktijdig over een groot gebied, over de andere provincies zou vallen? In sommige gebieden kan het water meerdere weken blijven staan en op andere plekken lokaal meer dan een meter diep worden.

Hoge Zandgronden
Kalmthoutse Heide, Kempenland ...

DROOGTE!

Maar toch...

OVERSTROMINGEN!

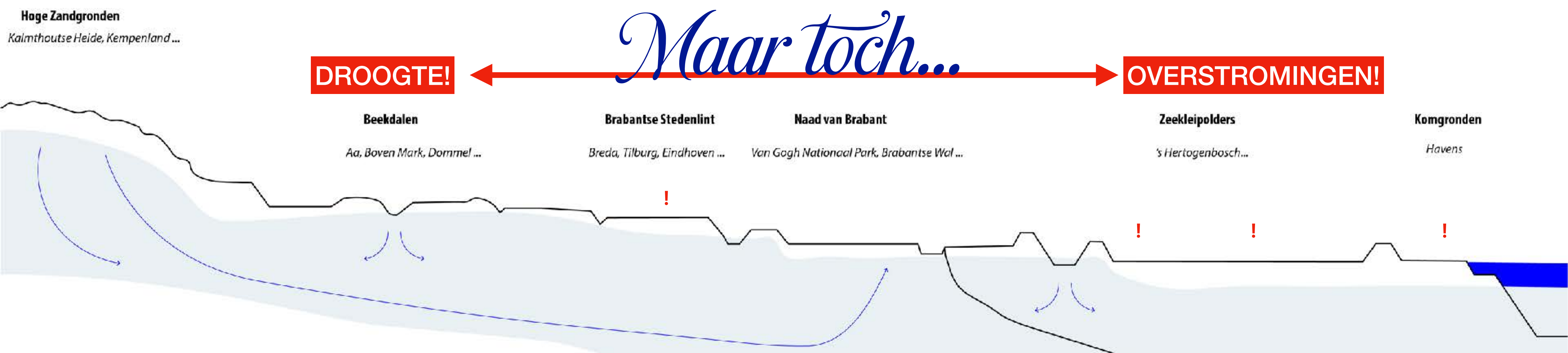
Kansen voor grensoverstijgende samenwerking?

“Doorgerekende
hoogwater-bescherming
via o.a. aanleggen van
overstromingsgebieden
is voor Vlaanderen niet
aan de orde.”

*We hebben elk onze
eigen problemen...
En we zijn al
aan de slag!*

“Allemaal leuk hoor,
die sponsmaatregelen.
Maar die gaan
ons écht niet redden.”

(Stroomgebiedbeheerplan Maasbekken)

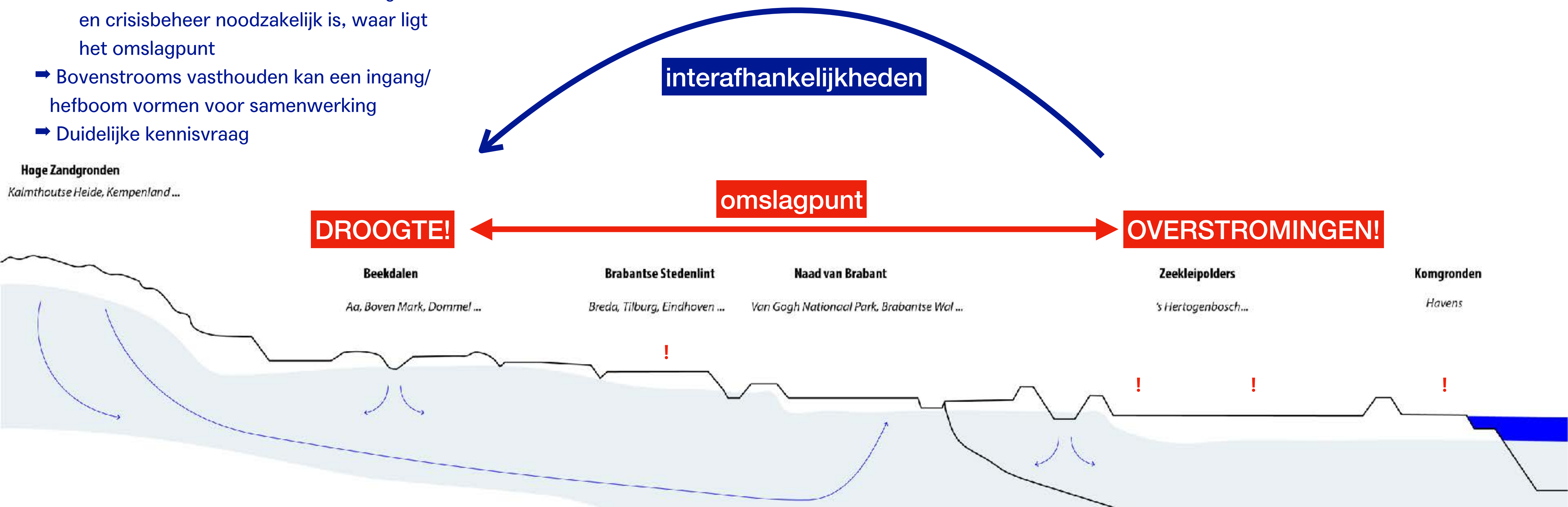
Kansen voor grensoverstijgende samenwerking?

NAAR EEN GEDEELD BELANG

- Interafhankelijkheden
 - Bovenstrooms vasthouden van water is nodig voor droogtebestrijding én kan interessant zijn voor benedenstroomse pieken te milderen (cf. HoWaBo en MDV-boezem).
- Omslagpunt
 - Het is duidelijk dat bij extremen en winter situaties er een ander soort maatregelen en crisisbeheer noodzakelijk is, waar ligt het omslagpunt
- ➔ Bovenstrooms vasthouden kan een ingang/hefboom vormen voor samenwerking
- ➔ Duidelijke kennisvraag

*“Daar zit echter het grote dilemma en tegelijkertijd één van de belangrijkste uitdagingen richting een klimaatrobuust watersysteem: droogtemaatregelen zorgen voor een ‘**vollere spons**’ waardoor er bij extreme neerslaggebeurtenissen niet veel water meer bij kan en de kans op wateroverlast en piekafvoeren juist sterk toeneemt.”*

Uit Scoping stresstest voor Vlaams-Nederlandse beken, 2025

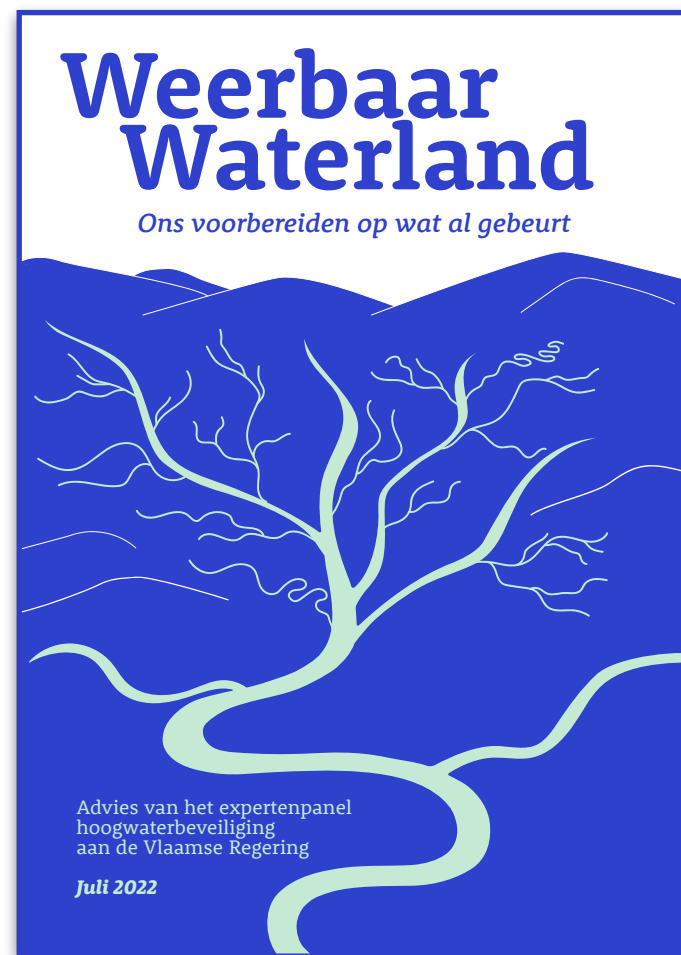

Grenzeloos Quick-scan
Weerbaar Grensoverstijgende
Waterland Gebiedscoalities

DEEL B
GELIJK ~~HEBBEN~~ KRIJGEN
DRIETRAPSRAKET

*Gelijk ~~hebben~~
krijgen*

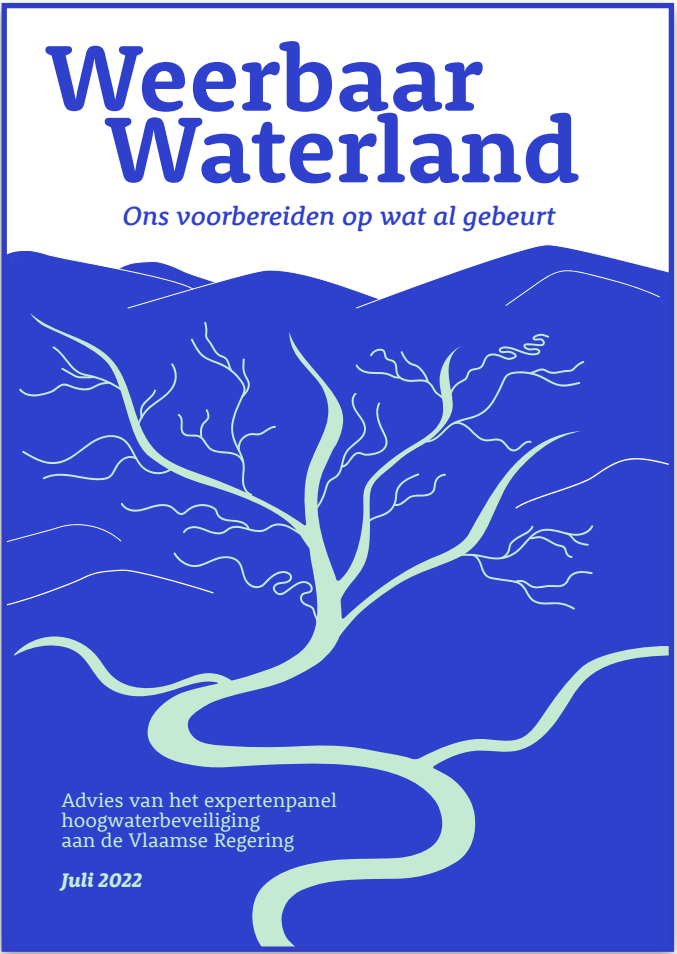
We gaan onze kernverschillen
moeten (grens)overstijgen

De ‘water bom’ van juli 2021 was de wake-up call en directe aanleiding voor de Ministers Zuhair Demir (Milieu) en Lydia Peeters (Publieke Werken) om een **Expertengroep voor waterveiligheid** in het leven te roepen.

Achtergrond Watersnood
Wat als de ‘waterbom’ deze zomer op Vlaanderen was gevallen? 86.000 gezinnen getroffen, 8 miljard euro schade en vooral miserie in Gent en Denderstreek

wat er moet gebeuren
tegen **overstromingen**
(de opdracht)

AMBITIE 1
(buiten de opdracht)
**Niet alleen
overstromingen, maar
een pleidooi voor een
weerbare
systeemaanpak**

1. De Wateropgave in Vlaanderen 27

1.1	De ‘waterbom’ als wake-upcall	29
1.2	Natuurlijk nat systeem	31
1.3	Een verzwakt systeem	37
1.4	De impact van klimaatverandering	43
1.5	Geen waterveiligheid zonder systeemaanpak	47

2. Systeemaanpak voor een robuust watersysteem 49

2.1	Het natuurlijk watersysteem grondig herstellen voor maximale spreiding	51
2.1.1	Kust	57
2.1.2	Getijdenrivieren	57
2.1.3	Waterlopen	58
2.1.4	Sponslandschappen	60
2.1.5	Steden & dorpen	62
2.2	Principes voor een systeemaanpak	67
2.2.1	Werk risicogestuurd en stel toekomstbestendige doelen	69
2.2.2	Plan adaptief en flexibel en speel in op onzekerheden	71
2.2.3	Zet maximaal in op koppelkansen	73
2.2.4	Kies natuurgebaseerde maatregelen waar het kan, civieltechnische waar het moet	75
2.2.5	Maak water sturend voor de ruimtelijke ontwikkeling	79
2.2.6	Kies voor geïntegreerd maatwerk op de schaal van het deelbekken	81
2.2.7	Bouw aan een waterbewuste en veerkrachtige gemeenschap	83
2.2.8	Institutionaliseer de systeemaanpak	87

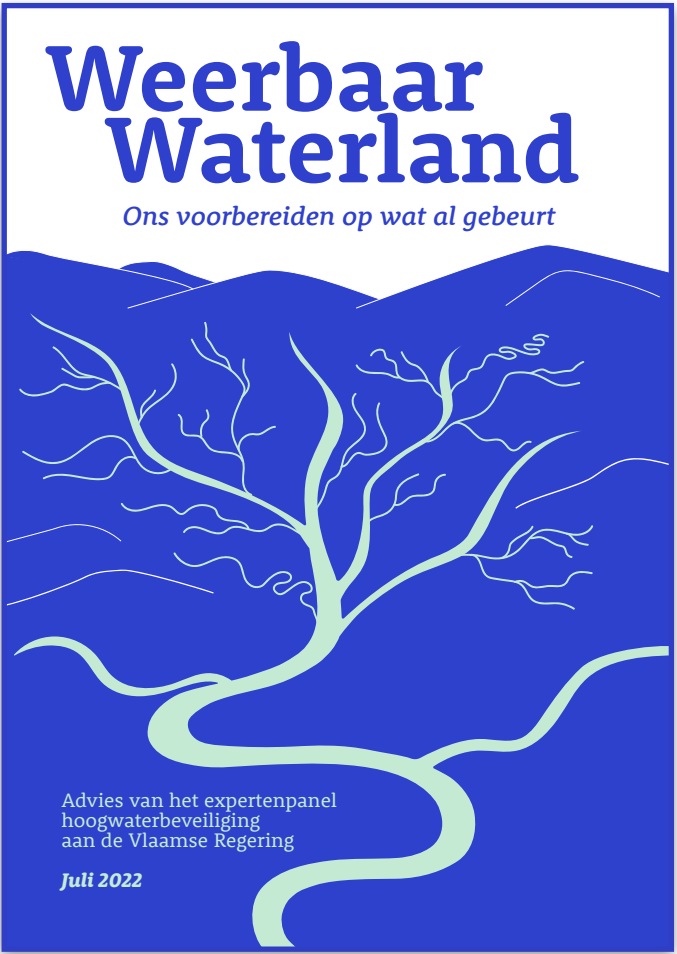
3. Hoe dichten we de kloof? 89

Acties voor een nieuwe uitvoeringspraktijk

3.1	Van losse en vage waterkwantiteitsdoelstellingen naar geïntegreerde waterdoelen	91
3.2	Van een reactieve verzameling aan losstaande sectorale acties naar een uitvoeringsgerichte taakstelling op deelbekkenniveau	94
3.3	Van vrijblijvende wateradviezen en onzekere uitvoering naar een robuust en rechtszeker ruimtelijk en uitvoeringskader	95
3.4	Van een uitvoering afhankelijk van vrijwilligheid en vertraagd door fragmentatie van bevoegdheden naar duidelijke regie	97
3.5	Van projectmatige werking naar een permanente sectoroverschrijdende aanpak gericht op uitvoering	99
3.6	Van jaarlijkse projectbudgetten naar een legislatuuroverschrijdende systeemaanpak	104
3.7	Van relatieve onwetendheid naar verhoogde zelfredzaamheid	106
3.8	Van individuele risico's naar maatschappelijke winst	112
3.9	Van sectorale wetenschappelijke ontwikkeling naar transdisciplinaire en praktijkgerichte innovatie	113
3.10	Van een reactieve, afwaarts gelegen regio naar voorloper in Europese hoogwaterbeveiliging	114

4. Bijlagen 117

4.1	Klimaatverandering	119
4.2	Nationaal Deltaprogramma Nederland	155
4.3	Hearing	157

wat er moet gebeuren tegen overstromingen (de opdracht)

AMBITIE 2 (buiten de opdracht) hoe het moet gebeuren

>> 10 acties in een geïntegreerd en concreet stappenplan

1.		
De Wateropgave in Vlaanderen	27	
1.1	De ‘waterbom’ als wake-upcall	29
1.2	Natuurlijk nat systeem	31
1.3	Een verzwakt systeem	37
1.4	De impact van klimaatverandering	43
1.5	Geen waterveiligheid zonder systeemaanpak	47
2.		
Systeemaanpak voor een robuust watersysteem	49	
2.1	Het natuurlijk watersysteem grondig herstellen voor maximale spreiding	51
2.1.1	Kust	57
2.1.2	Getijdenrivieren	57
2.1.3	Waterlopen	58
2.1.4	Sponslandschappen	60
2.1.5	Steden & dorpen	62
2.2	Principes voor een systeemaanpak	67
2.2.1	Werk risicogestuurd en stel toekomstbestendige doelen	69
2.2.2	Plan adaptief en flexibel en speel in op onzekerheden	71
2.2.3	Zet maximaal in op koppelkansen	73
2.2.4	Kies natuurgebaseerde maatregelen waar het kan, civieltechnische waar het moet	75
2.2.5	Maak water sturend voor de ruimtelijke ontwikkeling	79
2.2.6	Kies voor geïntegreerd maatwerk op de schaal van het deelbekken	81
2.2.7	Bouw aan een waterbewuste en veerkrachtige gemeenschap	83
2.2.8	Institutionaliseer de systeemaanpak	87
3.		
Hoe dichtten we de kloof?	89	
	<i>Acties voor een nieuwe uitvoeringspraktijk</i>	
3.1	Van losse en vage waterkwantiteitsdoelstellingen naar geïntegreerde waterdoelen	91
3.2	Van een reactieve verzameling aan losstaande sectorale acties naar een uitvoeringsgerichte taakstelling op deelbekkenniveau	94
3.3	Van vrijblijvende wateradviezen en onzekere uitvoering naar een robuust en rechtszeker ruimtelijk en uitvoeringskader	95
3.4	Van een uitvoering afhankelijk van vrijwilligheid en vertraagd door fragmentatie van bevoegdheden naar duidelijke regie	97
3.5	Van projectmatige werking naar een permanente sectoroverschrijdende aanpak gericht op uitvoering	99
3.6	Van jaarlijkse projectbudgetten naar een legislatuuroverschrijdende systeemaanpak	104
3.7	Van relatieve onwetendheid naar verhoogde zelfredzaamheid	106
3.8	Van individuele risico's naar maatschappelijke winst	112
3.9	Van sectorale wetenschappelijke ontwikkeling naar transdisciplinaire en praktijkgerichte innovatie	113
3.10	Van een reactieve, afwaarts gelegen regio naar voorloper in Europese hoogwaterbeveiliging	114
4.		
Bijlagen	117	
4.1	Klimaatverandering	119
4.2	Nationaal Deltaprogramma Nederland	155
4.3	Hearing	157

Vergadering verenigde commissies

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie

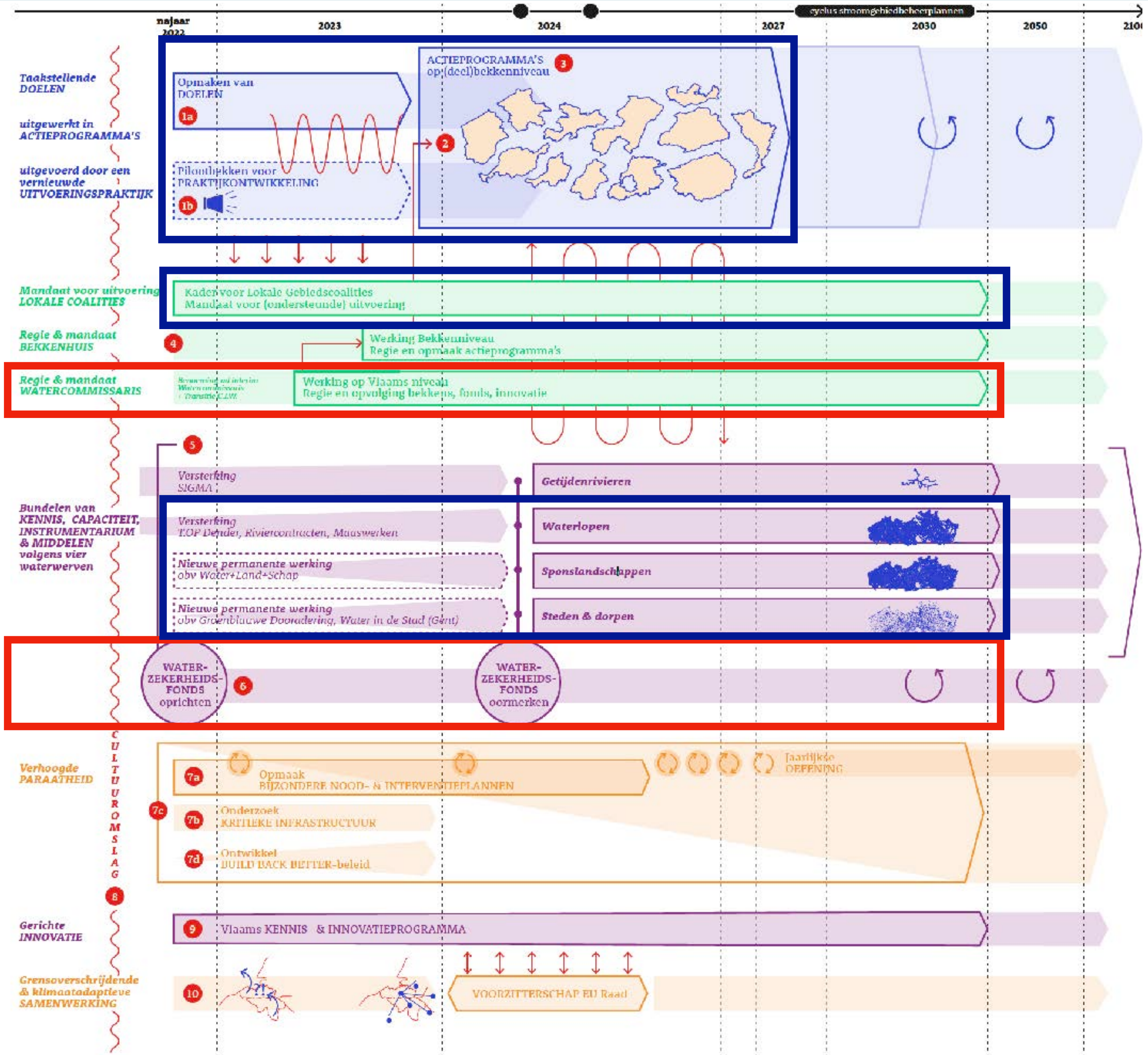
Commissie voor Mobiliteit en Openbare Werken

Donderdag 1 december 2022

Kijk live

“Jullie gaan mij hier NIET doen kiezen!”

Heuvelland & Ieper (2019-2025)

gemeente
HEUVELLAND

Technologie & Wetenschap

Heuvelland erg gevoelig voor erosie

Van alle landbouwgronden in West-Vlaanderen zijn die in het Heuvelland het meest gevoelig voor erosie. Dat blijkt uit onderzoek van het Departement Omgeving en Milieu. Het invoeren van een 'bodempaspoort' kan helpen.

stad
IEPER

Ooit werd het Ieperse water tot beste leidingwater van het land verkozen.

Ooit werd de "champagne van het drinkwater" er gemaakt, nu moet de minister ingrijpen: wie durft nog van de kraan drinken in de Westhoek?

Bijlage: Ieper

Weggespoelde landbouwgrond aan Dikkebusvijver bij Ieper moet weg: "Kosten kunnen oplopen tot 2,7 miljoen euro"

Bij Dikkebusvijver in Ieper bekijkt de provincie hoe ze 180.000 kubieke meter weggespoelde landbouwgrond kunnen wegbrengen, en bij voorkeur teruggeven aan de landbouw. Jaar na jaar spoelt er door erosie landbouwgrond weg die via de Kemmelbeek in Dikkebusvijver terecht komt. Om er drinkwater te kunnen blijven produceren, wordt dat al te regelmatig uit Dikkebusvijver gehaald en ontaast gestockeerd. Maar de vergunning om de aarde daar op te slepen, loopt nu ten einde. Met mogelijk een stevig prijskaartje tot gevolg.

DIKSMUIDE / Het Weer

Net nu schade dreigt door droogte, valt vergoeding na overstroming voor velen in het water: "Een Rampenfonds kan niet het enige antwoord zijn"

Dossier: Wateroverlast

Vlaamse regering erkent watersnood van november als ramp

De Vlaamse regering erkent watersnood van november 2023 als ramp

Terug naar Heuvelland en Ieper: de oproep Water+Land+Schap vormt een doorbraak.

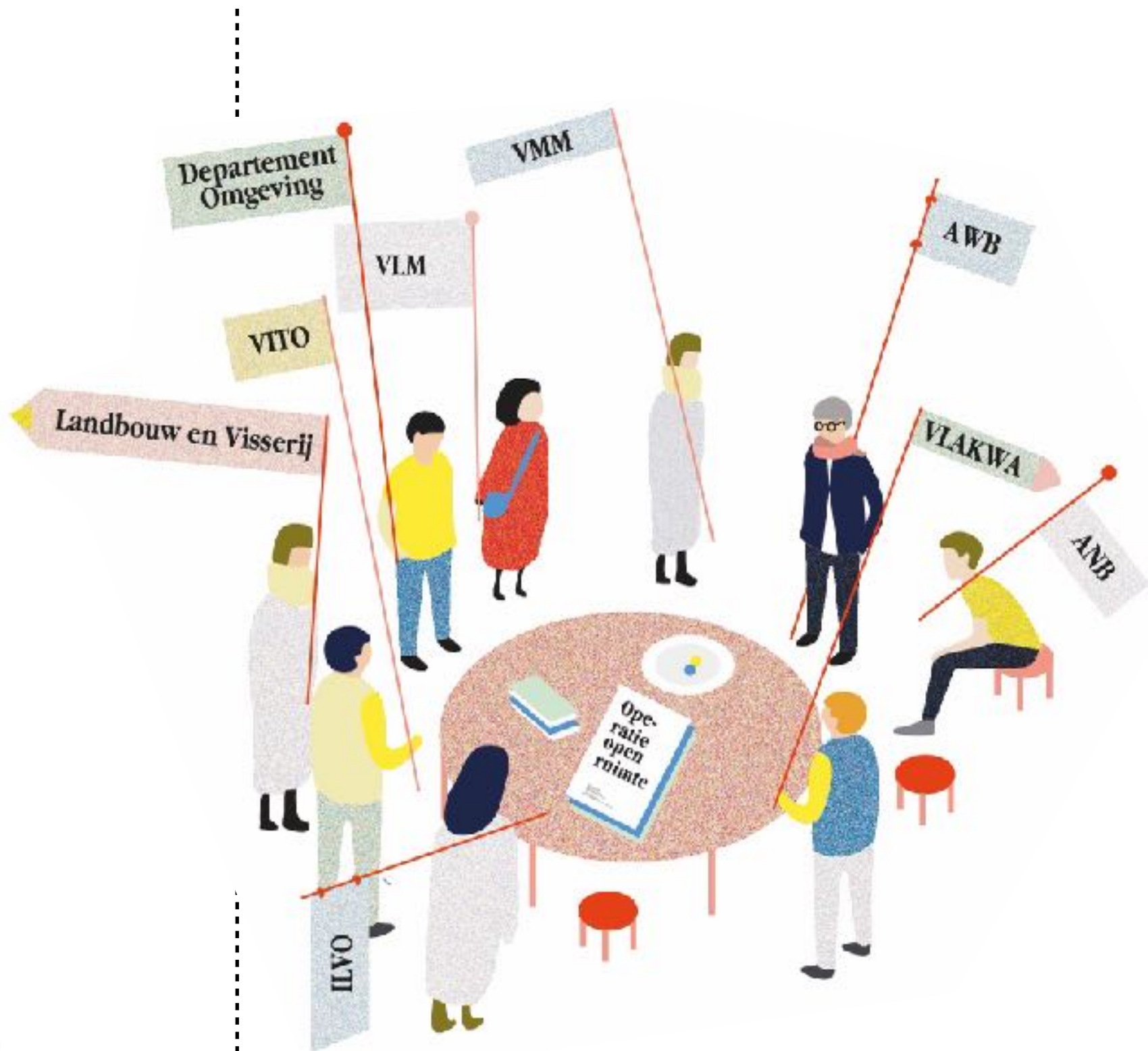
DROOGTE!

WATEROVERLAST!

gemeente
HEUVELLAND

stad
IEPER

stroomgebiedsaanpak (als vereiste)

DROOGTE!

WATEROVERLAST!

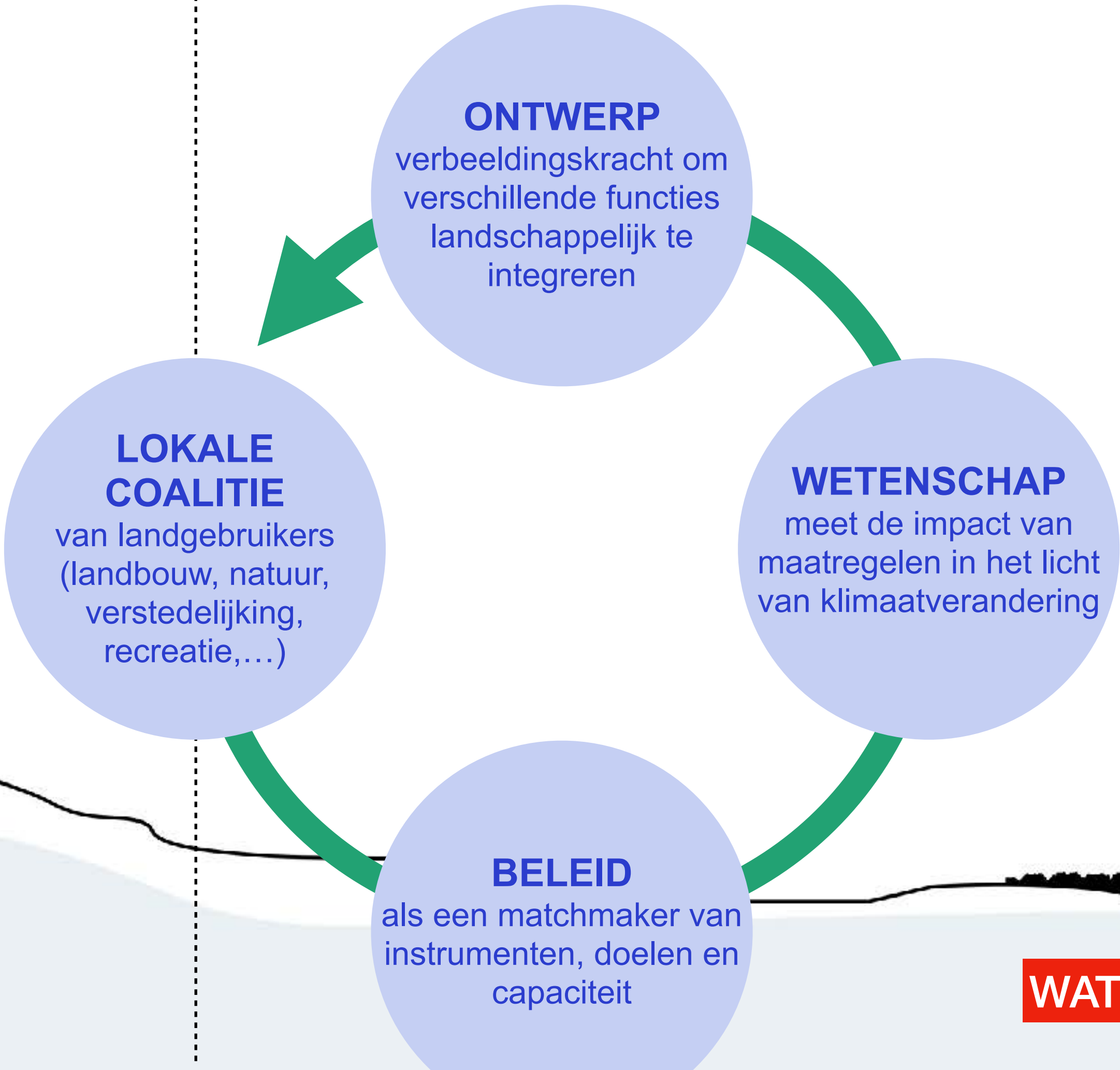
(1) Organisatie op stroomgebiedsniveau was verplicht!

Heuvelland & Ieper (2019-2025)

gemeente
HEUVELLAND

stad
IEPER

stroomgebiedsaanpak (als vereiste)

- (2) Het initiatief lag bij de lokale coalitie van terreinbeherende organisaties. (Operationeel, geen zwaar politiek proces)
- (3) Deze lokale coalitie werd bontzorg door beleid, wetenschap en ontwerp.

DROOGTE!

WATEROVERLAST!

gemeente
HEUVELLAND

stad
IEPER

stroomgebiedsaanpak (als vereiste)

LEUK

Landschapsfonds Westhoek triggert boeren en burgers

Eén van de belangrijkste troeven van de Westhoek is het prachtige landschap. Om dorpen, landbouwers en andere plattelandsbewoners te enthousiasmeren hier mee zorg voor te dragen, draagt het Regionaal Landschap hen uit: "Doe een voorstel voor een groen initiatief, start een crowdfunding en wij dragen tot 5.000 euro bij." Voor de financiering van dit proefproject werd een landschapsfonds, gesponsord door overheid en bedrijfsleven, opgericht. Van de zeven goedgekeurde projecten waarvoor de crowdfunding nu loopt, mikt er één op burgerparticipatie bij natuur-inclusieve landbouw en dat niet alleen financieel maar ook via doe-degen. Initiatiefnemer Rik Delhaye pioniert met bos- en omheiningen, enthousiasme omtrent bomen, na landbouwgebied delen met ander landschap en wet bij veren.

Wat Boerenlandschap vzw

Een vereniging van boeren en burgers aan de slag voor natuur en landschap

SCHEREN VAN HAGEN

Hellende percelen dwars bewerken

Frederik Deraedt (39) uit Kessel.
[Lees meer](#)

Provincie onderzoekt of er 1 of meerdere spaarbekkens kunnen komen in Ieper, Heuvelland en Poperinge

De provincie West-Vlaanderen onderzoekt of er 1 of meerdere spaarbekkens kunnen komen bij Ieper, Poperinge en Heuvelland. Zo'n spaarbekken moet de regen opvangen tijdens de winter. Als er dan een langere droogte komt, kan het water gebruikt worden.

Door recente slibmetingen in Dikkebusvijver (Ieper) zien we dat de waterstand opstapelt dan verwacht. Dit ondanks hevigere neerslagbuien dan normaal. Van een derde van de landbouwers in het gebied Heuvelland worden er maatregelen genomen. De resultaten zijn beter dan verwacht en er worden landbouwpraktijken die als voorbeeld kunnen dienen.

Dit vertaalde zich in tal van natuurgebaseerde maatregelen, een landschapsfonds, een vzw voor landschapsonderhoud, investeringen in spaarbekkens en een meetbare positieve impact op waterkwaliteit- en kwantiteit.

“Het is **één opgave**. Je kan alleen aan waterkwaliteit werken met voldoende kwantiteit en vice-versa.”

“Boeren begrijpen water, ze zien de afhankelijkheden. Stikstof verdeelt, **water verbindt**.”

“We moeten op **stroomgebiedniveau** werken, dat is het enige dat werkt.”

